

УИЛЯМ ШЕКСПИР
ХАМЛЕТ
ПРИНЦ ДАТСКИ

Част 1 от „Великите трагедии“

Превод от английски: Гео Милев, 1918

chitanka.info

лица

КЛАВДИЙ, крал на Дания

ХАМЛЕТ, син на предишния и племенник на сегашния крал

ПОЛОНИЙ, кралски съветник

ХОРАЦИО, приятел на Хамлет

ЛАЕРТ, син на Полоний

Придворни:

ВОЛТИМАНД

КОРНЕЛИЙ

РОЗЕНКРАНЦ

ГИЛДЕНЩЕРН

ОЗРИК

БЛАГОРОДНИК

СВЕЩЕНИК

Офицери:

МАРЦЕЛ

БЕРНАРДО

ФРАНЦИСКО, войник

РЕЙНАЛДО, слуга на Полоний

АКТЬОРИ

ДВАМА ГРОБАРИ

ФОРТИНБРАС, норвежки принц

КАПИТАН

АНГЛИЙСКИ ПРАТЕНИЦИ

ДУХЪТ на Хамлетовия баща

ГЕРТРУДА, кралица на Дания и майка на Хамлет

ОФЕЛИЯ, дъщеря на Полоний

Велможии, придворни дами, офицери, войници, моряци, вестноосци, свита.

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

(Елсинор^[1]. Тераса пред двореца.

Франциско стои на стража. Влиза Бернардо.)

БЕРНАРДО

Кой там?

ФРАНЦИСКО

Не, ти кажи! Кажи какъв си, кой си?

БЕРНАРДО

Да живее кралят!^[2]

ФРАНЦИСКО

Бернардо ли?

БЕРНАРДО

Той.

ФРАНЦИСКО

Пристигате вий точно на часа.

БЕРНАРДО

Би полунощ. Върви да спиш, Франциско.

ФРАНЦИСКО

Благодаря. Тъй остър е студът
и нещо ме измъчва.

БЕРНАРДО

Бе ли всичко
спокойно, докато стоя на стража?

ФРАНЦИСКО

Дори ни мишка изскърца.

БЕРНАРДО

Лека нощ
тогаз. Върви и ако срещнеш там
Хорацио и Марцел — те ще бъдат
с мен тази нощ на стража, — помоли
ги да побързат.

ФРАНЦИСКО

Идат сякаш. Стой!
Кой там?

(Влизат Хорацио и Марцел.)

ХОРАЦИО

Приятели на таз земя.

МАРЦЕЛ

И верноподанни на датский крал.

ФРАНЦИСКО

Желая лека нощ.

МАРЦЕЛ

О, сбогом, честни ми
войниче. Кой дойде да те смени?

ФРАНЦИСКО

Бернардо. Лека нощ!

(Излиза.)

МАРЦЕЛ

Хе, пст! Бернардо!

БЕРНАРДО

Какво? Хорацио ли?

ХОРАЦИО

Част от него.

БЕРНАРДО

Здравей, Хорацио! Здравей и ти,
добри Марцел.

МАРЦЕЛ

Що, онуй таз нощ
не се ли е пак появило?

БЕРНАРДО

Нищо
не съм видял.

МАРЦЕЛ

Хорацио пък казва,
че то въображение е само
и не желае да повярва,
че сме видели тоз ужасен призрак —
и вече два пъти подред. Затуй
повиках го да дойде тази нощ
на стража тук при нас; и щом отново
видението се яви — тогава
той нека всичко сам да провери,
сам нека види, нека му говори.

ХОРАЦИО

Е, стига! Нищо няма ний да видим.

БЕРНАРДО

Седни сега и нека пак нападнем
ний твоите уши, тъй ненаклонни
да вярват туй, което сме видели
подред две ноци тук.

ХОРАЦИО

Добре, да седнем —
и нека сам Бернардо ни разкаже.

БЕРНАРДО

Онази ноц, когато таз звезда
на запад, горе там, по своя път
огряла бе небето, там, където
пламти пак и сега — със Марцел ний,
един като удари...

МАРЦЕЛ

Стой! Спри! Ето
той иде пак!

(Влиза духът.)

БЕРНАРДО

Пак същият тоз образ,
приличен на покойния наш крал!

МАРЦЕЛ

Ти учен си, Хорацио^[3] — заговори му.

БЕРНАРДО

Кажете, не прилича ли на краля?
Хорацио, виж само!

ХОРАЦИО

Тъй приличен!
От страх и удивление изтръпвам.

БЕРНАРДО

Той чака да му заговорим.

МАРЦЕЛ

Питай
го ти, Хорацио, сега.

ХОРАЦИО

О, кой си
ти, що изпълваш тоя нощен час
с тоз дивен, войнствен образ, в който нявга
живееше мъртвий крал на Дания?
Заклевам те в небето — говори!

МАРЦЕЛ

Той е обиден.

БЕРНАРДО

Виж, той се отдръпва.

ХОРАЦИО

Спри! Говори! Заклевам те, о, стой!

(Духът изчезва.)

МАРЦЕЛ

Отиде си и нищо не продума.

БЕРНАРДО

Как? Що, Хорацио? Трепериш бледен.
Въображение ли е това?

Какво ще кажеш?

ХОРАЦИО

О, кълна се в Бога,
ако с очите си не бях видял —
не бих повярвал никога!

БЕРНАРДО

Не е ли
приличен той на краля?

ХОРАЦИО

Както ти
на себе си. В такава също броня
бе той, когато нявга победи
надменните норвежци; също тъй
намръщен и сърдит бе той, когато
разби поляците сред зима. Странно!

МАРЦЕЛ

И вече дважд, все в тоя мъртъв час,
със войнствен ход пред нас минава той.

ХОРАЦИО

Какво ни предвещава туй, не зная,
но мисля, че изобщо то е знак
за странен смут във нашата държава.

МАРЦЕЛ

Добре, да седнем тук — и нека каже
тоз, който знае, защо с усилена
и зорка стража непрестанно се
тревожи сънят на гражданите?
Защо се леят всеки ден топове,
а от чужбина се купуват бойни
оръжия? Защо са сбрани толкоз
работници на кораби, които

в упорит труд забравили са що
е празник и работен ден? Какво
се готви, та усилна пот неспирно
облива и нощта ведно с деня?
Да каже който знае!

ХОРАЦИО

Аз. Така поне се
мълви навред. Покойният наш крал,
чиято сянка току-що видяхме,
бе, както знаете, извикан на
война от гордия и завистлив
норвежец Фортинбрас. Но храбрият наш
крал Хамлет — всички в тоя свят
го смятат за такъв — срази във бой
надменний Фортинбрас; и той загуби —
чрез договор, скрепен с печат и герб —
живота си и своите земи,
които победителят превзе.
Срещу това пък нашият крал заложил
подобна част от своите земи;
тях трябвало да вземе Фортинбрас,
ако да беше победил, тъй както,
по същия тоз договор, получи
от него Хамлет неговия дял.
Но ето че днес младий Фортинбрас,
цял от безумна смелост обладан,
събрал по границите на Норвегия
отгук-оттам тълпа решителни
разбойници, които са готови
на всичко зарад късче хляб; а туй
не означава друго — и за нашата
държава то е свършено ясно, —
освен че той се готви чрез война
и меч да си възвърне пак земите,
загубени по-рано от баща му.
И туй е, мисля аз, същинский повод

за нашите приготовления,
причината за тази зорка стража
и денонощния усилен труд.

БЕРНАРДО

Аз мисля също, че това е тъй;
и туй предрича тоя съдбоносен
и въоръжен образ, който толкова
прилича на покойния наш крал —
преди и днес причина на войните.

ХОРАЦИО

За нас това е мрак, що помрачава
очите на ума. Така и в Рим,
въздигнат сред величие и слава,
преди да беше паднал мощний Цезар^[4],
тъй също бяха празни гробовете
и мъртъвците, в своите плащеници,
блуждаеха с невнятен шум и ропот
из улиците на града; звезди
със огнени опашки се явили
и кървав дъжд се ронел от небето,
а по лика на слънцето избили
петна; и влажната звезда, която
владее царството на Океана^[5],
била помръкнала и болна — сякаш
настанал Страшния съд.
Така и днес
земя и небеса ни пак изпрацат
знамение за страшни съдбини,
начало и предвестие на туй,
което ще се случи в таз земя.
Но ето! Вижте там! Той иде пак.

(Духът се появява отново.)

Аз ще го спра, каквото и да стане!
Стой, призрак!
Ако ти имаш глас и реч човешка —
о, говори!
Ако ще стане някакво добро,
покой за тебе или чест за мене —
о, говори!
Ако ти знаеш на родний край съдбата,
която би предотвратил отрано —
о, говори!
И ако приживе си ти заровил
съкровище в недрата на земята,
зарад което вие, духове,
излизате от гроба, както казват —
о, говори! О, спри и говори!

(Пропява петел.)

Дръж, спри го, Марцел!

МАРЦЕЛ

Да го спра ли с алебарда?

ХОРАЦИО

Удари, ако не спре.

БЕРНАРДО

Там!

ХОРАЦИО

Там!

(Духът изчезва.)

МАРЦЕЛ

Изчезна!

Ний оскърбихме царствения образ,
като посегнахме на него силом:
неуловим е като въздух той
и наште удари — безцелна гавра.

БЕРНАРДО

Той сякаш искаше да каже нещо,
ала пропя петелът в този миг.

ХОРАЦИО

И трепна, като грешна твар пред страшен
зов. Чувал съм да казват, че петелът
— тръбач на утрото — с гласа си остър
и гръмък буди бога на деня;
при неговия вид духът, що броди —
през огън, въздух, суша и море,
отлита в миг към своите предели;
и ето днес видяхме колко вярно
е това.

МАРЦЕЛ

Изчезна, щом пропя петелът.
Разправят, че когато наближи
Христово Рождество — през цели ноци
неспирно пей петелът на зората.
Тогава, казват, никой дух не смее
да броди по земята; и спокойни
са нощите; звездите не угасват;
вълшебници, магьосници загубват
магьоснишката своя сила — чиста,
божествена и свята е нощта.

ХОРАЦИО

И аз съм чувал за това и мисля,
че заслужава то известна вяра.
Но виж, зората, в румен плащ обвита,
минава там по росний хълм на изток

и свършва се часът на нашта стража...
Аз мисля, да разкажем ний на Хамлет
това, което тази нощ видяхме.
Защото — о, в живота си кълна се, — ням
за нас, духът ще заговори с него.
Съгласни ли сте да му съобщим
това, тъй както подобава — верни
на нашата любов и дълг към него?

МАРЦЕЛ

Да, моля ти се трябва. И аз знам
къде ще го намерим тази сутрин.

(Излизат.)

---

[1] Елсинор (Хелзинхорс) — град в Дания. Намира се на брега на пролива, който отделя Дания от Скандинавския полуостров. През шестнадесетия век там бил построен замъкът Кронборг, резиденция на датските крале. ↑

[2] „Да живее кралят!“ — вероятно паролата за нощта. ↑

[3] „Ти учен си, Хорацио...“ — тоест знаеш латински. Вярвало се е, че заклинанията към духовете трябва да се произнасят на латински език. ↑

[4] „... мощний Цезар“ — Юлий Цезар (100–44 г. преди н.е.), римски диктатор, убит от заговорници, начело с Брут и Касий. ↑

[5] „... влажната звезда, която владее царството на Океана“ — луната, която предизвиква приливите и отливите на морето. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Празнична зала в двореца.

Влизат кралят, кралицата, Хамлет, Полоний, Лаерт, Волтиманд, Корнелий, велможи и свита.

КРАЛЯТ

Макар че жив е споменът у нас за
смъртта на скъпия ни брат и макар
да трябваше сърце ни да скърби
и нашто цяло царство да се слее
в едно печално чело — подир дълга
борба на разум и природа — ето
ний с мъдра скръб си спомняме за него
и спомняме за себе си. Затуй
сестра ни някогашна — днес кралица, —
наследница в таз войнствена държава,
ний взехме за съпруга, ала с радост,
тъй да се каже, скръбна; с дух щастлив —
и същевременно опечален;
пред гроба с рози и венци — и с вопли
сред брачно празненство; с едно око
усмихнато, а другото в сълзи;
еднакво с радост и печал в душата.
С готовност вашта мъдрост одобри
тоз брак: за всичко — нашта благодарност.
Сега — към друго. Както е известно
на всички, младий Фортинбрас, наследник на
Норвегия — без да зачита нашето
достойнство и мислейки за слаба
и без подкрепа нашата държава
след неотдавнашната смърт на брат ни
и заблуден от празни сънища,
се осмелява с пратеници дръзко

да ни досажда — в смисъл: да отстъпим
земите, от баща му с договор
предадени на храбрия ни брат.
За него толкова. — Сега за нас
и нашия съвет, за който вий
сте викани сега. И ето що:
на Фортинбрасовия чичо тук
подготвихме писмо — той слаб и болен е
и за постъпките на своя внук
едва ли знай — за в бъдеще да спре
възможните от този род дела;
че обирането на войска ще бъде
за сметка на народа му. И вас,
достойний Волтиманд, и вас, Корнелий,
изпращаме ний с поздрав и поръка —
без по-голяма пълномощна власт
за преговори с краля освен тази,
определена тук в отделен член.
На добър път! Бъдете ревностни и бързи.

КОРНЕЛИЙ И ВОЛТИМАНД

Завинаги ще бъдем верни на дълга си.

КРАЛЯТ

Не се съмняваме. На добър път!

(Волтиманд и Корнелий излизат.)

А ти, Лаерте, що ми носиш днес?
За някаква молба ти спомена.
Каква е тя, Лаерте? Говори.
Пред датский крал разумна реч не е
напусто реч. Или, Лаерте, искаш,
което аз не бих дал, щом го искаш?
Умът не е по-близък на сърцето,
ни силата по-вярна на езика

от датския престол — на твоя
баща. Какво желаш днес, Лаерте?

ЛАЕРТ

О, господарю — воля да се върна
назад към Франция, оттам аз сам
дойдох тук в Дания, за да присъствам
на вашта коронация; и днес,
дълга си щом изпълних, ще призная,
че мисли и желания отново
към Франция ме теглят и очакват
съизволение от вас и милост.

КРАЛЯТ

Съгласен ли е с туй баща ти? — Полоний?

ПОЛОНИЙ

Кралю, с молби безкрайни той изтръгна
съизволениято ми и аз,
тъй както той желаше, най-сетне
печата на съгласие му дадох.
Аз моля, позволете да замине.

КРАЛЯТ

Часът си скъп ти посрещни, Лаерте,
и твойто време с дарове безценни. —
А вий, мой племенник и син мой Хамлет.

ХАМЛЕТ (*настрана*)

По-малко родство, повече роднинство.

КРАЛЯТ

Висят ли още облаци над вас?

ХАМЛЕТ

О, не, кралю, аз имам доста слънце.

КРАЛИЦАТА

Добрий ми Хамлете, махни ноцта
от своя лик и дружелюбно гледай
на Дания. С наведен поглед, вечно
баща си горд ти не търси в праха.
Ти знаеш — всичко живо ще умре,
за да премине от живот към вечност.

ХАМЛЕТ

Да, туй е общо.

КРАЛИЦАТА

Но защо тогава
за тебе то изглежда толкоз страшно?

ХАМЛЕТ

Изглежда? Не — то е! „Изглежда“ няма!
Не само моят мрачен плащ, о, майко,
нито туй облекло на черна горест,
ни бурните сподавени въздишки,
не, нито изобилният поток
в очите, нито образът наведен,
ведно с движения и вид на траур —
показват ме какъвто съм; това са
неща, които могат да се правят.
Скръбта ми — тя е в мене и без външност;
а всичко туй е само вид на болка.

КРАЛЯТ

Похвално и добро това е, Хамлете,
да отдадеш дълг скръбен на баща си.
Но знаем — и баща му е умрял,
а нему — неговия. И синът му
по дълг синовен за известно време
е бил във траур; но да постоянстваш
в своеобразна скръб — е лишна ревност
без благочестие, не мъжка скръб.

Това показва ненабожна воля,
сърце без твърдост, непокорен дух
и безразсъдно прост, неучен ум.
А знаем — туй е тъй обикновено,
вещ, що докосва чувствата ни само.
Защо тогаз с сърдита упоритост
в душата си да го крепим? Не, грях е
към Бога, грях е към мъртвеца, грях към
природата — и най-ужасна глупост
пред здравий разум, който знай добре
що значи тук във тоя свят смъртта на
бащи и на деди и който вика —
от първия покойник на земята,
та чак до днес: „Туй трябва тъй да бъде!“
Ний молим ви, стъпчете таз безплодна
печал и имайте ни за баща.
И нека целий свят да знай, че вие сте,
след нас, наследник пръв на тоз престол.
И нито с по-малко сърдечна обич,
отколкото показал би най-нежен
баща към своя син, отнасям се
и аз към вас. А колкото за вашето
възвръщане във Витенберг^[1], обратно
във университета — то съвсем не е
желанието ни. И ний ви молим:
тук останете при блясъка от любовта
във погледи ни, като наш пръв
придворен, племенник и син.

КРАЛИЦАТА

Не карай
напразно майка си да моли, Хамлет.
И аз те моля, остани при нас,
недей отива пак във Витенберг.

ХАМЛЕТ

От все сърце покорен съм на вас.

КРАЛЯТ

Добре, това е отговор приятен.
Бъди, тъй както ний, тук в родний край.
Ела, кралице. Да, това любезно,
приятелско и непринудено
съгласие на Хамлета ме радва.
И в чест на туй ще трябва топът днес
да възвести на небесата всяка
наздравича на датский крал. Щом кралят
вдигне своята чаша, нека гръм
да екне от небето в отговор
на земний гръм! Но да вървим, ела.

(Всички излизат, остава Хамлет сам.)

ХАМЛЕТ

О, таз корава плът да би могла
да се стопи, да стане пара, дим!
Или — самоубийството всевишний
да не бе забранил! О, боже, боже!
О, колко гадно, блудкаво, безплодно
за мене всичко в тоя свят изглежда!
По дяволите! Пфу! Градина в тръне
и бурен той е — пуста, заглушала.
Дотам ли трябваше да дойде всичко?
Два месеца, откакто е починал —
о, не два, не! Такъв достоен крал!
Пред него този тук е като сатир
пред Аполона^[2]... И с каква любов
трепереше над Майка ми! Лъх злобен
не даваше лицето й да лъхне...
Земя и небеса! Кой би помислил?
Тъй вярна бе му тя, като че бе
любовното блаженство нейна жажда,
А подир месец... Но да си не спомням!

О, слабост, твойто име е жена!
Един нищожен месец... и преди
да овехтей обувката, с която
тя съпроводи бащиния прах,
тя — като Ниоба^[3], цяла в сълзи, —
да, тя... О, боже скот, без разум що е,
би повече тъжил! Тя се оженва
за моя чичо — брата на баща ми, но
приличен на баща ми, както аз
на Херкулеса^[4]; месец само — и
преди солта на сълзите позорни
да бе изсъхнала в очите й —
ожени се за други! Как срамно бързо
в кръвосмесителното ложе падна!
Не е — и нито води към добро!
Но спри, сърце! Аз трябва да мълча.

(Влизат Хорацио, Бернардо и Марцел.)

ХОРАЦИО

Привет вам, принце!

ХАМЛЕТ

Радвам се, че сте
добре! Хорацио? Или забравям?

ХОРАЦИО

Той същият, ваш най-смирен слуга.

ХАМЛЕТ

Не, драги, не, приятел мой сте вий.
Но що ви носи тук от Витенберг,
Хорацио? И Марцел, да?

МАРЦЕЛ

О, Ваше

Височество...

ХАМЛЕТ

Така се радвам аз,
като ви виждам тук...

(На Бернардо.)

Привет и вам.

(На Хорацио.)

Защо сте вий дошли от Витенберг?

ХОРАЦИО

Лениво скитане, добрий ми принце.

ХАМЛЕТ

Не бих желал дори врагът ви тъй да
говори зарад вас, нито вий сам
да принуждавате ушите ми
да вярват туй, което казвате
за себе си. Аз знам, ленив не сте.
Но що ви води в Елсинор? Преди
да си заминете, ще ви научим
да пиете...

ХОРАЦИО

Дойдох, за да присъствам
на погребението на баща ви.

ХАМЛЕТ

Другарю състудент, недей се гаври
с мен, моля ти се. Знам, ти си дошъл
за сватбата на майка ми.

ХОРАЦИО

Да, принце,
тя твърде бързо стана.

ХАМЛЕТ

Сметка, сметка,
Хорацио! За траурния обед
което беше печено, послужи
като студено на венчалний пир.
По-скоро бих желал да видя в рая
най-лютия си враг, отколкото
да видя тоя ден, Хорацио!
Баща ми — мисля, виждам аз баща си.

ХОРАЦИО

Де, господарю?

ХАМЛЕТ

С вътрешни очи,
Хорацио.

ХОРАЦИО

Аз виждам съм го нявга —
достоеен крал бе той.

ХАМЛЕТ

Той беше мъж
от край до край — със всичко надарен.
Друг като него надали ще видя.

ХОРАЦИО

Аз мисля, принце, снощи го видях.

ХАМЛЕТ

Кого видя?

ХОРАЦИО

Баща ви, краля, принце.

ХАМЛЕТ

Баща ми, краля!

ХОРАЦИО

Успокойте, принце,
учудването си за малко! Чуйте
с внимание какво ще ви разправя —
едно същинско чудо — да, което
и тези господа ще потвърдят.

ХАМЛЕТ

За Бога, разкажете ми.

ХОРАЦИО

Две ноци
поредом господата, Марцел и
Бернардо, виждали, като стояли
на стража, сянка със лице съвсем
прилично на лицето на баща ви.
Сред мъртвата среднощна тишина
явява се той, цял въоръжен,
цял в броня — от главата до петите, —
и с горд, тържествен ход той преминава
безшумно, бавно покрай тях самите,
пред смаяните им очи — а те
замръзнали от страх, стояли неми,
без да посмеят да му заговорят.
Със страх ми доверяват те това и —
на третата ноц бях и аз на стража.
И както казват, точно тъй и стана:
духът дойде. Аз виждал съм баща ви
и казвам ви — повярвайте ми, принце,
тез две ръце не са си по-прилични.

ХАМЛЕТ

Къде е туй?

МАРЦЕЛ

Върху терасата, където
стоим на стража всяка нощ.

ХАМЛЕТ

Не сте ли говорили със него?

ХОРАЦИО

Да, аз, принце,
се осмелих и заговорих с него,
но той не отговори. Само сякаш
веднъж поклати той глава, като
че искаше да каже нещо но
във тоя миг пропя в зори петелът
и при гласа му той отстъпи бързо
и се изгуби от очите ни.

ХАМЛЕТ

Това е толкоз странно!

ХОРАЦИО

Принце мой,
в живота си кълна се — то е вярно.
И след това решихме, че наш дълг
е да ви известим за всичко.

ХАМЛЕТ

Наистина — но то ме твърде плаши.
Ще бъдете ли и таз нощ на стража?

МАРЦЕЛ И БЕРНАРДО

Да, принце.

ХАМЛЕТ

Той въоръжен ли бе?

МАРЦЕЛ И БЕРНАРДО
Отгоре чак додолу, принце.

ХАМЛЕТ
Но
лицето му вий не видяхте ли?

ХОРАЦИО
О, да, то бе открито, принце.

ХАМЛЕТ
Мрачно
ли гледаше?

ХОРАЦИО
Не, образ повече
загрижен, отколкото разгневен.

ХАМЛЕТ
Блед или зачервен?

ХОРАЦИО
Да, блед!

ХАМЛЕТ
И взираше ли поглед той във вас?

ХОРАЦИО
В нас право.

ХАМЛЕТ
Ах, защо не съм бил там!

ХОРАЦИО
Уплашили се бихте вий без друго.

ХАМЛЕТ

Възможно, да... А дълго ли стоя?

ХОРАЦИО

До сто без бързина броено.

МАРЦЕЛ И БЕРНАРДО

Не,

по-много.

ХОРАЦИО

Но когато аз бях там...

ХАМЛЕТ

Брадата му бе посивяла, да?

ХОРАЦИО

Такава също, както приживе —
сребристосива.

ХАМЛЕТ

Тази нощ ще дойда
и аз при вас на стража. Може би
той пак ще се яви.

ХОРАЦИО

Да, непременно.

ХАМЛЕТ

Ако духът е с образа на моя
баща — о, аз ще заговоря с него,
ако ще би дори самият ад
да се разтвори и да ме накара
да замълча. Едно ви моля само:
ако до тоя миг сте пазили
във тайна туй, което сте видели,
пазете тайната и занапред

и туй, което би се случило таз нощ,
тълкувайте го както щете, но —
ни дума! След това ще наградя
аз вашата любезност. И така,
прощавайте! Таз нощ — преди дванайсет
върху терасата ще ви намеря.

ВСИЧКИ

По дълг сме ний покорни, принце, вам.

ХАМЛЕТ

Не, от любов — тъй както аз към вас.
Прощавайте.

(Хорацио, Марцел и Бернардо излизат.)

Какво, духът на моя
баща — въоръжен!? Тук има нещо,
игра коварна подозирам аз.
Да дойде само по-скоро нощта!
А дотогаз — душа, бъди спокойна!
Макар и вдън земята скрити чак,
безчестните дела ще блеснат пак.

(Излиза.)

---

[1] Витенберг — университетски град в Германия, напредничав център на протестантската наука по онова време. ↑

[2] Аполон (или Феб) в древногръцката митология — богът на Слънцето, покровител на науката и изкуствата. ↑

[3] Ниоба — в античната митология — безутешната майка, която оплаква своите деца. ↑

[4] Херкулес — митологически герой, известен с физическата си сила. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

Стая в къщата на Полоний.

Влизат Лаерт и Офелия.

ЛАЕРТ

Нещата ми са в кораба. Прощавай!
И, сестро, ако вятърът е сгоден
и вдигнат се платната — не забравяй,
но ми пиши.

ОФЕЛИЯ

Съмняваш ли се в туй?

ЛАЕРТ

А колкото за Хамлет и всички
любовни негови игри — помни,
че то е външност и плясък на кръвта,
сред ранна пролет теменуга ранна,
но слаба — ароматна, но нетрайна.
Минутна миризма, минутна радост —
не повече.

ОФЕЛИЯ

Не повече ли?

ЛАЕРТ

Толкоз.
Помни! Природата не зрее само
по сила и копнеж; и колкото
един храм повече се възвишава —
расте с това и вътрешната служба
на разум и душа. Възможно е
той да те люби днес и ни лъжа,

ни грях днес опетнява чистотата
на чувствата му; но — страхувай се,
защото неговият сан не му оставя
свободна воля — той е подчинен
на своя произход. Не може той
сам, като всички хора, да избира
и върши; неговият избор е
зависим от доброто на народа;
и волята му трябва да е воля
на тялото, на което той е
глава. Затуй, ако ти казва днес,
че те обича — трябва с твоя разум
дотолкоз само да му вярваш ти,
доколкото могло би словото
да се превърне в дело. А то значи —
доколкото гласът на Дания е
съгласен със това. Помни едно:
честта ти е в опасност, ако ти
повярваш туй, което той ти пее,
и заедно с сърцето си разкриеш
съкровищата девствени пред всички
необуздани негови прищевки.
Страхувай се, Офелия, пази се,
о, сестро! Скривай своите чувства, крий се
от ненаситните желания.
Най-плахата девица все е слаба,
ако отбули своите красоти
макар и пред луната. Често и
самата най-невинна добродетел
е слаба пред порока; да, преди
да цъфнат още пролетните пъпки,
в тях често червеят е скрит отрано,
а в росната зора на младостта
отровний дъх е най-опасен. Трябва
да бъдеш предпазлива! А страхът
е най-добрата предпазливост. Често
дори незастрашена от страстта,

сама със себе си се бори младостта.

ОФЕЛИЯ

Ще скрия смисъла на този отличен урок като съветник във сърцето си. Но, мили братко, не върши тъй, както лъжовни проповедници, които на другите показват стръмний път към небесата, а сами се впускат по гладкий път на светските наслади като безсрамни блудници и скришом сами над своите речи се надсмиват.

ЛАЕРТ

О, за мене не се бой. Аз дълго останах тук... Но чакай, иде татко.

(Влиза Полоний.)

Двукратен благослов е двойно благо. Пред нас раздяла втора се усмихва.

ПОЛОНИЙ

Лаерте, тук ли си? Върви, върви!
На кораба! Над вашите платна е седнал вятърът; теб само чакат.
Бъди благословен!
И тези правила дълбоко в своята памет запиши!
Не казвай мислите си, не извършвай на дело неузряла мисъл. Всякога бъди любезен, ала не към всички.
Приятели, които си изпитал, с железен пояс до сърце вържи, но всеки нов познайник дружелюбно

ти за ръка не хващай. В препирни
пази се да не влизаш; ако влезеш —
накарай своя враг да се бои
от тебе. Давай всекиму ухо,
но на малцина своя глас. Съвети
от всички вземай, но не казвай нищо.
Обличай се богато, докдето
простираш ти се средствата, но никога
с чрезмерни труфила; богато, но —
не шарено; защото облеклото
показва често какъв е човекът.
А в туй най-първите и видни хора
във Франция са с най-изящен вкус.
Пари — нито заемай, нито вземай
назаем. Заемът погубва често
приятеля и тебе, притъпява
върха на честността. И преди всичко:
на себе си бъди ти вечно верен —
и следва, както ден след нощ, че няма
да бъдеш спрямо някого лъжлив.
Прощавай; и бъди благословен!

ЛАЕРТ

Разделям се с дълбока почит, татко.

ПОЛОНИЙ

Минава време. Чакаш те, върви.

ЛАЕРТ

Офелия, прощавай и помни
туй, що ти казах.

ОФЕЛИЯ

То е в мойта памет
заклучено — и ключа сам ти взе.

ЛАЕРТ

О, сбогом!

(Излиза.)

ПОЛОНИЙ

Какво ти е говорил той, Офелия?

ОФЕЛИЯ

Да, татко, ако позволите — нещо за Хамлет.

ПОЛОНИЙ

Аха, смислени неща!

Чувам, че Хамлет от известно време
отделя цели часове за тебе
и че самата ти от все сърце го
посрещаш. Ако туй е вярно, както
ми казват, с цел да ме предупредят,
аз трябва да ти кажа, че самата
ти не разбираш ясно себе си,
тъй както трябва, както подобава
на мойта дъщеря и на честта ѝ.
Открий ми: какво има между вас?

ОФЕЛИЯ

Пред мене, татко, той в последно време
разкривал ми е своите чувства.

ПОЛОНИЙ

Чувства!

Ха-ха! Говориш ти като момиче,
неопитно в такива работи...
И вярваш ли в тез — както казваш, чувства?

ОФЕЛИЯ

Не знам какво да мисля, татко, аз...

ПОЛОНИЙ

Тъй? Чуй тогаз: мисли, че си дете
и че си взела за някакви чувства
неща без стойност. По-добре почувствай
ти себе си. Или — без да си брътвим
на вятър тази дума — ти ще бъдеш
една глупачка, да.

ОФЕЛИЯ

Но, татко, той ми
говори за любов в почтена форма...

ПОЛОНИЙ

Що казваш? Форма ли? Я гледай ти!

ОФЕЛИЯ

И своите думи подкрепи той с клетви,
безбройни клетви пред небето.

ПОЛОНИЙ

Клетви!

Да, примки за врабчета. Зная аз:
кога кипи кръвта — какви не клетви
намерил би езикът! Този пламък е,
дъще, светлина без топлина
и той изгасва в клетви само; знай,
че огън той не е. От днес нататък
скъпи моминските си часове;
цени по-скъпо своите разговори
и не бъди тъй щедра всеки час.
А пък за Хамлета едно да знаеш:
че той е млад и може да се шири
тъй, както ти не можеш. С една дума,
Офелия, на клетвите не вярвай.
Те сводници са не със същия цвят,
с какъвто са отвън покрити; те са
лъстци към грешни стъпки самощедри

са те с женитби святи и почтени —
и със това най-лесно прелъстяват.
Едно най-вече: отсега нататък
щади си времето и не го жертвай
за разговори с Хамлета. Помни,
пази се, казвам ти, върви си в пътя.

ОФЕЛИЯ

Аз ще ви слушам, татко.

(Излизат.)

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

*Терасата пред двореца.
Влизат Хамлет, Хорацио и Марцел.*

ХАМЛЕТ

Пфу, остър вятър, толкова студено!

ХОРАЦИО

Зъл и пронизващ вятър.

ХАМЛЕТ

Кой е час?

ХОРАЦИО

Аз мисля, вече близо към дванайсет.

МАРЦЕЛ

Дванайсет би.

ХОРАЦИО

Така ли? Аз не чух.

Тогава, значи — близо е часът,
когато сянката се появява.

(Тръби и топовен гръм зад сцената.)

Що значи, принце, туй?

ХАМЛЕТ

Таз ноц неспирно
пирува кралят и пролива вино;
и щом налей той рейнско — прогърмяват

тръби и барабани: възвестяват
триумфа на наздравиците.

ХОРАЦИО

Тъй ли
е вече обичаят тук?

ХАМЛЕТ

Хе — та как не!
Но мисля все — макар да съм роден
тук и привикнал на това, — че то е
обичай, който по-благородно
да се премахне, нежели запази.
Туй шеметно пиянство твърде зле
ни препоръчва пред света; от изток
до запад казват ни пияници
и ни прикачат скверни имена
и туй наистина отнема много
от наште доблести и нашта слава —
отнема тяхното сърце и кръв.
Така е често и с отделни хора,
които са обременени с някой
природен недостатък — па макар да
не са виновни те за туй, понеже
то е случайност на природата —
като например: нещо
несъразмерно в тяхната природа,
което може да разстрои
хармонията на духа, или
пък също някой навик, който може
да помрачи сиянието на
разсъдъка; такива хора, казвам,
които имат някой недостатък
(бил той природен знак или случайно
петно) — макар те може би да носят,
като пречист небесен дар, безбройни
човешки добродетели — все пак

един-едничък недостатък хвърля
поквара върху всичко; само зрънце
от нещо лошо осквернява всяко
достойнство и го превръща на
позор.

(Влиза духът.)

ХОРАЦИО

О, вижте, принце! Ето иде!

ХАМЛЕТ

Вий, ангели и пратеници божи,
закриляйте ни! — Благ ли дух си ти
или вампир проклет, небесен лъх ли
ти носиш или пламъци от ада,
макар зло или милост да е твойта цел —
защото идеш в тъй двусмислен образ, —
чуй: аз зова те Хамлет, мой баща, крал,
крал на Дания, о, говори!
Не ме оставяй в неведение!
Кажи, защо светите твои кости,
запазени в пръстта, отвили са
мъртвешкият плащ, защо днес саркофагът,
във който бе погребан, своите тежки
врати от мрамор е разтворил в миг
и праща те навън? Що значи туй,
че ти, труп мъртъв, бродиш, цял във броня,
отново пак под лунните лъчи
и пръскаш страх в нощта? И нас, глупци
на този външен свят, смуцаваш с мисли,
непостижими за душите ни?
Кажи защо? Защо? Какво да правим?

(Духът вика със знак Хамлет.)

ХОРАЦИО

Той вика ви да тръгнете след него,
като че иска да ви каже нещо,
но само вам.

МАРЦЕЛ

О, вижте как с любезни
движения ви вика в тайно място,
О, не отивайте!

ХОРАЦИО

За нищо!

ХАМЛЕТ

Но
той няма да продума; значи, трябва
да го последвам.

ХОРАЦИО

Принце, не, недейте!

ХАМЛЕТ

Що страшно има тук? Живота си
аз не ценя ни за игла. А мойта
душа, каквото и да стане, тя е
безсмъртна като него. Той ме вика —
добре, ще го последвам.

ХОРАЦИО

Принце, но
ако той ви примамва към вълните
или към страшния връх на канарите,
надвиснали върху морето; и
ако там стане още по-ужасен,
с такъв лик, който слисал би ума,
и ви накара в миг да полудейте?
Мислете: мястото там ужасява

и с отчаяние изпълва всеки
дух, който види зейналите бездни
и чуи как долу те бучат.

ХАМЛЕТ

Той пак ме
зове! О, ето, ида, ти върви!

МАРЦЕЛ

Недейте, принце, не...

ХАМЛЕТ

Пуснете ме!

ХОРАЦИО

О, чуите ни, недейте!

ХАМЛЕТ

Там зове
съдбата ми и прави всяка жила
в туй тяло жарка като лъв нубийски.

(Духът дава знак.)

Той пак ме вика и зове. За Бога!
Пуснете ме...

(Изтръгва се от ръцете им.)

Направил бих го призрак
тоз, който би посмял да ме възпре.
Върви напред! Аз ида подир тебе.

(Духът и Хамлет излизат.)

ХОРАЦИО

Въображението му кипи — и той се забравя цял...

МАРЦЕЛ

И ний след него! Няма
защо да слушаме...

ХОРАЦИО

След него всички!
Ще видим докъде ще дойде туй.

МАРЦЕЛ

О, има нещо гнило в Дания!

ХОРАЦИО

Небето да я пази!

МАРЦЕЛ

Да вървим!

(Излизат.)

ПЕТА СЦЕНА

Друго място на терасата.

Влизат духът и Хамлет.

ХАМЛЕТ

Къде ме водиш още? Говори!

Нагатък не отивам.

ДУХЪТ

Чуй!

ХАМЛЕТ

Аз слушам.

ДУХЪТ

Не е далеч часът, във който пак
посред мъчителните серни пламъци
ще трябва сам да се повърна аз.

ХАМЛЕТ

О, беден дух!

ДУХЪТ

Недей ме съжалява
и с остър слух чуй туй, което искам
да ти разправя.

ХАМЛЕТ

Говори! Мой дълг
е да те слушам.

ДУХЪТ

И да отмъстиш,

щом чуеш.

ХАМЛЕТ

Що?

ДУХЪТ

Аз съм духът на твоя
баща: осъден за известно време
да броди нощем по света, а денем да
горя сред пламъци, додето изгорят
там всички мои грехове и бъдат
очистени от мен. Но ако да
не бе ми забранено да разправам
за тайните във този мой затвор,
аз бих започнал разказ, грозен разказ,
от който и най-краткото словце би
разбило своя дух, би помразило
кръвта ти в жилите и твоите две
очи — те биха полетели мигом
като звезди из своя кръг,
и твоите буйни меки къдри биха
настръхнали, би щръкнал всеки косъм
като бодли на гневен еж... Но нивга
ухо от плът и кръв не ще узнае
туй откровение. Чуй, чуй, о чуй!
Ако обичаш своя скъп баща...

ХАМЛЕТ

О, боже!

ДУХЪТ

Отмъсти за скверното,
нечуто негово убийство.

ХАМЛЕТ

Как!

Убийство?

ДУХЪТ

Да, убийство, по-позорно
от най-позорното убийство — грозно,
невиждано и неестествено.

ХАМЛЕТ

О, казвай скоро! С вихрени крила,
бърз като мисъл или блян любовен,
бих полетял за мъст!

ДУХЪТ

Готов си — виждам.
Дори да бе ленив като тревата,
повиснала над сънний бряг на Лета^[1],
ти пак би трепнал ужасен!
Чуй, Хамлет:
разправя се, че ме ухапала
змия, като съм спял в градината,
и с таз измислица за мойта смърт
измамен е народът в цяла Дания.
Но знай, достойни момко, че змията,
която умъртви баща ти, днес
стои на неговия трон.

ХАМЛЕТ

О, моя
пророческа душа! Той — моят чичо!

ДУХЪТ

Да, тоз коварен, зъл кръвосмесител
с омайни думи и подкупни ласки
— о, думи зли и ласки, що са в сила
да прелъстят — спечели за позорни
наслади волята на моята
лъжовно-добродетелна съпруга.
О, Хамлете! Какво падение!

Аз, който тъй я любех, че откакто
съм брачна клетва дал, бях неотстъпно
ней предан; и — да падне при един
злочастник, който е пред мен, по ум
и дарби, едно нищо!

Макар и твърда, добродетелта
пак бива прелъстена от греха;
и в сладострастие когато пламне
дори блестящият ангел — той отвърща
се от божественото свое ложе
и цял жадува низост.

Но тихо! Сякаш лъхна утрин въздух.
Ще бъда кратък. В моята градина
когато спях, тъй както всеки ден
след обед, твоят чичо се промъкна
над мирния ми сън с отровен сок
от хебона^[2] в едно стъкло; след туй
отровата в ухото ми наля,
а тя е тъй враждебна за кръвта,
че в миг, като живак, по всички цеви
на тялото се спуща и с внезапно
могъщество разпръсва и съсирва
кръвта, спокойната и чиста кръв.
Тъй също стана с мене: в миг — подобно
на Лазаря^[3] — покрита с язви кожа
обгърна чистото ми тяло.

Така — насън — ръка на брат внезапно
отне от мен живот, жена и трон.
В цвета на моите грехове угаснах,
без изповед, причастие и прошка —
и тук без съд осъден и заточен
съм аз — и нося върху себе си
неопростени всичките си грехове.

ХАМЛЕТ

Ужасно! О, ужасно! О, ужасно!

ДУХЪТ

Ако си жив човек, недей търпя
да стане царственото датско ложе

леговище на сласт и брачен срам.
Ала каквото и да правиш — своята
душа не опетнявай, недей пламва
от злоба срещу своята майка: нека
Бог да я накаже и онези тръни,
о, тръните на съвестта, забити
със живо жило в нейните гърди...
Прощавай ти! Светулката показва,
че утрото е близко — тя гасне.
О, сбогом! Сбогом! Сбогом! И помни ме.

(Излиза.)

ХАМЛЕТ

О, мощ небесна! О, земя! Що още?
Да кажа ли и ад? Спри! Спри, сърце!
Вий, мои жили, не старейте бързо —
крепете ме! Що? Да те помня?
Да, беден дух, додето памет бъде
в този разнебитен череп! Да те помня?
Да, днес из плочата на мойта памет
ще излича аз всички празни басни,
пословици и максими от книги
и всички мъртви букви, отпечатани
там някога от разни впечатления;
и твоята заповед сама ще свети
тук, в книгата на моя ум — без сянка.
Кълна се, да! О, гибелна жена!
Злодей! Злодей проклет, злодей усмихнат!
Дай книга тук! Веднага да запиша,

че някой може да ти се усмихва
— усмихва, да — и пак да е злодей:
поне тук в Дания такива има!
Ти там си, чичо! (*Пише.*) Чуй девиза мой!

А той е: „Сбогом! Сбогом! И помни ме!“
Аз дадох вече клетва!

(Отвън се раздават гласовете на Хорацио и Марцел.)

ХОРАЦИО
Принце! Принце!

МАРЦЕЛ
Принц Хамлет!

ХОРАЦИО
Боже, бди над него!

МАРЦЕЛ
Бди!

ХОРАЦИО
Хей там! Хей, принце, хей!

ХАМЛЕТ
Хей, хей, момче! Тук, пиленце, ела!

(Влизат Хорацио и Марцел.)

МАРЦЕЛ
Що има, принце?

ХОРАЦИО
Как сте, скъпи принце?

ХАМЛЕТ

Чудесно!

ХОРАЦИО

Разкажете, принце!

ХАМЛЕТ

Не,
ще издадете всичко вий.

ХОРАЦИО

О, нивга!
Кълна се, принце.

МАРЦЕЛ

И аз също.

ХАМЛЕТ

Как,
човешкото сърце дали е с разум?
Наистина, ще пазите ли тайна?

ХОРАЦИО И МАРЦЕЛ

О, да! Заклеваме се, принце!

ХАМЛЕТ

Няма
във цяла Дания злодеец, който
да не е също и подлец безсрамен.

ХОРАЦИО

Не е потребно, принце, дух от гроба
да дойде да ни каже туй.

ХАМЛЕТ

Да, вярно,
ти имаш право. И безцеремонно, мисля,

ръце ще стиснем и ще си заминем,
вий — дето дух и склонност ви зоват
(защото всеки има дух и склонност),
а аз пък — ето, — аз отивам на
молитва.

ХОРАЦИО

Но това са, принце, само
безсмислени, разбъркани слова.

ХАМЛЕТ

Сърдечно съжалявам, че те ви
обиждат! Честно слово, да, сърдечно.

ХОРАЦИО

В тях, принце, няма никаква обида.

ХАМЛЕТ

Свети Патрик^[4] да чува!
Но в тях има, Хорацио,
голяма, зла обида.
А колкото за призрака пък — нека
ви кажа: той е един честен дух.
Туй само. Повече недейте иска
да знаете какво е имало
тук между нас. Обаче, мили мои,
като приятели, съученици, войни —
едно ми обещавайте.

ХОРАЦИО

Що е, принце?
Готови сме.

ХАМЛЕТ

Недейте казва никога,
каквото сте видели тази нощ.

ХОРАЦИО И МАРЦЕЛ

Да, принце!

ХАМЛЕТ

Закълнете се!

ХОРАЦИО

Аз — нивга, принце, честно слово!

МАРЦЕЛ

За Бога, нито аз!

ХАМЛЕТ

Пред моя меч!

МАРЦЕЛ

Ний се заклехме, принце!

ХАМЛЕТ

Да, на дело.

Пред моя меч, на дело!

ДУХЪТ (*под земята*)

Клетва дайте!

ХАМЛЕТ

А-ха, храбрецо! Ти ли казваш туй?

Да, ето — чуйте какво заповядва
затвореният долу: дайте клетва!

ХОРАЦИО

Но, принце, за какво?

ХАМЛЕТ

Да не открийте

на никого каквото сте видели.

Пред моя меч сложете клетва!

ДУХЪТ (*под земята*)
Клетва!

ХАМЛЕТ

Nis et ubique?^[5] На друго място!
Елате тука, господа,
ръце над моя меч сложете пак!
Ни дума за това, което чухте —
пред моя меч тук клетва!

ДУХЪТ (*под земята*)
Дайте клетва!

ХАМЛЕТ

Добре го казваш, стари кърте! Бързо
дълбаеш долу! Славен рудокоп!
Елате тук сега, добри другари.

ХОРАЦИО

О, небеса! Това е чудно, странно!...

ХАМЛЕТ

И странно трябва да остане то!
Да, има повече неща в небето
и на земята, драги ми Хорацио,
отколкото си мислиш с твойта жалка
наука... Но елате тук
и тук, като преди, се закълнете,
пред мене в името на вишния,
че нивга, нийде, колкото и странен
и чуден да изглеждам аз — защото
по-късно може би ще бъде нужно
да се преструвам на чуждак, — пред мене
се закълнете вий, че никой път,
ако ме видите такъв, не ще
изкажете пред някого — например

отпущайки ей тъй ръцете си
или поклащайки глава, или пък
подхвърляйки двусмислени слова,
като: „Добре, добре, ний знаем, но...“
или: „Можали бихме, ако искаме...“,
или: „Кой знай, навярно има хора,
които...“, въобще с такива смътни,
двусмислени слова, че никой път
вий няма да изкажете пред някого,
че знайте нещо зарад мене — да,
за всичко туй, пред Бога и небето,
ми клетва дайте!

ДУХЪТ (*под земята*)
Клетва дайте!

(Заклеват се.)

ХАМЛЕТ

Стига,
смири се, дух немирен! А сега
оставям, господо, с любов към вас;
доколкото един бедняк като Хамлет
би могъл да изкаже любовта си
към своите приятели — Бог види, —
ще гледам да го сторя. Да вървим,
но моля ви се; всявга с пръст на устни!
Без бряг е времето? О, скръбен дял —
нима аз бих го в брегове сковал?
Елате, да вървим.

(Излизат.)

---

[1] Лета — според древногръцката митология — река в подземното царство, обитавано от душите на мъртвите. След потапянето в нея настъпвала забрава. ↑

[2] Хебона — на английски „hebenon“, а в някои от първите издания на „Хамлет“ — „hebona“. Вероятно става дума за отровното иглолистно дърво тис. ↑

[3] „... подобно на Лазаря — покрита с язви кожа“ — името Лазар е заимствано от една библейска легенда и в епохата на Шекспир е било синоним на прокажен. ↑

[4] Свети Патрик — Според твърденията на Клавдий бащата на Хамлет е умрял от ухапване от змия. Едно поверие разказва, че свети Патрик спасил Ирландия от змиите. Като напомня за Патрик, Хамлет се заклева да унищожи змията Клавдий. ↑

[5] „Hic et ubique“ — латински израз — „тук и навсякъде“. Вярвало се е, че духовете могат да се появяват едновременно на много места. ↑

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Стая в дома на Полоний.

Влизат Полоний и Рейналдо.

ПОЛОНИЙ

Занес му тез пари и таз бележка, Рейналдо.

РЕЙНАЛДО

Слушам, господарю.

ПОЛОНИЙ

Но много мъдро ще постъпиш ти,
ако разпиташ, преди да го срещнеш,
как се държи той.

РЕЙНАЛДО

И аз, господарю,
тъй мислех да направя.

ПОЛОНИЙ

А, добре, добре си
намислил. Виж, изпитай най-напред
какви датчани има във Париж
и как, кой, де, какъв живот живее,
с какви приятели и средства. Щом
узнаеш по тоз начин, че познават
сина ми, пристъпи тогаз отблизо,
за да изучиш всичко по-подробно.
Разпитвай, като че ли го познаваш,
например тъй: „Познавам аз баща му,
познавам негови другари, пък
донякъде и него...“ Тъй — разбра ли?

РЕЙНАЛДО

Тъй, господарю, знам.

ПОЛОНИЙ

Кажи: „И него,
но слабо; и доколкото го помня, той
е луд — тъй и тъй прави...“ И след туй
му припиши измислени простъпки,
каквито знаеш. Само не такива,
каквито биха го опозорили;
внимавай — само прости, волни грешки,
които са съпътници познати
на младостта и свободата.

РЕЙНАЛДО

Карти например?

ПОЛОНИЙ

Да, карти, вино, бой с псувни, скандали,
жени — дотолкоз.

РЕЙНАЛДО

Но туй, господарю,
го би опозорило.

ПОЛОНИЙ

Не, мой верний,
щом знаеш как да почнеш. Но не трябва
да му докарваш срам пред други, както
е толкова възможно, ако бъдеш
несдържан в думите си. Не,
това не казвам. Гледай да представиш
тъй странни грешките, че да изглеждат
петна от волност, пориви на жар,
безумство на разпалената кръв —
съдба на всеки млад...

РЕЙНАЛДО

Но, господарю...

ПОЛОНИЙ

Защо е нужно ли?

РЕЙНАЛДО

Да — туй исках да знам.

ПОЛОНИЙ

А-ха! Планът ми е такъв —
и, както мисля, той ще бъде с полза:
тъй излеко щом опетниш сина ми,
като че то са грешки на случая —
внимавай, ако тоз, с когото разговаряш
и питаш, нявга сам в такива грешки
видял е моя син — бъде уверен,
той сам в такава форма ще започне:
„Добрий ми господине“ или: „Друже“,
или „Почтений“ — или както вече
е форма и обичай там в страната...

РЕЙНАЛДО

Тъй вярно, господарю.

ПОЛОНИЙ

И след това той вече... той тогава... какво
исках да кажа? Дявол да го вземе, исках
да кажа нещо. Къде бях спрял?

РЕЙНАЛДО

При „сам в такава форма ще започне“.

ПОЛОНИЙ

„В такава форма ще започне“ — да;
пред тебе тъй ще почне: „Да, познавам
аз господина; вчера го видях

или завчера, или тъй и тъй;
и както казвате — играйше страшно...
видели го пиян... в играта сбил се...“
Или пък: „Да, отиваше в един
нечестен дом“ (разбирай: при жени) —
и тъй нататък. Гледай
с лъжовната си стръв да хванеш сома
на истината. Тъй, със ум и хитрост,
въртим и сучем ний — насам, натам —
и по крив път достигаме прав край.
И тъй, по моите думи и съвети
вървейки, ще изпиташ за сина ми.
Разбра ме ти, нали?

РЕЙНАЛДО

Да, господарю.

ПОЛОНИЙ

Да бъде с тебе Бог! На добър час!

РЕЙНАЛДО

Добри ми, господарю!

ПОЛОНИЙ

Наблюдавай
сам неговите склонности.

РЕЙНАЛДО

Разбирам.

ПОЛОНИЙ

И музиката си да гледа здраво.

РЕЙНАЛДО

Тъй, господарю, да.

ПОЛОНИЙ

На добър час!

(Излиза Рейналдо.

Влиза Офелия.)

ПОЛОНИЙ

Какво, Офелия, що има?

ОФЕЛИЯ

Ах,
тъй много се уплаших!

ПОЛОНИЙ

Що, за Бога?

ОФЕЛИЯ

Като стоях и шиех в мойта стая,
принц Хамлет — цял разкрит, незакопчан,
без шапка и с окаляни чорапи,
невързани и виснали надолу,
блед като своята риза, разтреперан
и с поглед, пълен с мъка, сякаш бе
от ада пуснат да разправя всичко
какво е видял там, страхотии
и ужаси — яви се в миг пред мене...

ПОЛОНИЙ

Луд от любов ли?

ОФЕЛИЯ

Татко, аз не зная,
но страх ме е...

ПОЛОНИЙ

Какво ти каза той?

ОФЕЛИЯ

Той хвана ме тъй силно за ръката
и после цял отпусна се назад,
а с другата ръка очи засенчил,
в лицето ми се втренчено загледа,
като че искаше да ме рисува.
И дълго тъй стоя. Най-сетне трепна
с ръка и триж глава поклати,
изтръгна из гърдите си такава
дълбока, горестна въздишка, сякаш
че щеше цял да рухне в тоя стон
и да издъхне... А след туй ме пусна
и тръгна си навън; с глава през рамо
извърната, вървеше той направо,
но без да гледа. И така излезе
с очи докрай обърнати към мене.

ПОЛОНИЙ

Ела, ела ти с мене, ще подиря
аз краля. Туй е лудост от любов,
която разрушава се сама
и води към отчаяни дела,
и няма друга страст под туй небе,
която тъй да мъчи, мъчи. Съжалявам.
Що, каза ли му нещо лошо ти?

ОФЕЛИЯ

Не, татко. Само, както ми заръча,
повърнах му писмата и отказах
да го приема.

ПОЛОНИЙ

Туй го прави луд!
Аз съжалявам, че не съм постъпил
по-кротко спрямо него. Но боях се,
че той те мами, за да те поквари.
Проклетата ми ревност! Туй е общо

за старите — ний чрез самоизмами
стремим се към целта, тъй както често
на младите пък липсва предпазливост.
Да идем ний при краля, да му кажем.
Ако таз тайна страст не се разкрие,
омраза явна ще пожънем ние.
Ела.

(Излизат.)

ВТОРА СЦЕНА

Зала в двореца.

Влизат кралят, кралицата, Розенкранц, Гилденщерн и свита.

КРАЛЯТ

Привет вам, Розенкранц и Гилденщерн!
Не само че не бяхме ви отдавна
видели и желаем да ви видим,
но също тъй и нуждата от вас ни
накара да ви отзовем тъй бързо.
Навярно вий сте чули за преврата
у Хамлета, така го казвам аз,
че нито вътрешният, нито външният
човек у него не е туй, що беше.
Що друго освен смъртта на баща му,
която му разстройва разума,
що друго, казвам, би могло да бъде
причина за това — не знам. Но аз
ви моля, двамата вас, от детинство
израснали със него и до днес
тъй близки на младежкия му дух —
благоволете за известно време
при нашия двор тук да останете,
като се постарайте — било в срещи
или във веселби — да разберете,
доколкото намерите възможност,
дали не го измъчва нещо тайно,
което — явно — би се изцерило.

КРАЛИЦАТА

Да, драги мои, той говори много
за вас; и сигурна съм — няма други
тук, към които тъй да е привързан.

Ако желаете да ни окажете
любезност и усърдие, а също
и да прекарате известно време
при нас, за да изпълните молбата,
която ви отправяме с надежда,
че ще успеем да узнаем нещо —
тогава с царска благодарност ний
ще наградиме вашето гостуване.

РОЗЕНКРАНЦ

Върховна власт и право е на Ваши
Величества да кажете по-скоро
чрез заповед, не чрез молба, което
е волята ви.

ГИЛДЕНЩЕРН

Ний се подчиняваме
и се прекланяме пред вас, готови
да поднесем пред стъпките ви нашите
усилия и дълг.

КРАЛЯТ

Благодарим
ви, Розенкранц и скъпи Гилденщерн.

КРАЛИЦАТА

Благодарим ви, скъпи Розенкранц
и Гилденщерн; и моля ви, веднага
срещнете моя толкова променен син.
Да иде някой и да заведе
тез господата при Хамлета.

ГИЛДЕНЩЕРН

Дано
да стори Господ нашето присъствие
и нашето старание приятни
и благодатни за него.

КРАЛИЦАТА

Амин.

(Излизат Розенкранц, Гилденцерн и някои от свитата.

Влиза Полоний.)

ПОЛОНИЙ

Кралю мой, пратениците от
Норвегия се върнаха с радост.

КРАЛЯТ

Ти носиш всякога приятни вести.

ПОЛОНИЙ

Нали, кралю? Повярвайте ми, цял
по дълг и със душа съм предан аз
на моя милостив крал и на Бога.
И мисля аз — или тоз ум днес вече
не следва, както досега, по пътя
на хитростта? — аз мисля, че открих
причината на Хамлетовото
безумие.

КРАЛЯТ

Кажи! Кажи по-скоро.

ПОЛОНИЙ

Най-първом приежете пратениците,
а моите вести подир туй ще бъдат
като десерт след бляскав обед.

КРАЛЯТ

Чест им
стори и въведи ги сам.

(Полоний излиза.)

Той казва,
кралице, че открил източника
на болестта у твоя син.

КРАЛИЦАТА

Знам, туй е то:
смъртта на татко му и бързия наш брак.

КРАЛЯТ

Добре, ще видим туй.

(Връща се Полоний заедно с Волтиманд и Корнелий.)

Привет на вас,
приятели! Кажете, Волтиманд,
що носите от братският нам норвежец?

ВОЛТИМАНД

Куп благопожелания и поздрав.
При първа още реч той заповяда
да спрат събирането на войска,
което — мисли той — било срещу
поляците; но щом се вгледа — схвана,
че то е срещу вашта власт. Разсърден
от това, че си играят с болестта му
и старческата немощ, прати да
извикат Фортинбраса. Той дойде,
а старецът го смъмра и накрая
закле се той пред чичо си, че никога
не ще подигне срещу вас войска.
Възрадва, старият му отреди
три хиляди жълтици на година
и позволи да вдигне срещу Полша
събраните войски; с молба при туй

(подава му книжа)

да им оставите свободен проход
през вашите владения към Полша,
с условия и обещания,
изложени в писмото.

КРАЛЯТ

Туй добре е —
на друго време ще го разчетем
и ще размислим как да отговорим.
Сега — благодарим ви за труда.
Идете починете; дружно тази
нощ ще пируваме. Добре дошли!

(Излизат Волтиманд и Корнелий.)

ПОЛОНИЙ

Добре се свърши всичко, господарю
и господарко моя. Да издирваш
що е величество, що е преданост,
защо денят е ден, нощта — нощ, а те — време,
то значи — да пилееш ден, нощ и време.
Затуй, понеже краткостта е ясност,
а думите пространност и разкош,
ще бъда кратък. Да приемем, че е луд.
Луд, казвам аз. Защото — що е лудост,
ако не да си луд? Но все едно.

КРАЛИЦАТА

По-много смисъл — не изкуство само.

ПОЛОНИЙ

За Бога, аз съвсем не съм изкусен.
Че луд е — туй е вярно. Да, за жалост,

за жалост, че е вярно: цял безумец.
Ала на добър час му — без изкуство
ще бъда кратък. Вашият син е луд.
След туй — защо причината да дирим
на този ефектив или по-право,
на този дефектив. Защото има
причина тоз дефектен ефектив.
Да, туй остава и с такъв остатък.
И ето как.
Аз имам щерка, тоест тя е моя;
и тя, покорна на дълга си, вижте,
ми даде туй; мислете и правете.

(Чете.)

„До небесната, кумир на душата ми и
прелестна Офелия“ —
лош израз, пуста фраза „Прелестна“
е пуста фраза. Ала чуйте, ето:
„На нейната очарователна бяла гръд
това...“ и тъй нататък.

КРАЛИЦАТА

Туй пише Хамлет ней?

ПОЛОНИЙ

Позволете,
красице, ще ви кажа всичко аз.

(Чете.)

„Не вярвай, че жар са звездите,
че слънцето свети над нас,
че истина крий се в лъжите,
но вярвай, че любя те аз.
О, мила Офелия! Измъчват ме тези

размерени срички, аз не владея изкуството да
размервам своите въздишки. Но вярвай, че те
любя най-нежно, о, най-нежно! Прощавай.
Вечно твой, моя скъпа госпожице, додето е
живо това тяло,

Хамлет“

Това ми даде мойта вярна щерка.
И освен туй — тя ми разказа всичко:
как я преследвал той, кога, къде,
за всичко ми разправи, да.

КРАЛЯТ

Но как е
приела любовта му тя самата?

ПОЛОНИЙ

Какво е вашто мнение за мене?

КРАЛЯТ

Че ти си верен и почтен човек.

ПОЛОНИЙ

И ще ви го докажа. Но какво
ще си помислите, ако ви съобщя,
че съм открил таз пламенна любов
в самото й начало още? Да,
узнах за нея — нека ви го кажа,
преди да бях го чул от дъщеря си.
И аз ще ви докажа туй. Но що,
що бихте си помислили вий, Ваше
Величество, и вашата кралица,
ако играл бих роля на писмовник
или писмовна папка и затворя
сърцето си — без глас, без слух. Или
ако на таз любов погледнех леко?
Какво ще си помислите?... Но не —
аз тутакси се залових за дело

и казвам тъй на моята госпожица:
„Принц Хамлет си е принц — не за теб слънце;
това е невъзможно!“ И предписах
й много да се не сношава с него —
без пратеници и подаръци!
И днес прибира тя плода на моите
съвети. А отвергнат, той (за да
не се простирам много) в скръб изпадна,
предаде се на пост и бдение,
след туй на слабост, после на безволие.
И тъй, по тези стъпала — до лудост,
която го владей и всички нас
изпълва с мъка.

КРАЛЯТ

Вярваш ли това?

КРАЛИЦАТА

Възможно е, това е вероятно.

ПОЛОНИЙ

Кажете, искал бих да зная — някога
дали съм казал: „Туй е тъй!“ — а друго
е станало?

КРАЛЯТ

Доколкото знам — никога.

ПОЛОНИЙ *(като сочи главата и раменете си)*

Махнете туй от тук, щом е лъжа!
Ако намеря случай, ще открия
аз истината, па макар да бъде
и вдън земята скрита тя.

КРАЛЯТ

Но как?

ПОЛОНИЙ

Вий знаете, че често с часове
той се разхожда из салона.

КРАЛИЦАТА

Вярно.

ПОЛОНИЙ

Ще пратя дъщеря си там при него,
а вий пък, скрити зад една завеса,
ще наблюдавате таз среща с мене:
ако не се е влюбил и загубил
от туй ума си — да не съм съветник
на краля, а орач и говедар.

КРАЛЯТ

Ще видим.

КРАЛИЦАТА

Ето, иде бедният,
печален и със книга във ръка.

ПОЛОНИЙ

Махнете се и двамата отгук.
Аз ще го спра веднага. Позволете!

(Излизат кралят, кралицата и свитата.

Влиза Хамлет, като чете.)

Простете, как сте още вий, принц Хамлет?

ХАМЛЕТ

Добре, слава Богу!

ПОЛОНИЙ

Познавате ли ме, принце?

ХАМЛЕТ

Да, превъзходно. Вий сте търговец на риба.

ПОЛОНИЙ

Аз ли? Съвсем не, принце.

ХАМЛЕТ

Но бих желал да беше също тъй почтен.

ПОЛОНИЙ

Почтен ли, принце?

ХАМЛЕТ

Да, господине. Да бъдеш почтен, тъй както това става в тоя свят, ще рече, да бъдеш мъж, избран между хилядите.

ПОЛОНИЙ

Това е вярно, принце.

ХАМЛЕТ

Защото, когато слънцето излюпва червеи в едно умряло куче, когато божество като него целува една мърша — имате ли вий дъщеря?

ПОЛОНИЙ

Да, принце.

ХАМЛЕТ

Недейте я оставя да ходи по слънцето. Зачатието е благословение. Но съвсем не, ако рече дъщеря ви да зачене. Приятелю, внимавай!

ПОЛОНИЙ

Какво искате да кажете? (*Настрана.*) Все за дъщеря ми приказва. А отначало не можа да ме познае: каза, че съм бил търговец на риба. Той е отишъл вече много далеч, много далеч! И наистина, и аз на младини съм страдал не малко от любов, почти като него.

Чакай да му заговоря пак — Какво четете, принце?

ХАМЛЕТ

Думи, думи, думи.

ПОЛОНИЙ

За какво се отнася?

ХАМЛЕТ

Кой кого отнася?

ПОЛОНИЙ

Искам да кажа — за какво се отнася това, което четете, принце.

ХАМЛЕТ

Клевети, господине мой! Този сатирически безсрамник разправя тук, че старите хора имали сиви бради, че лицата им са набръчкани, че из очите им изтича гъста амбра^[1] и дъвка от сливово дърво и че у тях има една безпределна липса на духовитост заедно с извънмерно болни нозе. А всичко туй, господине мой, макар че го вярвам яко и здраво, не мисля обаче, че почитено да го напише на книга. Понеже и вий самият бихте били стар като мене, ако можехте като рак да вървите назад.

ПОЛОНИЙ (*настрана*)

Макар че това е лудост, но все пак има система в нея. — Не щете ли да се скриете от вятъра, принце?

ХАМЛЕТ

Де? В гроба ли?

ПОЛОНИЙ

Наистина, туй значи да се скриеш от вятъра. (*Настрана*) Как са остри понякога отворите му! Това е щастие, доста обикновено за лудостта и което не се удава лесно на разума и здравето чувство. Нека го оставя и да размисля веднага как да устроя среща между него и дъщеря ми.

— Почтений ми принце, най-покорно желая да ми дадете позволение да ви оставя.

ХАМЛЕТ

Вий не бихте взели от мене нищо, господине мой, което бих ви дал тъй доброволно, както това; с изключение на живота ми, на живота ми, живота ми.

ПОЛОНИЙ

Прощавайте, принце.

ХАМЛЕТ

Тези отегчителни стари глупци!

(Влизат Розенкранц и Гилденцерн.)

ПОЛОНИЙ

Вий търсите принц Хамлет, нали? Ето го там.

РОЗЕНКРАНЦ (към Полоний)

Дал ви Бог добро, почтений.

(Полоний излиза.)

ГИЛДЕНЩЕРН

Почтений принце!...

РОЗЕНКРАНЦ

Скъпи ми принце!...

ХАМЛЕТ

О, добри и превъзходни приятели! Как си ти, Гилденщерн? Ах, Розенкранц! Славни момци, как живеете още?

РОЗЕНКРАНЦ

Като простосмъртни деца на земята.

ГИЛДЕНЩЕРН

Щастливи сме, че не сме премного щастливи; ний не сме дори едно нищожно перо върху шапката на богиня Фортуна^[2].

ХАМЛЕТ

Но не сте пък и подложка на сандалите й?

РОЗЕНКРАНЦ

Нито и това, принце.

ХАМЛЕТ

Тогава вий живеете нейде в областта на нейния пояс, тоест в средата на нейното благоволение.

ГИЛДЕНЩЕРН

Да, наистина — ний сме фамилиарни с нея.

ХАМЛЕТ

С тайните на Фортуна ли? О, съвършено вярно!
Тя е жена, която се продава. Какво ново има?

РОЗЕНКРАНЦ

Нищо, принце, освен това, че светът е станал честен.

ХАМЛЕТ

Това значи, приближава денят на Страшния съд. Но не, вашата новина не е вярна. Нека ви разпитам по-отблизо: какво сте сгрешили пред Фортуна, добри мои приятели, че тя ви изпраща в тъмница?

ГИЛДЕНЩЕРН

Тъмница ли, принце?

ХАМЛЕТ

Дания е една тъмница.

РОЗЕНКРАНЦ

Тогава и светът е тъмница.

ХАМЛЕТ

Да, и хубава тъмница, в която има много решетки, ями и затвори: Дания е една от най-лошите.

РОЗЕНКРАНЦ

Ний не мислим така, принце.

ХАМЛЕТ

Е да, значи, за вас тя не е тъмница. Всъщност няма ни добро, ни зло, но мисълта създава това. За мене Дания е тъмница.

РОЗЕНКРАНЦ

Да, вашето честолюбие ви кара да мислите така: тя е твърде тясна за вашия дух.

ХАМЛЕТ

Боже мой! Аз мога да се затворя и в орехова черупка и пак бих се смятал за цар на безкрайни земи, ако да не бяха моите злокобни сънища.

ГИЛДЕНЩЕРН

Тия сънища са всъщност вашето честолюбие, тъй като истинската същност на честолюбието е само сянка от един сън.

ХАМЛЕТ

Самият сън обаче е една сянка.

РОЗЕНКРАНЦ

Вярно е това. И аз смятам съня за нещо тъй въздушно и леко, че той не е нищо друго освен сянка на сянката.

ХАМЛЕТ

Значи, нашите просяци са тела, а нашите властелини и горди герои са сянка на просяците? Не е ли най-добре да идем при другите придворни? Защото, повярвайте, аз не мога повече да разсъждавам.

РОЗЕНКРАНЦ И ГИЛДЕНЩЕРН

Ний сме на вашите услуги, принце.

ХАМЛЕТ

Нищо подобно! Аз не искам да ви причислявам към останалите мои слуги. Защото, за да ви говоря честно и направо — аз съм ограден с ужасна свита. Но все пак — за да останем върху гладкия път на приятелството — кажете ми: какво дирите тук, в Елсинор?

РОЗЕНКРАНЦ

Искахме да посетим вас, принце — нищо друго.

ХАМЛЕТ

Какъвто съм просяк, аз съм съвсем беден откъм благодарности. Все пак благодаря ви. Но сигурно моите благодарности, мои приятели, не са по-скъпи от половин грош. Не сте ли повикани вий нарочно? Или това е ваше собствено желание? Доброволно посещение ли? Чуйте! Чуйте. Бъдете откровени към мене, кажете!

ГИЛДЕНЩЕРН

Какво да кажем, принце?

ХАМЛЕТ

Каквото и да е — но на въпроса. Пратили са да ви извикат, нали? Да, и аз виждам вече един вид признание във вашите погледи, но вашата скромност няма достатъчно сила да го затули. Зная — добрият крал и кралицата са ви извикали.

РОЗЕНКРАНЦ

Но с каква пък цел, принце?

ХАМЛЕТ

Това трябва да узная от вас. Но заклевам ви в правата на нашето приятелство, в единодушието на нашата младост, в задълженията на нашата неразривна любов и във всичко друго още по-скъпо, с което

някой по-красноречив от мене би затрогвал сърцето ви, бъдете искрени и откровени пред мене. Кажете, пратиха ли да ви повикат, или не?

РОЗЕНКРАНЦ (*тихо към Гилденщерн*)

Какво ще кажете вий?

ХАМЛЕТ (*настрана*)

Да, да разбрах ви вече... (*Високо*) Ако ме обичате — недейте се скрива.

ГИЛДЕНЩЕРН

Принце, да, пратиха да ни викат.

ХАМЛЕТ

Аз ще ви кажа защо. Така, чрез моето предчувствие, ще бъде предотвратено вашето предателство и вашата тайна спрямо краля и кралицата няма защо да си мени перата. От известно време — без да зная как — съм загубил всичката си веселост, забравил съм всички добри навици на възпитаността. И наистина, тъй лошо е моето разположение, че тази хубава сграда — земята — ми се вижда като безплодна канара; този великолепен балдахин — въздухът, видите ли, този дивно надвиснал небосвод, този царствен покрив, изпъстрен със златен огън — уви, всичко това, струва ми се, не е друго освен едно скверно, отровно съборище на изпарения. Какво дивно създание е човекът! Колко благороден с разума си! Как безграничен по способности! По форма и движения — колко ясен и възхитителен! Колко подобен в делата си на ангел! Колко подобен в понятията си на бог! Красотата на света! Идеал на всичко живо! Не за мене обаче: какво значи тази квинтесенция на праха?^[3] Човекът не ме радва... не, не! Нито мъжът, нито пък и жената — макар че с вашите усмивки вий като че ли това искате да кажете.

РОЗЕНКРАНЦ

Принце, нищо подобно в моите мисли!

ХАМЛЕТ

Но защо се усмигнахте, когато казах „човекът не ме радва“?...

РОЗЕНКРАНЦ

Аз си мислех — щом като никой човек не ви радва — каква ли постна трапеза биха намерили у вас актьорите! Ний ги застигнахме по пътя и те идат тук, за да ви предложат своите услуги.

ХАМЛЕТ

Този, който играе царя, ще ми бъде добре дошъл!

Негово Величество ще получи заплатата си от мене. Авантюристичният рицар ще използва своята шпага и щит; любовникът няма да въздиша безплатно; резоньорът ще завърши спокойно своята роля; смешникът ще трябва да разсмее тези, чиито дробове лесно се надуват; а героинята ще трябва да изкаже свободно чувствата си, ако те не се объркат в белите стихове... Но какви са тези актьори?

РОЗЕНКРАНЦ

Същите, които обикновено ви доставяха такова удоволствие — трагиците от града.

ХАМЛЕТ

По какъв случай са тръгнали да пътуват? Не е ли по-изгодно, както за славата, тъй и за прехраната им, да имат едно постоянно местожителство?

РОЗЕНКРАНЦ

Мисля, че това става поради някакви нововъведения.

ХАМЛЕТ

Ползват ли се те със същата известност, както когато бях в града? Все тъй ли ги посещават?

РОЗЕНКРАНЦ

Не, без съмнение, не.

ХАМЛЕТ

Защо тъй? Да не са вече извехтели?

РОЗЕНКРАНЦ

Не, техните старания са все тъй големи. Но навъдили са се покрай тях сума дечурлига^[4], малки пилета, които се изкряскват тъкмо в средата на разговора, за което биват свирепо награждавани с ръкопляскания. Те са сега на мода и крякат по тъй наречените популярни сцени, но тъй, че много от тях, които размахват мечове, рядко се осмеляват да излязат навън сами.

ХАМЛЕТ

Как! Нима са наистина деца? Та кой ги наглежда? Кой ги прехранва? И няма ли да следват те своето изкуство, когато гласовете им престанат да пеят? Няма ли да кажат по-късно, когато пораснат и станат може би обикновени актьори, което е твърде вероятно, щом като средствата им не се подобрят — че техният драматург им върши зло, като ги кара да възкликват против тяхното собствено бъдеще?

РОЗЕНКРАНЦ

Наистина, помежду им имаше не малки разправии. А публиката не се замисля много и гледа само да ги насъсква един против друг. По едно време те не щяха да спечелят нищо с пиесата си, ако в нея поет и актьори не се караха със своите противници.

ХАМЛЕТ

Възможно ли е това?

ГИЛДЕНЩЕРН

О, глави са се трошили за това!

ХАМЛЕТ

И децата ли победиха?

РОЗЕНКРАНЦ

Да, разбира се, принце — и Херкулеса, и цялата му тежест^[5].

ХАМЛЕТ

Това не е съвсем чудно, щом като днес, когато моят чичо е крал на Дания, тъкмо тези, които му се надуваха, докато беше жив баща ми, днес дават по 20, 40, 50 и 100 жълтици за един мъничък негов портрет. Дявол го взел! Има нещо неестествено в това, ако да би могла само да го намери философията.

(Тръби отвън.)

ГИЛДЕНЩЕРН

Ето, пристигат актьорите.

ХАМЛЕТ

Почтени мои, бъдете добре дошли в Елсинор. Дайте ми ръцете си, така! Приветствието не може без маниери и комплименти. Нека ви се представя в такава премяна, за да не би моето отнасяне към актьорите — което, уверявам ви, ще бъде извънредно хубаво — да ви се види прием еднакъв с вашия. Бъдете добре дошли. Но моят чичотата и моята леля-мама се лъжат.

ГИЛДЕНЩЕРН

В какво, скъпи принце?

ХАМЛЕТ

Аз съм луд само при северо-северозападния вятър! Ако вятърът е южен — аз все още мога да различа орела от гаргата.

(Влиза Полоний.)

ПОЛОНИЙ

Моите почитания, господа!

ХАМЛЕТ

Слушайте, Гилденщерн! Също и вие, слушайте с двете си уши: голямото бебе, което виждате, още не е излязло из пелените си.

РОЗЕНКРАНЦ

Може би то е влязло повторно в тях; защото казват, че старите ставали наново деца.

ХАМЛЕТ

Пророкувам ви, че той иде да ни съобщи за актьорите. Гледайте! Имате право, господине мой: в понеделник сутринта, тъкмо тогава беше.

ПОЛОНИЙ

Господарю, имам да ви съобщя новини.

ХАМЛЕТ

Господарю, имам да ви съобщя новини. Когато Росций^[6] беше актьор в Рим...

ПОЛОНИЙ

Актьорите дойдоха, принце.

ХАМЛЕТ

Хайде де!

ПОЛОНИЙ

Честно слово!

ХАМЛЕТ

„И всеки на свойто магаре дошъл“...

ПОЛОНИЙ

Най-добрите актьори на света, както за трагедия, тъй и за комедия, за драматическа хроника, за пасторала, пасторал-комедия, хронико-пасторала, за неразделна сцена или неограничена поема. За тях нито Сенека е твърде тъжен, нито Плавт твърде весел^[7]. И за декламация, и за импровизация — те са единствените!

ХАМЛЕТ

О, Йефтай, съдия на Израила^[8], какво съкровище имаш ти!

ПОЛОНИЙ

Какво съкровище, принце?

ХАМЛЕТ

Да, да...

Една прекрасна щерка само,
която любил той безкрай.

ПОЛОНИЙ (*настрана*)

Все за дъщеря ми...

ХАМЛЕТ

Нямам ли право, о, стари Йефтай?

ПОЛОНИЙ

Ако наричате мене Йефтай, принце, аз наистина имам дъщеря,
която обичам безкрай.

ХАМЛЕТ

Не, не това следва.

ПОЛОНИЙ

Какво следва, принце?

ХАМЛЕТ

Да, да...

И съдбата се стече —
бог както рече.

А нали знаете:

И стана тогава

туй, което става.

В първата част на свещената песен ще научиш останалото;
защото, ето че пристига съкращение на моята реч.

(Влизат четирима-петима актьори.)

Добре дошли, скъпи артисти, привет на всички!...

Радвам се, че те виждам... Добре дошли, скъпи приятели! О, стари мой приятелю! Как е обраснало лицето ти, откак не съм те виждал! Или си дошъл тук да ми мърмориш в брадата си?... Как! Ах, ето моята млада дама и госпожица!^[9] Ах, вий сте дошли с една стъпка по-близо до небето, откакто не съм ви виждал. Дай боже вашият глас да не е загубил своята звънливост като изтъркана жълтица. Маестро мой, вий сте ми добре дошли! Да започнем изведнъж, като френските соколници^[10], да се спуснем върху всичко, което ни попадне. Веднага един монолог! Да види медна проба от вашето изкуство. Хайде, един разпален монолог!

ПЪРВИ АКТЪОР

Какъв монолог, скъпи господарю?

ХАМЛЕТ

Аз те слушах веднъж да произнасяш един монолог, който не е никога представян или ако е представян — не е представян повече от един път. Защото, спомням си, пиесата не се хареса на мнозинството — тя беше чер хайвер за простолюдието. Но доколкото можах да разбера — а също и други, чието мнение в такива работи стои над моето, то беше една отлична пиеса^[11], с добро разположение на сцените, пиеса, завършена с голямо майсторство и голяма икономия на средствата. Помня — някой казваше, че в нея няма никакви гарнитури и салати между редовете, които да подсладят работата, и че няма нищо в израза, което да издава превзетост у автора; напротив, той каза, че имало у него един прост стил, толкова здрав, колкото и приятен, и много повече изящен, отколкото разкошен. Особено ми се харесваше един монолог от тази пиеса; то беше разказът на Енея пред Дидона^[12], особено на онова място, дето той говори за убийството на Приама^[13]. Ако е живо това място в паметта ти, започни от този ред... Чакай, чакай... как беше: „Суровий Пир, като Иргански лъв^[14]...“

Не, не така; но във всеки случай започва с „Пир“.

„Суровий Пир той, чийто мрачен меч

както духа му черен бе приличен
на тази нощ, когато в съдбоносний
кон скрит бе той — вида си зъл и черен
с по-грозен герб той замени: отгоре
додолу цял червен; облян в кръвта
на майки, дъщери, бащи, деца —
съсирена, засъхнала, под жара
на улиците, в светлина свирепа
и злобна пред убийците горящи.
От гняв и огън пламнал, в кръв сплескан,
с очи искрящи, дири Пир злокобний
отца Приам...“

Продължавай по-нататък.

ПОЛОНИЙ

Бога ми, принце — отлично издекламирано! С добър акцент и благородно изражение.

ПЪРВИ АКТЪОР

„Скоро той намира
го, зад врага останал; старий меч,
на силата му непокорен, паднал —
и там лежи без мощ. В неравен бой
Пир връх Приама спуща се: в гнева си
повлича го, но само под звука
на грозний меч Приам безчувствен пада.
Бездушен сякаш Илион^[15] понася
тоз удар; ала с огнен лоб той рухва
и поразява с огнен гръм слуха
на Пира. Виж! Мечът му, надвиснал
над снежната Приамова глава,
се спря за миг. И тъй, като изваян
тиран, остана Пир — без мощ и воля —
и нищо той не стори...
Но както често виждаме пред буря
покой в небето, облаците тихи,

безмълвни ветрове и светът
глух като смърт — но в миг гърмът ужасен
разбил простора, — тъй и Пир, след своето
затишие, в миг пламна пак за мъст;
и нивга млата на циклопите
не пада върху бронята на Марса^[16],
тъй както Пировия кървав меч
върху Приама.
Фортуна — блудницо, умри! Върховни
вий богове, властта ѝ отнемете!
Счупете нейния неверен кръг
и нека от небесний връх политне
тя в бездните на ада!“

ПОЛОНИЙ

Твърде дълго.

ХАМЛЕТ

Трябва да го пратим заедно с твоята брада при берберина. (*Към актьора.*) Моля ти се, говори пак... Нему дай някакъв балет или някоя разпасана история — иначе ще заспи. Продължавай, захвани за Хекуба^[17].

ПЪРВИ АКТЬОР

„Но който, о, царицата скърбяща
видя...“

ХАМЛЕТ

„Царицата скърбяща“?

ПОЛОНИЙ

Това е хубаво. „Царицата скърбяща“ — хубаво!

ПЪРВИ АКТЬОР

„... как босонога тя блуждаеше,
грозяща огъня със сълзи, с кърпа

върху главата вместо диадема
и вместо плащ край тялото и болно
и слабо — плат един, случайно грабнат.
Тук който би видял, с език отровен
против фортуна гръмко би въстанал.
И ако боговете биха я
видели тъй пред яростния Пир,
разсичащ с меч трупа на нейний мъж,
внезапният ѝ писък — ако писък
на смъртен може богове да трогне, —
изпълнил би се техний огнен взор
със милосърдни сълзи“.

ПОЛОНИЙ

Гледайте! Той сякаш промени цвета на лицето си, а очите му се наляха със сълзи... Моля ти се, стига вече.

ХАМЛЕТ

Много хубаво, после ще ми кажеш останалото. (*Към Полоний.*)
Добри ми господине, ще ли се погрижите за доброто отплащане към актьорите? Слушате ли, нека се отнесат добре с тях, защото те са огледало и кратка хроника на времето. По-добре ще бъде да имате една лоша епитафия над гроба си, отколкото техните злословия приживе.

ПОЛОНИЙ

Ще се отнеса към тях, принце, според заслугите им.

ХАМЛЕТ

Дявол взел те, човек! Още по-добре! Ще се отнасяш сякаш към всекиго според заслугите му! Но за кого тогава ще останат камшиците? Отнасяй се към тях според твоята собствена чест и достойнство. Колкото по-малко заслужават те — толкова по-голяма е заслугата на твоята доброта. Заведете ги!

ПОЛОНИЙ

Заповядайте, господа.

ХАМЛЕТ

Вървете след него, приятели. Утре ще ни представите една драма.

(Излиза Полоний с актьорите освен първия актьор.)

Слушай, стари приятелю: можете ли представи „Убийството на Гонзаго“^[18]?

ПЪРВИ АКТЬОР

Да, господарю.

ХАМЛЕТ

Можете ли го представи утре вечер? И бихте ли могли, ако стане нужда, да разучите един монолог — тъй, от десетина-петнайсет реда, който ще напиша аз и ще вмъкна между другото. Нали?

ПЪРВИ АКТЬОР

Да, господарю.

ХАМЛЕТ

Много добре. Вървете след онзи господин; но гледайте да не се гаврите твърде много с него.

(Излиза Първи актьор. Към Розенкранц и Гилденщерн.)

Скъпи другари, ще трябва да се разделим до тази вечер. Бъдете, прочее, добре дошли в Елсинор.

РОЗЕНКРАНЦ

Скъпи принце!

(Розенкранц и Гилденщерн излизат.)

ХАМЛЕТ (*сам*)

С вас нека бъде Бог! Сега съм сам...

Какъв съм аз подлец и низък раб!

Не е ли чудно: тук един актьор
в една измислица, сън на страстта,
така душата си вживява, че
лицето му се измени от мъка,
сълзи обляха го, обзе го ужас,
гласът замря и целият му образ
бе сгърчен в чувствата. И зарад що?
Зарад Хекуба!...

Каква му е Хекуба? Той какво е
за нея, та тъй плаче? Що би сторил
той, ако има като мен причина
за плач и мъки? В сълзи би залял
той сцената, разтърсил би душите
с ужасните си речи, би накарал
виновния да полудей, а всеки
невинен би настръхнал; той би слисал
невежите, око и слух би смаял...

Но аз —

един глупец, страхлив, негодник, който
се крий като мечтател — чужд, безчувствен
към своя дълг, ни думица обмълвил
за един крал, над чийто скъп живот
и власт извършен е грабеж!... Негодник
ли съм? Кой казва ми подлец? Разбива
ми черепа? Изскубва ми брадата
и хвърля я в очите ми? Опъва
носа ми? Цял с лъжи ме тъпче?... Кой?
Ха!

Нима го бих оставил да се гаври
със мене тъй свободно? О, не, не!
Но имам зайча смелост — нямам злъч,
за да вгорчивя моя удар; бих
нахранил с тази рабска леш орлите

на цялата страна... Злодей развратен, кървав!
Безчувствен, подъл, сладен, тъп злодей!
О, мъст!...

Но аз — о, гад! Да, доблест е, че аз,
син на баща, когото са убили —
аз, от небе и ад призван за мъст, —
като жена продажна с думи само
теша сърцето си и сипя клетви
като наложница-слугиня!
Пфу, скверно! Мозък мой, мисли!...
Ха! Чул съм, че
виновният в душата си, когато
присъства на някоя пиеса,
при представлението бива тъй
засегнат в своите скрити мисли от
сценичното изкуство, че внезапно
сам своите престъпления издава.
Тъй нямото убийство заговорва
понявга с чуден глас... Да, с тез актьори
пред моя чичо ще представя нещо,
което да напомня подлото
убийство на баща ми. И ще гледам
в очите му — чак до сърцето му:
изтръпне ли, ще знам какво да правя!
Защото може би духът, що аз
видях, да е бил дяволът (той знае,
да се представя в най-примамлив образ),
да, и тъй като съм слаб
и меланхолен (а в такива тъкмо
души се настанява той) — възможно
е да ме тласка той в коварна примка...
Аз искам всичко сигурно да знам.
Чрез драмата за мене възможност се отваря
да мога да изпитам съвестта на краля.

(Излиза.)

---

[1] Амбра — смолисто вещество. ↑

[2] Фортуна — римска богиня на щастието и съдбата. ↑

[3] „... квинтесенция на праха“ — според алхимиците „квинтесенцията“ е била петата есенция или субстанция, същината, която остава след отделянето на четирите субстанции: земя, вода, огън и въздух. За Хамлет същността на човека е прах — след смъртта. ↑

[4] „... сума дечурлига“ — става дума за децата, които са изпълнявали женските роли. ↑

[5] „... и Херкулеса, и цялата му тежест“ — пред театър „Глобус“ в Лондон, където са представени за първи път много от Шекспировите пиеси, е имало статуя на Херкулес, който държал земния глобус. ↑

[6] Росций — знаменит римски актьор, живял през първия век пр.н.е. ↑

[7] „... нито Сенека е твърде тъжен, нито Плавт твърде весел“ — Сенека — римски автор на трагедии, умрял през 65 г. пр.н.е. Плавт — римски автор на комедии, умрял в 184 г. пр.н.е. Сенека и Плавт са оказали влияние върху развитието на ранните английски трагедии и комедии. ↑

[8] „О, Йефтай, съдия на Израила“ — стих от английска балада. Според библейската легенда Йефтай е пренесъл в жертва единствената си дъщеря. Хамлет намеква, че и Полоний жертва Офелия в борбата си против него. ↑

[9] „Ах, ето моята млада дама и госпожица!“ — Хамлет шеговито се обръща към момчето-изпълнител на женски роли. В Шекспировия театър всички женски роли се играели от юноши. ↑

[10] „... като френските соколници“ — французите едни от първите са ходили на лов с опитомени соколи, тук намек за нетърпение. ↑

[11] „... то беше една отлична пиеса“ — вероятно става дума за трагедията на английския драматург, съвременник на Шекспир, Кристофър Марлоу „Дидона, царица на Картаген“. ↑

[12] След превземането на Троя от гърците Еней — един от троянските герои — подир дълги странствания бил изхвърлен от вълните на картагенския бряг. В монолога на първия актьор Еней разказва на Дидона за гибелта на Троя. ↑

[13] Приам е цар на Троя. Пир — син на гръцкия герой Ахил, отмъстил за смъртта на баща си. Вмъквайки темата за отмъщението,

Хамлет напомня за собствената си съдба. ↑

[14] Иргански лъв — в оригинала „Иргански звяр“ — има се предвид тигър; тъй като Иркания е била известна със свирепите си тигри. С името Иркания са наричали земите източно от Каспийско море. (Днес е прието за по-коректно названието Хиркания. — Бел. NoMaD.) ↑

[15] Илион — Троя. ↑

[16] „... нивга млата на циклопите не пада върху бронята на Марса“ — циклопи — еднооки великани, майстори ковачи; Марс — римски бог на войната. ↑

[17] Хекуба — съпруга на троянския цар Приам. По време на войната загинали всичките ѝ синове. ↑

[18] „... убийство на Гонзаго“ — в 1538 г. един италиански херцог бил убит от Луиджи Гонзаго, който налял отрова в ухото му. ↑

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Стая в двореца.

Влизат кралят, кралицата, Полоний, Офелия, Розенкранц и Гилденщерн.

КРАЛЯТ

Но не можахте ли, при сгоден случай,
да разберете от що произлиза
в душата му таз шеметна тревога,
която помрачава дните му
с такава буйна и опасна лудост?

РОЗЕНКРАНЦ

Той сам признава, че се чувствал разстроен, но по
каква причина — туй не казва.

ГИЛДЕНЩЕРН

Нито пък се поддава току-тъй
да го изпитваме; напротив — с хитри
безумици отбягва всеки наш
въпрос, със който искаме от него
да ни признай самата истина.

КРАЛИЦАТА

Добре ли ви прие той?

РОЗЕНКРАНЦ

О, добре,
като същински кавалер.

ГИЛДЕНЩЕРН

Обаче
все пак с усилие да се владее.

РОЗЕНКРАНЦ

Скъперник във въпросите, но щедър
в отговорите си.

КРАЛИЦАТА

Канихте
ли го за развлечения?

РОЗЕНКРАНЦ

Случайно,
красице, като идвахме насам,
настигнахме по пътя една трупа
актьори. Ний му казахме за тях
и туй изглеждаше да бе за него
един вид радост. Те са вече тук,
в двореца; още тази вечер, мисля,
те ще играят нещо.

ПОЛОНИЙ

Туй е вярно.
Той ми поръча да помоля Ваши
Величества да дойдете довечера
на представлението.

КРАЛЯТ

От все сърце. Това ме радва много —
да видя, че е благоразположен
за весели неща. А вий,
почтени мои, насърчавайте
и занапред у него тая склонност
към удоволствия и веселби.

РОЗЕНКРАНЦ

Ще се стараем, господарю.

(Излизат Розенкранц и Гилденщерн.)

КРАЛЯТ

Остави ни също и ти, мила
Гертрудо. Ний сме наредили тайно
да дойде Хамлет тук така, че уж
случайно да се срещне със Офелия.
Баща ѝ и аз, ние двамата —
бащи със право да следим за всичко, —
ний ще се скрием тук, та без да бъдем
съгледани от него, да узнаем
при тая среща и да разберем по
държанието му дали наистина
любовна страст го мъчи, или не.

КРАЛИЦАТА

Аз слушам.
А на тебе пък, Офелия,
желая, щото твоята красота
да би била щастливата причина
на Хамлетовото безумие.
Дано със твоите прелести успееш
да го повърнеш пак по стария път,
за чест на двамата.

ОФЕЛИЯ

Желая туй от все сърце, кралице.

(Кралицата излиза.)

ПОЛОНИЙ

Ти се разхождай тук, Офелия.
А ний пък, господарю, да се скрием.

(Към Офелия.)

Вземи, чети тук в тази книга: нека

туй да прибули твоята самота...
Ний често вършим грях, като с набожен
лик и смирение прикриваме
и дявола дори.

КРАЛЯТ (*настрана*)

О, колко вярно!
Таз реч е остър бич за мойта съвест!
На блудницата бузите фалшиви
не са тъй грозни с тяхното червило,
тъй както мойто затаено дело...
О, тежко бреме!

ПОЛОНИЙ

Той иде! Да се махнем ний, кралю.

(Излизат Кралят и Полоний.

Влиза Хамлет.)

ХАМЛЕТ

Да бъдеш или не — туй е въпросът.
Дали е по-достойно за душата
да понесеш камшиците, стрелите
на бясната съдба, или да се
опълчиш сам срещу море от мъки
и да им туриш край? Умри, заспи —
не повече... И знай, че твоя сън
е край на сърдечна скръб и хиляди
жестоки удари — дял на плътта!
О, ето край желан! Умри, заспи...
Заспи или пък може би — сънувай?...
Да, и това е пречката; защото
какви ли сънища ще ни споделят
сред тоя смъртен сън, когато ний
отхвърлим всеки земен смут и мъка?
И туй ни спира. Този страх превръща

живота в дълголетна нищета.
Кой би понасял гаврите и бича
на времето, неправдата на силния,
на гордия презрението, мъките
горчиви на отвъргната любов,
потъпкването на законите,
безочията на властта, онуй
презрение, което получава
смиреното достойнство във награда
от недостойнството — кой би търпял
това, щом може да намери мир
с едно замахване? Кой би желал
да носи това бреме и да страда,
да стене в тоз мъчителен живот?
Но ужасът пред нещо след смъртта —
страната неоткрита, от която
не се е връщал никой пътник още —
смуцава волята и ето, че
по-скоро сме готови да търпим
сегашните злини, отколкото
към други неизвестни да се хвърлим.
Така съзнанието ни създава
от всички нас страхливци; и така
естественият цвят на смелостта
изглася в бледността на наште мисли.
Дела на сила и величие
пред този страх изменят своя път
и губят име на дела... Но тихо!
Вълшебната Офелия!... Спомни,
о, нимфо, всички мои грехове
в молитвите си.

ОФЕЛИЯ

Скъпи принце, как сте
от толкоз вече дни?

ХАМЛЕТ

Смирено ви
благодаря. Добре, добре, добре...

ОФЕЛИЯ

Аз, принце, имам спомени от вас —
отдавна исках да ви ги повърна.
Вземете ги днес, моля.

ХАМЛЕТ

Не, не, аз
не съм ви давал нищо аз.

ОФЕЛИЯ

О, принце,
вий знайте, че това е тъй! О, да,
при туй — с такива ароматни думи,
които правят всеки дар по-скъп.
Но днес, от своя аромат лишени,
вземете си обратно тез неща.
И най-скъп дар без щедрост и любезност
за благородното сърце е без цена.
Вземете, принце, всичко.

ХАМЛЕТ

Ха-ха! Честна ли сте вий?

ОФЕЛИЯ

Принце!

ХАМЛЕТ

Красива ли сте вий?

ОФЕЛИЯ

Какво искате да кажете, Ваше Височество?

ХАМЛЕТ

Това, че ако сте честна и красива, вашата честност не трябва да си позволява много да говори с вашата красота.

ОФЕЛИЯ

Може ли красотата, принце, да намери по-добър събеседник от честността?

ХАМЛЕТ

Да, разбира се, защото по-скоро могъществото на красотата ще превърне честността от това, което е тя, в една сводница, отколкото силата на добродетелта да направи красотата подобна на себе си. Някога това е било парадокс, но ето че времето го потвърждава... Аз те обичах някога.

ОФЕЛИЯ

Наистина, принце, вий ме карахте да вярвам в това.

ХАМЛЕТ

Вий не трябваше да ми вярвате; понеже добродетелта не може да се присади тъй към нашето старо стебло, че да не придобие вкус и от него. Аз не съм ви обичал.

ОФЕЛИЯ

Толкова повече бях аз излъгана...

ХАМЛЕТ

Върви в манастир! Защо искаш да създаваш на този свят грешници? Сам аз съм горе-долу честен. Но ето че бих могъл да се обвиня в такива неща, че по-добре щеше да бъде, ако майка ми не беше ме родила. Аз съм твърде горд, отмъстителен, честолюбив. Толкова много престъпления ми предстоят, че аз нямам мисли да ги обхвана, нямам въображение, за да им дам образ, нито време, за да ги извърша. И защо да се влачат между небето и земята такива господа като мене? Ний сме страшни вагабонти, всички до един. Не вярвай на никого от нас. Върви право в някой манастир!... Къде е баща ти?

ОФЕЛИЯ

У дома, принце.

ХАМЛЕТ

Заклучи вратите зад него, за да не може да играе ролята на шут другаде освен в своята собствена къща. Прощавай.

ОФЕЛИЯ

О, помогнете му, милосърдни небеса!

ХАМЛЕТ

Ако би се оженила някога, ще ти дам това проклятие за зестра: бъди целомъдрена като лед и чиста като сняг — но ти няма да избегнеш клеветата. Върви в някой манастир, върви! Прощавай! Или ако искаш без друго да се ожениш — ожени се за някой луд. Защото умните мъже знаят добре що за чудовища правите вий от тях. Върви в манастир! Само по-скоро. Прощавай.

ОФЕЛИЯ

О, небесни сили, спасете го!

ХАМЛЕТ

Знам аз и вашето живописство, да, много добре! Бог ви е дал едно лице, а вий си правите друго — кривите се, играете, шушнете и давате подигравателни имена на божиите създания и представяте нашата лекомисленост за незнание. Върви си! Не искам и да зная вече! Това ме прави луд! Казвам ти — ний не щеме повече женитби! Тези, които са вече оженени — всички освен един, — ще живеят. Всички останали трябва да си останат такива, каквито са си. Върви в манастир!

(Излиза.)

ОФЕЛИЯ

О, какъв благороден дух разбит е!
На принц, учен, герой — взор, слово, меч,
надежда, цвят на цялата държава,
на нрави огледало, образец

на образованост, цел на сърцето;
от всичко, всичко туй — днес ни следа!
И аз — най-клета сред жените, —
от звучний мед на ласките му пила,
днес виждам тоз прекрасен, светъл ум
крещящ като разпукната камбана,
без звук и глухо; дивен образ, лик на
цъфтяща младост — в порив див сломена!
Уви, горко ми, че видях, което
видях, и виждам туй, което виждам!

(Влизат кралят и Полоний.)

КРАЛЯТ

Любов! Не за любов копнее той.
И думите му — макар и без форма —
на лудост не показват. Има нещо
в душата му и върху него бий се
печалната му мисъл. Но боя се,
плодът на всичко туй ще е опасен.
За да избегнем таз опасност, аз взех
решение: веднага да замине
за Англия — да прибере оттам
остатъка от данъка. И мисля —
морето, новите земи и разни
неща по пътя ще разсеят туй,
което му тежи в сърцето и
върху което бие той ума си,
като разстройва целия си облик.
Що мислиш ти?

ПОЛОНИЙ

Добре ще бъде, да.
Обаче, все пак, струва ми се, че
източник и начало на таз скръб е
презряната любов... Офелия,

недей ни съобщава ти какво
ти каза принца: ние чухме всичко.
Да, господарю — направете както
желайте. Но не ще ли е добре,
ако след представлението майка
му го разпита насаме за всичко,
за всичките му болки — откровено,
направо. Пък, ако обичате,
аз мога да се скрия там, за да
подслушам целия им разговор.
Ако тя не узнай от него нищо,
тогава изпратете го за Англия
или пък — мъдростта ви както мисли.

КРАЛЯТ

Добре, така да бъде. Ний не трябва
спокойно тази лудост да търпим —
над най-високите най-много
ний длъжни сме да бдим.

(Излизат.)

ВТОРА СЦЕНА

Зала в двореца.

Влиза Хамлет с няколко актьора.

ХАМЛЕТ

Кажи ми, моля ти се, тази реч, както я произнесох пред тебе, със свободен говор. Но ако зяпнеш и се развикаш, тъй както правят някои от нашите актьори, бих желал по-добре някой продавач на улицата да говореше моите стихове. Нито пък сечи прекалено въздуха с ръцете си ето тъй — бъди във всичко умерен. Че в пороя, в бурята и — бих казал — във вихъра на страстта винаги трябва да спазвате известна умереност, която да изглажда всяка рязкост. О, разгневявам се до дъното на душата си, когато гледам някой огромен рошав приятел да раздира една страст на парцали, по-право — на дрипели, за да прогърми след това ушите на ония риби в партера, които обикновено не са способни да разбират нищо друго освен невероятни неми пантомими или пък само крясък и шум. Такъв някой приятел бих накарал да го натупат, както трябва за неговите дяволски крясъци; то значи тиранизиране на тираните. Моля ти се, избягвайте това.

ПЪРВИ АКТЬОР

Можете да ни вярвате напълно, Ваше Височество.

ХАМЛЕТ

Не бъдете обаче и твърде мекушави, но нека вашето собствено чувство на мярка да ви бъде учител: съгласувайте движенията със словото и словото с движението, като при това внимавате да не прекрачвате равномерността на природата. Защото нищо преувеличено не може да бъде съгласно със задачата на драмата, чиято цел от началото и досега е била и си остава да бъде огледало на природата, да показва истинския образ на добродетелта, същинския лик на позора и да бъде верен отпечатък на своето време. Обаче, ако всичко това бъде преувеличено или слабо представено, то може би ще накара невежия

да се смее, но за онзи, който разбира, то ще бъде само отегчение. А присъдата на такъв един трябва да бъде за вас по-тежка от тази на всички останали в театъра. О, виждал съм аз актьори да играят и чувал съм други да ги възхваляват, и то тъй гръмко, макар че — без да говорим профански — те нямаха нито тон, нито държание било на християни или езичници, или пък човеци; тъй се надуваха и ревяха, сякаш някой чирак на природата беше направил тези човеци, и то тъй несполучливо — тъй отвратително наподобяваха те човека и всичко човешко...

ПЪРВИ АКТЪОР

Надявам се, че ний сме се освободили достатъчно от тези работи.

ХАМЛЕТ

О, трябва да се освободите съвършено! И нека тези, които играят смешника, да не говорят повече от това, което е написано в тяхната роля; тъй като има някои от тях, които обичат сами да се смеят, за да накарат няколко тъпи зрители също да се смеят, макар че в същото време ще трябва да почне някое важно място от пиесата. Това е просташко и показва само една жалка амбиция у актьора, който върши това. Идете да се пригответе.

(Актьорите излизат. Влизат Полоний, Розенкранц и Гилденщерн.)

Е, какво, отлични мои, ще дойде ли кралят да гледа пиесата?

ПОЛОНИЙ

И кралицата също, още сега.

ХАМЛЕТ

Кажете тогава на актьорите да побързат.

(Излиза Полоний.)

Бихте ли желали и вий да им кажете да не се бавят?

РОЗЕНКРАНЦ И ГИЛДЕНЩЕРН

Да, принце.

(Излизат Розенкранц и Гилденщерн.)

ХАМЛЕТ

Хей там! Хорацио!

(Влиза Хорацио.)

ХОРАЦИО

Тук, принце мой, на ваше разположение.

ХАМЛЕТ

Хорацио, ти най-достоеен мъж,
какъвто аз съм срещал в моя път.

ХОРАЦИО

О, скъпи принце...

ХАМЛЕТ

Не, аз не лаская.
Каква пък полза чакам аз от тебе,
ти, чийто доход е духа ти само —
едничък той храна и дом за тебе?
Защо ще се ласкае бедния?
Не, нека подсладени устни мляскат
на думите глупашкия разкош
и нека гъвкавите колене
да лазят там, където има сметка
в лазенето. Чуваш ли? Откакто
душата ми сама е господарка
на своя избор и се е научила
да различава хората — избра
тя тебе, драги мой. Защото ти бе
страдалец, който страдаше, но нивга

не казваше, че страда; бе мъж, който
приемаше със благодарност всеки
дар и удар на съдбата. Да, честит
е, у когото разум и сърце
са тъй съединени, че не служат за
игра на щастието, нито пък
издават глас, какъвто иска то.
Дай ми такъв мъж, който да не е роб
на своите страсти — и аз ще го сложа
дълбоко във сърцето си, о, да,
в сърцето на сърцето си, тъй както
съм сложил тебе там. Но стига толкова...
Сега пред краля тук ще се представи
една пиеса. Там във нея има
една известна сцена, твърде много
напомняща на бащината смърт,
тъй както ти разправях аз. Внимавай
при тази сцена, моля ти се, бди
със целия си дух над моя чичо:
ако стаеното му злодеяние
не се разкрий само чрез ненадейно
смущение, изписано върху
лицето му — това ще значи, че
духът, що се яви пред нас, е бил
зъл дух, а моите сънища са черни
като чука на мрачния Вулкан^[1].
Внимавай — а пък аз ще впия поглед
в очите му, а след това ний двамата
задружно ще размислим какво значи държането му.

ХОРАЦИО

Да, принце мой,
ако през време на играта той би
укрил от моя поглед нещо —
ще отговарям аз.

ХАМЛЕТ

Но ето идат.
Да бъдем равнодушни... Избери си място.

(Датски марш. Тръби. Влизат кралят, кралицата, Полоний, Офелия, Розенкранц, Гилденщерн и други.)

КРАЛЯТ

Как живее още нашият племенник Хамлет?

ХАМЛЕТ

Ей Богу, отлично! С храната на хамелеон^[2]: ям въздух, тъпча се с обещания. Петел тъй не би се угоил.

КРАЛЯТ

Аз нямам нищо общо с такъв отговор, Хамлете. Това не са мои думи.

ХАМЛЕТ

Не, те не са вече мои. *(Към Полоний)* Вий казвахте, че сте играли някога някаква роля в университета, нали?

ПОЛОНИЙ

Да, играл съм, почтений ми принце, и бях смятан за добър актьор.

ХАМЛЕТ

А какво представлявахте тогава?

ПОЛОНИЙ

Представлявах Юлий Цезар. Аз бях заклан в Капитолия^[3]. Брут ме закла.

ХАМЛЕТ

Това е било брутално от негова страна — да заколи едно такова капитално теле... *(Към Розенкранц.)*

Готови ли са актьорите?

РОЗЕНКРАНЦ

Да, принце. Те чакат вашата заповед.

КРАЛИЦАТА

Ела тук, добри ми Хамлете, седни при мене.

ХАМЛЕТ

Не, майко, тук магнитът е по-силен.

ПОЛОНИЙ (*към краля*)

А-ха! Чувате ли вий?

ХАМЛЕТ

Госпожице, мога ли да легна във вашия скут?

(Сяда при нозете на Офелия.)

ОФЕЛИЯ

Не, принце,

ХАМЛЕТ

Искам да кажа: да сложа главата си във вашия скут.

ОФЕЛИЯ

Да, принце.

ХАМЛЕТ

Мислите ли, че исках да кажа нещо просташко?

ОФЕЛИЯ

Аз не мисля нищо, принце.

ХАМЛЕТ

Хубава мисъл — да лежиш между краката на едно момиче.

ОФЕЛИЯ

Какво има, принце?

ХАМЛЕТ

Нищо.

ОФЕЛИЯ

Вий сте весел, принце.

ХАМЛЕТ

Кой? Аз?

ОФЕЛИЯ

Да, принце.

ХАМЛЕТ

О, боже мой, вашият единствен комедиант! Пък какво друго трябва да прави човек, освен да бъде весел? Защото вижте как радостно гледа моята майка, а баща ми умря преди два часа.

ОФЕЛИЯ

Не, два пъти по два месеца, принце.

ХАМЛЕТ

Толкова много? Тогава нека дяволът да ходи в черно, пък аз ще ходя в самурен кожух. Боже мой! Умрял преди два месеца и още не е забравен! Има тогава надежда, че паметта на един велик човек може да живее половин година след смъртта му. Но заклевам се, че той трябва да си съгради черкви, иначе няма кой да мисли за него и ще го сполети съдбата на счупените кукли, чиято епитафия гласи:

„Защото, о, защото,
о, куклата умря в забрава!“

(Музика. След това влиза пантомимата.^[4])

(Влизат един цар и една царица твърде сантиментално — царицата прегърнала царя и той нея. Тя коленичи пред него и му прави движения за заклеване. Той я изправя и навежда главата си върху гърдите ѝ, после сяда върху един стол от цветя. Тя, като го вижда, че заспива, го напуска. Тогава идва един скитник, взема му короната, целува я, налива отрова в ушите на царя и излиза. Царицата се връща, намира царя мъртъв и прави отчаяни движения. Отровителят се връща пак заедно с двама-трима неми и се преструва, че плаче заедно с нея. Изнасят тялото на мъртвия. Отровителят примамва царицата с подаръци. Отначало тя се показва ненаклонна и несъгласна, но накрай приема любовта му.)

(Излизат.)

ОФЕЛИЯ

Какво значи туй, принце?

ХАМЛЕТ

Ха-ха, това е момчешка палячовщина. То означава нещастие.

ОФЕЛИЯ

Навярно показва съдържанието на пиесата.

(Явява се прологът.)

ХАМЛЕТ

Това ще научим от този приятел. Актьорите няма какво да мълчат — те ще кажат всичко.

ОФЕЛИЯ

Ще ни каже ли той какво значи това представление?

ХАМЛЕТ

Да, или някое представление, което бихте му представили. Само не се срамувайте да му го представите и той няма да се срамува да ви каже какво означава то.

ПРОЛОГ

За нас и нашто представление
с покорно уважение
ний просим снизхождение.

ХАМЛЕТ

Пролог ли е това или надпис върху пръстен?

ОФЕЛИЯ

Твърде кратко, принце.

ХАМЛЕТ

Като женска любов.

(Влизат двама актьори — цар и царица.)

ЦАР

Феб трийсет пъти вече сред пламък пролетя
със своята колесница над суша и вода,
и трийсет по дванайсет пъти лунний лик
обвиваше света в мъгливий си светлик —
откак любов сърца ни, Хименей^[5] ръце ни
сбра на свещений брак чрез връзките свещени.

ЦАРИЦА

Додето греят слънце и луна в света,
в сърца ни ще живеят неспирно любовта.
Ала, уви, тъй блед си станал ти и болен,
далеч от всяка радост на живота волен,
че страх ме е... Но не! О, нека, мили мой,
тоз страх да не смути душевний ти покой.
Във женското сърце страх и любов, о, знай,
или са нищо те, или пък са безкрай.
А как те любя аз, това ти знаеш сам:
подобно любовта ми е моя страх голям.

Великата любов от малката бои се,
че във великий страх любов велика крий се.

ЦАР

Повярвай, мила, аз ще те оставя скоро.
Гасней предишна мощ в болезнена умора.
Но ти ще продължаваш да живееш след мене
сред тоя дивен свят в блажено наслаждение,
сред почит и любов. И може би дори
ти втори мъж тогаз...

ЦАРИЦА

О, моля ти се, спри!
Това не би било любов, а зла измяна.
Проклетата нека бъда, ако не остана
и след смъртта ти вярна. Със нов мъж щастлива
била би само таз, що първия убива.

ХАМЛЕТ (*настрана*)

Пелин! Пелин!^[6]

ЦАРИЦА

Това, което днес към брак повторен води,
не е любов, а само сметка за изгоди.
И аз убила бих повторно своя мъж,
ако прегърнала бих друг, макар веднъж.

ЦАР

Аз вярвам, че ти казваш искрено това,
но често се забравят светите слова.
Да, всяко обещание е, роб на паметта,
за жалост — с времето съвсем отслабва тя.
Додето е зелен, плодът е на дървото,
но щом узрей — самичък пада под стеблото.
Да, зарад нас е лесно да не заплатим

дълга, що ний сами на себе си дължим.
Това, що ний със страст желаем да направим,
изтлее ли страстта — веднага го забравим.
И поривът на скръб или възторг разбива
сам силата, която в себе си той скрива.
Където радостта ликува, там скръбта
ридай, скърби скръбта и пее радостта...
Светът е променчив във своето въртение
и често любовта със щастие се сменя.
И щастieto ли или пък любовта
се повече цени от хората в света?
Загиваш ли — не ще се никой отзове
на твоя зов; но в миг най-люти врагове
са ти приятели, щом станеш ти богат.
След щастieto следва любовта в тоз свят.
Не си ли в нужда — всеки те люби, уважава;
но лошият другар във нужда се познава —
на твоя зов отвръща с презрение и смях.
Но за да свърша там, отдето почнал бях,
знай — нашта воля и съдбата са в борба,
над всичко туй владей превратната съдба.
Ний знаем наште мисли и вярваме им честно,
но ще ли ги изпълним — това е неизвестно.
Ти мислиш: втори мъж не ще в сърце ти влезне,
но с първия ведно таз мисъл ще изчезне.

ЦАРИЦА

Ни от земята плод, ни от небето зрак!
О, нека мир и радост да изчезнат в мрак
и нека да умрат утеха и надежда!
Едничък път — и той в затвора ме отвежда!
О, нека вечна скръб над мене да повее
и всяка радост в туй сърце да потъмнее!
О, мъка без предел докрай да ме терзае,
ако венец вдовишкото ми чело увенчае!

ХАМЛЕТ (*към Офелия*)

Ами ако тя пристъпи клетвата си.

ЦАР

Добре, аз вярвам туй. Но остави ме мила!
Духът ми уморен желае сън, покой
през тоя скучен ден.

(Застива.)

ЦАРИЦА

Спи тихо, мили мой!
Дано скръбта над нас да няма нивга сила.

(Излиза.)

ХАМЛЕТ

Скъпа майко, харесва ли ви се пиесата?

КРАЛИЦАТА

Госпожата, струва ми се, твърде много се зарича.

ХАМЛЕТ

О, но тя ще удържи думата си.

КРАЛЯТ

Знаете ли вий съдържанието? Няма ли да стане някаква неприятност?

ХАМЛЕТ

Не, не, те само се шегуват. Отравят се след това на шега. Никаква неприятност.

КРАЛЯТ

Как се казва пиесата?

ХАМЛЕТ

„Капан за мишки“. Но защо ли пък? Фигуративно. Тази пиеса е представление на едно убийство, станало във Виена. Гонзаго е името на херцога, а на съпругата му — Баптиста. Ще видите след това — то е една подла работа. Но какво от това? Ваше Величество и ний, които сме с чисти, неопетнени души — нас това не закача. Нека прокаженият да се гърчи, нашият гръб е здрав.

(Влиза актьорът, който изпълнява ролята на Луциан.)

Това е един известен Луциан, племенник на царя.

ОФЕЛИЯ

Вий сякаш изпълнявате ролята на хор, принце^[7].

ХАМЛЕТ

О, желал бих да бъда посредник между вас и вашия възлюбен, ако вий се решите да играете тази комедия.

ОФЕЛИЯ

Вий сте остър, принце, вий сте остър.

ХАМЛЕТ

Ще има доста да стенете, додето ми отнемете острието.

ОФЕЛИЯ

Все по-добре и по-зле.

ХАМЛЕТ

Трябва тогава да намерите вашите съпрузи... Започвай, убицецо! Дявол взел те! Остави твоите проклети изражения и започвай. Хайде:
„Черен гарван грозен глас за мъст надава.“

ЛУЦИАН

Почерней дух, ръце без страх, отрова мощна
и сгодно време. Ето — никой не ме вижда.
Ти, зловна смес от бурен и трева среднощна,
заклета от Хеката^[8] и варена трижди,
днес своята мощ, в която магия зла живеи,
над тоз блажен живот във тоя миг излей!

(Налива отровата в ухото на спящия.)

ХАМЛЕТ

Той го отравя в градината заради властта му. Името му е Гонзаго. Тази история е действителна и е написана на превъзходен италиански език. Вий ще видите след това как убиецът спечелва любовта на Гонзаговата жена.

ОФЕЛИЯ

Кралят става.

ХАМЛЕТ

Какво, уплашен от лъжлив огън?

КРАЛИЦАТА

Какво ти стана, мили?

ПОЛОНИЙ

Да се прекъсне играта.

КРАЛЯТ

Дайте тук светлина... Назад!

ВСИЧКИ

Светлина! Светлина! Светлина!

(Всички излизат освен Хамлет и Хорацио.)

ХАМЛЕТ

Ха, нека плаче, когото боли —
здравият весел играе!
Някой се смее, а друг пък ридае:
тъй си е тоз свят — нали?

Това, драги мой, заедно с една гора шарени пера — в случай, че
моего бъдещо щастие ми измени — и още няколко фалшиви рози по
моите високи обуца, не би ли ми осигурило едно място в някоя
актьорска трупа — а?^[9]

ХОРАЦИО

Да, но с половин участие.

ХАМЛЕТ

Не, не, с пълно!
Ти знаеш, мили Дамон мой,
в туй царство е загинал
един Юпитер; днес е цар
един отличен, личен... пуяк!^[10]
„Ти знаеш, мили Дамон мой,
в туй царство е загинал
един Юпитер; днес е цар
един отличен, личен... пуяк!“ —

ХОРАЦИО

Вий бихте могли да римувате.

ХАМЛЕТ

О, драги Хорацио, бих заложил хиляда жълтици за това, че
думите на духа са истина. Видя ли ти?

ХОРАЦИО

Да, отлично, принце.

ХАМЛЕТ

При думата за отравянето...

ХОРАЦИО

Много добре го наблюдавах.

ХАМЛЕТ

Ха-ха... Хей там! Музиканти, флейтисти! Щом
кралят не харесва
комедията, що му се поднася,
е, да, разбирам — тя не му изнася.
Хей! Тук, музиканти!

(Влизат Розенкранц и Гилденщерн.)

ГИЛДЕНЩЕРН

Драги принце, позволете ми да ви кажа две думи.

ХАМЛЕТ

Ако обичате, дори цяла история, скъпи господине.

ГИЛДЕНЩЕРН

Кралят, принце...

ХАМЛЕТ

Е, какво е станало с него?

ГИЛДЕНЩЕРН

... се оттегли в своите покои и му е неимоверно зле.

ХАМЛЕТ

От пиене ли?

ГИЛДЕНЩЕРН

Не, принце, по-скоро от огорчение.

ХАМЛЕТ

Вашият разум би трябвало да се покаже много по-пъргав и би трябвало да известите това на доктора, а не на мене. Защото, ако бих му предписал аз от моя страна някакво лекарство, то би му докарало може би още повече горчивина.

ГИЛДЕНЩЕРН

Скъпи принце, сложете вашите речи що-годе между рамки и не се отдръпвайте тъй диво от моята поръчка.

ХАМЛЕТ

Аз съм кротък, господине. Говорете!

ГИЛДЕНЩЕРН

Кралицата, вашата майка, в твърде голямо безпокойство ме изпрати при вас.

ХАМЛЕТ

Вий сте ми приятен гост.

ГИЛДЕНЩЕРН

Не, добри ми принце, тази учтивост не е искрена. Ако имате желанието да ми дадете един здрав отговор, ще ви кажа поръчката на вашата майка. Ако ли не — извинявайте, — аз ще се върна и с това се свършва моето послание.

ХАМЛЕТ

Почтени мой, не мога.

ГИЛДЕНЩЕРН

Какво, принце?

ХАМЛЕТ

Да ви дам един здрав отговор. Моят ум е болен. Но ако е работата за отговора, който мога да ви дам, тогава, господине мой, можете да заповядате. Или по-добре, както казвате, да заповяда майка ми. Прочее, на въпроса: майка ми, казвате...

РОЗЕНКРАНЦ

Че, както казва тя, вашето държание я поставя в смущение и удивление.

ХАМЛЕТ

О, чудовен син, който може тъй много да учуди майка си! Но няма ли нищо друго, което следва подир това майчино учудване? Да видим...

РОЗЕНКРАНЦ

Тя желае да говори с вас в нейната стая, преди да си легнете.

ХАМЛЕТ

Ще изпълним това, като да беше тя десет пъти наша майка. Имате ли още нещо да ни съобщите?

РОЗЕНКРАНЦ

Принце, някога вий ме обичахте.

ХАМЛЕТ

Също и сега, заклевам се в тези тук джебчии и крадци.

(Показва ръцете си.)

РОЗЕНКРАНЦ

Принце, каква е причината на вашето разстройство? Без съмнение вий затваряте вратата на собствената си свобода, щом скривате болките си от вашите приятели.

ХАМЛЕТ

Липсва ми напредък, друже мой.

РОЗЕНКРАНЦ

Как е възможно това, щом имате гласа на самия крал за наследството на Дания?

ХАМЛЕТ

Да, приятелю, но „докато расте тревата“... пословицата е малко нещо остаряла...

(Влизат актьори с флейти.)

О, ето флейтите! Дайте ми да видя една... За да си поговорим откровено с вас *(като оттегля Гилденщерн настрана)*: какво обикаляте тъй край мене? Гледате да ме прекарате натясно, за да ме уловите в примка ли?

ГИЛДЕНЩЕРН

О, принце, ако ли предаността ми е твърде дръзка, е ли любовта ми твърде невежлива?

ХАМЛЕТ

Това го не разбирам както трябва. Бихте ли посвирили с тази флейта?

ГИЛДЕНЩЕРН

Принце, аз не мога.

ХАМЛЕТ

Моля ви.

ГИЛДЕНЩЕРН

Вярвайте ми, не мога.

ХАМЛЕТ

Послушайте ми волята.

ГИЛДЕНЩЕРН

Не владее абсолютно никакъв похват, принце.

ХАМЛЕТ

Та то е лесно като лъжа: управлявайте тези дупки с вашите пръсти и с клапите, духайте с дъха си във флейтата — и тя ще издаде най-сладостна музика. Гледайте, това са стъпките.

ГИЛДЕНЩЕРН

Но тъкмо тях не владее аз, за да произведа някаква мелодия. Нямам никаква опитност.

ХАМЛЕТ

Ето, виждате ли за каква нищожна вещ ме смятате? Вий искате да свирите с мене. Вий се поставяте тъй, като че ли познавате моите клапи. Вий искате да изтръгнете сърцето на моята тайна. Вий искате да ме изпитате от най-дълбоката ми нота чак до върха на моята гама — а в тоя малък инструмент има много музика, великолепен глас. Обаче вий не можете да го накарате да заговори! Поврага! Мислите ли вий, че с мене се свири по-лесно, отколкото с една флейта? Наречете ме каквото искате инструмент, вий можете да ме разстроите, но не и да свирите с мене.

(Влиза Полоний.)

Дал ви Бог добро, почтений.

ПОЛОНИЙ

Господарю, кралицата иска да говори с вас още сега.

ХАМЛЕТ

Виждате ли там оня облак, който е почти във вид на камила?

ПОЛОНИЙ

Ей Богу, наистина прилича на камила!

ХАМЛЕТ

Струва ми се, че прилича на невестулка.

ПОЛОНИЙ

Да, има гръб на невестулка.

ХАМЛЕТ

Или пък като кит?

ПОЛОНИЙ

Съвършено приличен на кит.

ХАМЛЕТ

И така, аз ще дойда при майка си още сега. (*Настрана.*) С техните глупости те изчерпват всичкото ми търпение. (*Високо.*) Ще дойда на часа.

ПОЛОНИЙ

Ще съобщя това...

(Излиза.)

ХАМЛЕТ

Лесно е да се каже: на часа. Извинете ме, приятели мои.

(Излизат всички освен Хамлет.)

Сега е час на призраците нощни,
когато гробищата зеят, ада
изригва гибел над света — в тозчас
бих могъл аз да пия жежка кръв,
да върша всичко, пред което би
настръхнал в ужас светлий ден... Но тихо,
сега — при майка ми. Сърце, владей се!
Нероновият дух да не кипи
неспирно в тая твърда гръд. Ще бъда
жесток, но не безбожен! Ще говоря
за кръв и за кинжали, но не ще ги
похващам във ръка. Аз трябва хитро

с език и със душа да се преструвам.
Макар дори жестоко да ранява
речта ми, но, сърце — недей я изпълнява!

(Излиза.)

---

[1] Вулкан — римски бог на подземния огън и ковашкото изкуство. ↑

[2] „С храната на хамелеон...“ — съществувало поверие, че хамелеонът се храни с въздух. ↑

[3] Капитолий — един от седемте хълма, на които е бил разположен Рим. На Капитолия се намирал прочутият храм на Юпитер. ↑

[4] „... влиза пантомимата“ — в много спектакли по онова време преди започването на пиесата, нейното съдържание е било представяно с пантомима. ↑

[5] Хименей — древногръцки бог на брака. ↑

[6] „Пелин! Пелин!“ — за Клавдий думите на актьорите са горчиви като пелин. ↑

[7] „... ролята на хор, принце“. — „Хор“ в Шекспировия театър са наричали актьора, който в началото на пиесата или на едно от действията е излизал на сцената, за да даде някои пояснения. Това е възникнало като подражание на античния театър, при който хорът е давал оценка на представяните събития. ↑

[8] Хеката — древногръцка богиня на подземния свят и магьосничеството, смятала се е и за богиня на луната, тъй като лунната светлина, според тогавашните вярвания, помагала на магьосничеството. ↑

[9] „... не би ли ми осигурило едно място в някоя актьорска труппа — а?“ — Хамлет изиграва пред Хорацио някакъв танц или движения от пиеса и с това иска да покаже актьорските си способности. ↑

[10] Дамон — герой на древногръцка повест за двама верни другари. В песента, която Хамлет рецитира, думата „was“ (беше) трябва да се римува с „ass“ (магаре). В последния момент на Хамлет хрумва да замени „магаре“ с „пуяк“. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

Стая в двореца.

Влизат кралят. Розенкранц и Гилденщерн.

КРАЛЯТ

Не ща го тук, без да сме сигурни
пред буйствата на лудостта му. Затова
гответе се за път — ще тръгнете
веднага с него вий за Англия.
Дългът към нашето достойнство
не позволява да търпим тъй близо
пред нас, във всеки час, опасността на
безумствата му.

ГИЛДЕНЩЕРН

Ний ще се приготвим.
Свещен и праведен е тоя страх
да мислиш за онези много, много
човешки същества, които покрай Ваше
Величество живеят и се хранят.

РОЗЕНКРАНЦ

Дори и простият живот на всеки отделен мъж
е длъжен да се брани от туй,
което го заплашва с гибел.
А още повече, разбира се,
пък оня, със чието благо свързан е
живота на мнозина. Не умира
един монархът само — той увлича
със себе си и всичко близко. Той е
огромно колело, изправено
на върха на висока планина,
и вързани за неговата ос

са хиляди неща: политне ли
то в пропастта — и всяка дребна вещь
споделя участта му. Напразно не ридай
монархът, ако ли народът не страдай.

КРАЛЯТ

Стегнете се за бърз път, моля ви,
защото трябва да сковем в окови
страха си, който волно днес се шири.

РОЗЕНКРАНЦ И ГИЛДЕНЩЕРН

Ний ще побързаме.

(Излизат.)

ПОЛОНИЙ

Кралю, при майка си отива той.
И аз пък ще се скрия зад завесата,
за да подслушам разговора. Тя
ще му надума всичко, както трябва.
Но умно казахте, че е потребно
и друг свидетел, освен майката,
да чуе скришом разговора им.
Защото, като майка, тя не може
да бъде безпристрастна. Прочее,
преди да легнете да спите, аз
ще дойда да ви кажа всичко чуто.

КРАЛЯТ

Благодаря ти, скъпи ми Полоний.

(Полоний излиза.)

О, моя смраден грях достига Бога!
Проклятие най-древно нося аз —
братоубийство! Нито мога да

се моля — искам страстно, но не мога.
Грехът ми — той е по-силен от мойто
желание. И както някой с две
дела зает в едно и също време —
стоя в съмнение над туй, което
би трябвало най-първом да направя —
ала не правя нищо. Що от туй,
че с братска кръв е таз ръка покрита?
Нима в небето нежно няма дъжд
да я изчисти като сняг? Защо
е милостта, ако не зарад прошение?
Не е ли с двойна мощ молитвата,
за да предварди от падение
и да спаси от гибел? Поглед вдигам
нагоре към небето за молитва.
Грехът ми е извършен.
Но, о, с каква молитва да започна?
„Прости ми скверното убийство...“ — Не!
Това е невъзможно — че все още
аз притежавам туй, което беше
цел на убийството: короната
и мойта гордост, и мойта кралица.
Как би могъл да се прости грехът
на оня, който все пак притежава
плода на тоя грях? В развратния летеж
на този свят ръката позлатена
на грешника разбива всяка правда
и често престъплението подкупва
с цената си закона! Но горе там
не е така. Лъжа там няма, голо
е всяко дело там — и ние сме
принудени да сложим върху челото
на собствения грях признание за всичко.
Тогаз какво остава? Да се види
що може да направи разкаянието.
А що не може то? Но сам додето
човек не се разкае, що може то?

О, мъка! О, гръд, черна като смърт!
О, мойта свързана душа, която
се бори за освобождение,
но само още повече затяга
веригите си!... Милост, ангели!
Превийте се, корави колене!
И ти, стоманено сърце, смекчи се
като плътта на нежен младенец!
Дано да бъде всичко пак добро.

(Отдалечава се и коленичи за молитва.

Влиза Хамлет.)

ХАМЛЕТ

Сега бих свършил лесно — той се моли.
Да, в този миг!... Ще бъде в миг в небето.
Но ще ли отмъстя с това? То значи:
един злодей, убиец на баща ми —
и аз, едничък негов син, днес да
изпратя тоя същия злодей
в небето!
О, туй ще бъде не мъст, а награда.
Насън, без страх той е убил баща ми,
сред майски цвят на греховете му —
що става с тях, небето само знае.
Но разумът ни казва, че е зле
на оня свят за него. И дали
бих отмъстил аз, ако го сразя сега,
в тозчас, когато чрез молитвата
душата му очиства се от грях,
готова да се пренесе в небето?
Не.
Меч, долу днес! По-грозен ти ще блеснеш,
когато той заспи пиян или
когато е сърдит, или пък се
търкаля в удоволствията на

кръвосмесителното ложе, да,
при веселба, или когато псува,
или при нещо друго без следа
от светост — о, тогаз удри и нека
с нозе към небесата да политне
душата му към ада, като ада
проклета, зла и черна. Но сега
ме чака майка ми. Не се грижи —
туй с малко твоите дни ще продължи.

(Излиза.)

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Стаята на кралицата.

Влизат кралицата и Полоний.

ПОЛОНИЙ

Сега ще дойде той. Но вий бъдете по-строга с него и кажете му, че неговите волности са дързост не за търпене и че вашта милост се е застъпила за него пред гнева на краля. Аз пък ще се скрия тук зад завесата... Но моля само — не го жалете!

ХАМЛЕТ *(отвън)*

Майко, майко, майко!

КРАЛИЦАТА

Не се грижете за това, аз зная.
Но скрийте се по-скоро; ето иде.

(Полоний се скрива зад завесата.

Влиза Хамлет.)

ХАМЛЕТ

Е, тук съм, какво има, майко?

КРАЛИЦАТА

Ти оскърби баща си, Хамлете.

ХАМЛЕТ

Не, ти оскърби баща ми, майко.

КРАЛИЦАТА

Ела, ела! Ти казваш празни думи.

ХАМЛЕТ

Върви, върви! Ти казваш грозни думи.

КРАЛИЦАТА

Що значи, Хамлет, туй?

ХАМЛЕТ

Добре, що има?

КРАЛИЦАТА

Забрави ли ме ти?

ХАМЛЕТ

О, не кълна се, не!

Вий сте кралица и жена на мъжовия си брат,
и... да — за жалост — моя майка.

КРАЛИЦАТА

Не, други ще ти влеят тебе разум!

(Иска да излезе.)

ХАМЛЕТ

Почакайте, седнете. Стойте тук,
не мърдайте — додето ви покажа
във огледало вашата душа.

КРАЛИЦАТА

Какво ще правиш ти? Ще ме убиеш?
О, помощ, помощ!

ПОЛОНИЙ *(зад завесата)*

Помощ, помощ, помощ!

ХАМЛЕТ (*измъква шпагата си*)
Що? Мишка? Мъртва, честно слово!

(Забива шпагата си в завесата.)

ПОЛОНИЙ (*зад завесата, пада*)
О, аз умирам!

КРАЛИЦАТА
Боже мой! Що правиш?

ХАМЛЕТ
И сам не зная. Кралят ли е там?

КРАЛИЦАТА
О, кърваво и безразсъдно дело!

ХАМЛЕТ
Да, кърваво! Почти тъй зло, о, майко, както
и да убиеш един крал
и с брат му след това да се ожениш.

КРАЛИЦАТА
Що, да убиеш един крал?

ХАМЛЕТ
Тъй казах, да.

(Вдига завесата и открива трупа на Полоний.)

Ти, жалък, подъл, скучен шут — прощавай!
За по-голям те взех: каква съдба!
Но виж, опасно е да се стараяш
премного.

(Към кралицата.)

Престанете да ломите
така отчаяно ръце. Седнете —
без шум! И оставете ме сега
аз да сломя сърцето ви — да, да, —
ако могло би то да се сломи,
ако от зли привички не е станало
кораво като зид за всяко чувство.

КРАЛИЦАТА

Какво съм сторила, че тъй суров е
езикът ти към мене?

ХАМЛЕТ

О, да — нещо,
което опетнява всяка скромност;
което смята честността за глупост;
от непорочното любовно чело
откъсва розите и вместо тях
разлива болест там; което смята
обетът брачен — празен като клетва
на лош играч. О, дело, що изтръгва
свещената душа на всяка дружба и
превръща всяка вяра в празен шум
от думи. Да, небесният лик пламва
и таз неподвижна земна твърд
помръква в страх и болка — сякаш близо
е Страшният съд — пред туй мрачно дело.

КРАЛИЦАТА

Уви, какво престъпно дело вика
тъй гръмко и крещи чрез твоя глас?

ХАМЛЕТ

Виж таз картина тук и виж оная —

портретите на двама родни братя.
Виж колко прелест има в този лик:
коси на Аполона, лоб на Зевса
и взор на Марса — жив закон и страх!
Изправен като пратеника Хермес^[1],
току-що спуснал се от висините
над връх, целуващ светлото небе.
Наистина такова съчетание и
такъв възвишен образ — сякаш всеки
от боговете сложил е на него
печата си, за да го отличи
пред целий свят като богоизбран —
туй беше твоя мъж. Виж тук сега:
това е твоя мъж — главня сред жито,
братоубиец!... Имаш ли очи?
От оня дивен връх си слязла долу
в туй скверно блато... Имаш ли очи?
Не казвай ти: любов. На твойта възраст
вълните на кръвта са тихи, кротко
те слушат разума! И кой ли разум
би предпочел това пред онова?
Ти имаш чувство, да. Как иначе
могла би да се увлечеш? Но сигурно
туй чувство е заглъхнало у тебе,
защото и безумният дори
дотолю не би се заблудил —
безумството дотам не помрачава
ума, че да не може той да различи
нещата. О, кой дявол те е тласнал
в игра на сляпа баба?...
Очи без чувство, чувство без очи,
слух без ръце и взор, мирис без всичко —
да, и частичка от правдиво чувство
не би се заблудило чак дотам.
Срам, де е твоя румен? Ад от похот,
ти пламваш в членовете на матрона,
а добродетелта е като восък

пред пламъка на младостта и в него
се разтопява тя. Недей да викаш
„О, срам!“ — когато видиш млада кръв
да пламне буйно. Виж, самият мраз
избухва като нея в жар, а хладният
разсъдък става дързък съблазнител
на волята.

КРАЛИЦАТА

О, Хамлете, спри, стига!
Навътре моя поглед ти обръщаш
към истинската ми душа. И виждам
там аз петна, тъй черни и дълбоки,
неизлечимо черни.

ХАМЛЕТ

Да живееш
в потта на сладострастно, гнусно ложе,
прогнила от разврат и скверни ласки!
Отпаднала в обятия позорни...

КРАЛИЦАТА

О, стига вече! Като зли ханджари
забиват се в ушите ми тез думи —
спри, мили Хамлете!

ХАМЛЕТ

Злодей, убиец,
раб! Нито стотна част от твоя първи
съпруг, пародия на крал, плячкосник
на власт и кралство, който е задигнал
короната в потаен час...

КРАЛИЦАТА

О, спри!

ХАМЛЕТ

Крал в дрипи и парцали...

(Появява се духът на баща му.)

Спасете ме, закрийте ме с крилата си,
небесни сили!... О, що искаш ти,
възвишен образ?

КРАЛИЦАТА

Боже, той е луд!

ХАМЛЕТ

Не идваш ли да укротиш ти своя
ленив син, че пилей напразно време
и жар — без да извърши страшната
поръчка, що възложи ти на него?
О, казвай!

ДУХЪТ

Не забравяй! Аз дойдох да
възпламеня онуй, което тлее...
Но виж: над майка ти е виснал ужас.
О, застани ти между нея и
разкъсаната ѝ душа; безсилните,
безпомощни души са най-чувствителни.
Заговори ѝ, Хамлете...

ХАМЛЕТ

Що, майко?

КРАЛИЦАТА

Уви, що става с тебе, че така
си втренчил поглед в празния простор
и разговаряш с въздуха невидим?
Духът ти в твоя поглед бляска диво
и — като спящи войни при тревога —

косите ти увиснали настръхват,
изправят се страхотно като живи... Мили сине,
излей връз пламъка на твоята лудост
търпение студено. Де се взираш?

ХАМЛЕТ

Към него, него! Виж как, бледен, гледа!
О, тоя взор и смисъл влял би
и в камъните мисъл... Не ме гледай
така! С тоз тъжен вид ти би смекчил
суровата ми воля и без плод ще
остане делото ми. Вместо кръв
ти будиш сълзи...

КРАЛИЦАТА

На кого говориш?

ХАМЛЕТ

Не виждаш ли там нищо?

КРАЛИЦАТА

Нищо. Виждам,
което е.

ХАМЛЕТ

Не чуваш ли ти нищо?

КРАЛИЦАТА

Не, нищо освен нас самите.

ХАМЛЕТ

Ето —
виж там! Виж как отива той, баща ми,
облечен също като приживе,
виж как в този миг излиза из вратата!

(Духът излиза.)

КРАЛИЦАТА

Това е плод на твоя болен мозък.
Въображението е всесилно
във слабите души.

ХАМЛЕТ

Въображение?

Кръвта ми, както твойта, бий размерно
и все тъй здраво пей. Не е то лудост,
което казвах. Ако искаш — дума
по дума бих ти го повторил пак
и ще изчезне всеки вид на лудост.
За твое благо, майко, недей слага
лъжовен балсам на душата си —
че уж не твоят грях, а само моето
безумие говори тук сега;
да, той ще скрие грозните петна,
но язвата отвътре ще остане
невидимо да гние и дълбае...
Сама се изповядай пред небето,
разкай се ти за станалото, отклони
това, което иде, не оставяй
да се разраства бурена! Прости
ми тази моя доблест. Може би
във тия гнили, тъпи времена
самата доблест трябва извинение
да проси от порока, да пълзи
пред него, за да му направи добрина.

КРАЛИЦАТА

На две сърцето ми разсичаш, Хамлете!

ХАМЛЕТ

О, лошата му част хвърли и чисто
с другата живеј ти. Лека ноц!
Но не във ложето на моя чичо...

Сдобий се с добродетелта, която нямаш.
О, навикът, това чудовище,
което жадно гълта всяко чувство —
да, той е дявол, но понявга — ангел:
за чисти и добри дела той дава
такава дреха или плащ, каквито
прилягат там. Въздръж се тази нощ;
тогава второто усилие
ще бъде не тъй тежко; трети път —
по-леко и по-леко. Навикът
изменя и природата дори.
Той укротява дявола или го
сразява с дивна сила. Лека нощ —
повторно! И ако сама желаеш
спасение, тогава бих се молил
за твоето спасение.

(Като показва към Полония.)

Разкайвам се за този мъж, но така
сам Бог поиска: да накаже него
с мен и мене с него, да му бъда
палач и раб. За него сам ще се погрижа
и сам ще отговарям за смъртта му.
Пак лека нощ!
Жесток съм — ала от любов жесток.
Аз зъл съм, но не по-зъл от порок.
Две думи още, майко!

КРАЛИЦАТА

Що да сторя?

ХАМЛЕТ

Съвсем не туй, което аз ти казвам!
Легни си пак с надутий цар в леглото
и нека той ти гали бузите,

да те нарича свое мишче; нека
да те целува страстно, с блудни пръсти
да си играй по твоята шия и
тогава всичко ти му разправи:
кажи му, че във всъщност аз не съм
изпаднал в лудост, но че се преструвам
на луд. Добре ще бъде да го знае.
Нима една кралица-прелестна
и честна, мъдра — би укрила от
един котак, плъхок и гнусна жаба
такива хубави неща? О, не,
напук на всеки разум, който те
съветва да мълчиш и пазиш тайна,
открий ти коша върху покрива,
пусни да хвъркнат пилците, а после
като оназ маймуна влез сама
за опит вътре — за да си строшиш
главата и врата.

КРАЛИЦАТА

О, знай ти: ако думите са дъх, а
дъхът — живот, аз нямам в себе си живот,
за да издъхна туй, що ти ми казваш.

ХАМЛЕТ

Ще трябва да замина аз за Англия —
ти знаеш ли това?

КРАЛИЦАТА

Ах, да забравих.
Тъй решено бе.

ХАМЛЕТ

Писмата са готови
и подпечатани. И моите двама
съученици — на които вярвам
като на пепелянки — в тях те носят

заповедта: те път ще ми проправят —
пътеводители към мерзка гибел.
Така да бъде! Ала смешно е,
когато подпалвачът сам загине
от собствения си барут. Опасна е
играта, но ще изкопая
аз яма сто аршина по-дълбока
от тяхната и с гръм ще ги запратя
на луната чак!... О, как прекрасно е,
когато две коварности се сблъскат!...
Тоз мъж сега ще бъде мой товар.
Аз ще замъкна неговия търбух
в друга стая. Майко, лека нощ!
Виж, тоз съветник днес е тъй спокоен,
тъй таен и сериозен — а пък приживе
бе само глупава бърбица...
Ела да свърша с тебе, господине.
Майко, лека нощ!

(Излизат на различни страни; Хамлет изнася трупа на Полоний.)

---

[1] Хермес — според митологията — вестител на боговете. ↑

ЧЕТВЪРТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Стая в двореца.

Влизат кралят, кралицата, Розенкранц и Гилденщерн.

КРАЛЯТ

В тез тягостни въздишки има нещо.
Открий ни го, да разберем какво е.
Къде е твоят син?

КРАЛИЦАТА

За малко оставете ни сами.

(Розенкранц и Гилденщерн излизат.)

Ах, скъпи мой! Какво видях през тази нощ!

КРАЛЯТ

Какво, Гертруда? Какво прави Хамлет?

КРАЛИЦАТА

Беснее като буря сред морето.
Във необузданата си ярост,
като чу, че зад завесата
се мърда нещо, в миг измъкна
шпагата, извика: „Мишка! Мишка!“
и в безразсъдния си бяс уби
добрия старец, който беше там прикрит.

КРАЛЯТ

Уви, уви! Какво ужасно дело!
Тъй би се случило и с мене също,
ако бях там. Всички застрашава

лудостта му — тебе, мене, всички нас.
О, как ще отговарям аз сега
за туй ужасно дело? Знам, на мене
ще легне то, понеже не предвидих
отрано всичко и не обуздах
безумствата му, като го поставя
далеч от хората. Ала голяма
бе любовта ми, та не сторих туй,
което трябваше да сторя непременно.
Но както някой, обзет от зла болест,
крий болестта си да се не разчуе,
така и аз оставих го на воля,
за да разяжда като тайна болест
сърцето ми. — Къде отиде той?

КРАЛИЦАТА

Отвлече на убития трупа.
А лудостта му — като златно зърно
сред сплав от прост метал — личеше ясно:
той плачеше за туй, що бе извършил.

КРАЛЯТ

О, доста, спри Гертруда! Знай, преди
горите слънцето да позлати,
той ще отплува с кораб през морето.
А туй ужасно дело трябва сам аз
с властта и хитростта си да умия
и оправдая. Хей там! Гилденщерн!

(Влизат пак Розенкранц и Гилденщерн.)

Приятели, вземете си на помощ
друг някой още: в своята лудост Хамлет
убил Полония и го отнесъл
от стаята на майка си. Идете
го намерете и кажете му

да ви открие де е тялото
и в черквата след туй го отнесете.
Но моля ви, побързайте с това.

(Излизат Розенкранц и Гилденщерн.)

Ела, Гертруда. Ще извикаме
най-мъдрите приятели и там
ще кажем какво мислим да направим и
какво — за жалост — се е случило.
Напук на клеветата, чийто съсък
пронизва целий свят, тъй както топът
изпраща право своя смъртен изстрел,
не ще докосне нашто име и
безследно ще премине. О, ела,
в душата ми е страх и болка зла.

(Излизат.)

ВТОРА СЦЕНА

Друга стая.

Влиза Хамлет.

ХАМЛЕТ

Добре е свързан.

РОЗЕНКРАНЦ И ГИЛДЕНЩЕРН (*отвън*)

Хамлет! Принц Хамлет!

ХАМЛЕТ

Що за шум? Кой вика Хамлета? А, ето ги, идат.

(Влизат Розенкранц и Гилденицерн.)

РОЗЕНКРАНЦ

Какво направихте с трупа вий, принце?

ХАМЛЕТ

Съединих го с праха, с който той е родствен.

РОЗЕНКРАНЦ

Кажете ни къде е — да го вземем
оттам и в черквата да го поставим.

ХАМЛЕТ

Недейте го вярва!

РОЗЕНКРАНЦ

Какво да не вярваме?

ХАМЛЕТ

Че мога да запазя вашата тайна, а моята — не.
И при това — да те пита една гъба!...
И какво трябва да отвърне на това синът на един крал?

РОЗЕНКРАНЦ

За гъба ли ме смятате вие, принце?

ХАМЛЕТ

Да, господине, гъба, която попива настроението на краля, неговите награди, неговите повеления. Но такива слуги оказват на краля най-добра услуга накрая: той ги държи за врата като маймуната — залька; и — най-напред лапнати, а след това — погълнати... Ако има той нужда от това, което си погълнал ти, той сам ще те изстиска, о гъбо, и ти си пак сух.

РОЗЕНКРАНЦ

Аз не ви разбирам, принце...

ХАМЛЕТ

Радвам се. Острите думи дремят в тъпите уши.

РОЗЕНКРАНЦ

Скъпи принце, вие трябва да ни кажете де е трупът и да дойдете с нас при краля.

ХАМЛЕТ

Трупът е при краля, но кралят не е при трупа. Кралят е едно нещо...

ГИЛДЕНЩЕРН

Нещо ли, принце?!

ХАМЛЕТ

Което е нищо. Добре, заведете ме при него. Скрий се, лисицо, и всички отподир.

(Излизат.)

ТРЕТА СЦЕНА

Друга стая в двореца.

Кралят със свита.

КРАЛЯТ

Изпратих аз да го подирят и да намерят тялото. Каква опасност а всички е туй, дето той се шири така свободен, неограничен! Нито пък би могло да се наложи и нему строгостта на общия закон; защото той е тъй любим на глупавата сган, която гледа с очи, а не с разсъдък. И затуй не теглят на виновния вината, а неговата мъка. За да бъде безшумно и спокойно всичко — трябва това внезапно отстранение да се представи като мярка, взета след дълги размишления. Щом е горчива болката — горчив цяр само би могъл да помогне или нищо.

(Влиза Розенкранц.)

Какво направихте?

РОЗЕНКРАНЦ

Кралю, къде е трупът — ний не можахме да узнаем от него.

КРАЛЯТ

А къде е той самия?

РОЗЕНКРАНЦ

Отвън. Той чака вашто разрешение.

КРАЛЯТ

Тогаз да влезе.

РОЗЕНКРАНЦ

Влезте, Гилденщерн,
и доведете принца.

(Влиза Хамлет с Гилденщерн.)

КРАЛЯТ

Хамлет, де е
Полоний?

ХАМЛЕТ

На вечеря.

КРАЛЯТ

На вечеря? Де?

ХАМЛЕТ

Не там, където яде, но където е изяден. Един особен съвет от държавни червеи се е събрал около него. Да, червеят е за нас едничък наш властелин, колкото се отнася до яденето. Ний угояваме себе си, а себе си угояваме за червеите. Тлъстият крал и мършавият просяк са само различни ястия, две блюда, но за една трапеза — край.

КРАЛЯТ

Уви, уви!

ХАМЛЕТ

Някой би могъл да лови риба с червея, който е ял от месото на крал, и да яде после от рибата, която е погълнала червея.

КРАЛЯТ

Какво искаш да кажеш с това?

ХАМЛЕТ

Нищо, освен да ви покажа как един крал може да направи обиколка чрез червата на някой беден риболов.

КРАЛЯТ

Де е Полоний?

ХАМЛЕТ

В небето. Пратете там да го подирят. Ако вашият пратеник не би го намерил там, търсете го тогава на друго място. Но знайте, че ако не го намерите в продължение на един месец, тогава ще го подушите, като се качвате по стълбите към галерията.

КРАЛЯТ (*към някои от свитата*)

Идете го подирете там.

ХАМЛЕТ

Идете, той ви чака.

(Излиза част от свитата.)

КРАЛЯТ

За да си в безопасност, Хамлете —
което искрено желаем, както и
скърбим за туй, което си извършил, —
ще трябва с бързината на светкавица
да те отпратим ний далеч оттук.
Затуй стегни се. Корабът е вече
готов, попътен вятър вей в платната,
другари и съпътници те чакат

и всичко е на път за Англия.

ХАМЛЕТ

За Англия?

КРАЛЯТ

Да, Хамлете.

ХАМЛЕТ

Добре.

КРАЛЯТ

Да, ако би разбрал ти нашта цел.

ХАМЛЕТ

Аз виждам един херувим, който я разбира. Но да вървим. За Англия! Прощавай, мила майко!

КРАЛЯТ

Любвеобилен твой баща, о, Хамлете...

ХАМЛЕТ

Моя майка. Баща и майка са мъж и жена; мъж и жена са едно тяло, следователно — моя майка. Да вървим към Англия!

(Излиза.)

КРАЛЯТ

Вървете вий по стъпките му! Бързо качете го на борда. Незабавно! Далеч оттук да бъде тази нощ. Напред! Написано и подпечатано е всичко. Моля ви се, бързайте!

(Излизат Розенкранц и Гилденщерн.)

И, Английо, цениш ли любовта ми,
тъй както мойта мощ ти я налага
(защото твойта рана, що ти е
нанесъл нашият датчански меч,
пламти в гърдите ти и ти със страх
изплащаш своя дълг) — тогаз не трябва
без страст да пренебрегнеш мойта воля,
която в туй писмо е изразена —
най-бърза смърт за Хамлета! Стори го,
о, Английо! Защото като треска
гори във мойта кръв и ме измъчва той.
Но ти ме изцери и дай ми пак покой!

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Равнина в Дания.

Влизат Фортинбрас, капитан и войници в поход.

ФОРТИНБРАС

Капитане,
иди да поздравиш от мене краля
на Дания. Кажй му, че тъй както
е обещал той, Фортинбрас желае
свободен пропуск през земите му.
Ти знаеш де ще бъдем. Ако Негово
Величество желае да ни срещне,
сами ще му изкажем верността си.
Това му извести.

КАПИТАНЪТ

Слушам, принце.

ФОРТИНБРАС

Настъпвайте полека.

(Излиза Фортинбрас с войниците.)

Влизат Хамлет, Розенкранц, Гилденцерн и други.)

ХАМЛЕТ

Приятелю, чии са тез войски?

КАПИТАНЪТ

Норвежки, господине.

ХАМЛЕТ

За где отиват, моля ви се, те?

КАПИТАНЪТ

Зарад едно парче от Полша.

ХАМЛЕТ

А кой ги води?

КАПИТАНЪТ

Внукът на норвежкия
владетел — Фортинбрас.

ХАМЛЕТ

Отиват ли
те против цяла Полша или пък
против граничен някой дял?

КАПИТАНЪТ

За да говорим право и открито —
отиваме да завладеем ний
едно парче земя, което нищо
не притежава освен своето име.
За пет жълтици, пет — не бих го купил.
Нито на Полша, нито на Норвегия
би дало нещо, ако бъде то
продадено на търг.

ХАМЛЕТ

Навярно Полша няма да го брани...

КАПИТАНЪТ

Напротив — то е вече укрепено.

ХАМЛЕТ

Две хиляди души и двеста лири
не ще решат тоз празен спор. Това
е циреят на мир и волност, който
се пука сам отвътре, без да има

отвън причина да умре човек.
Покорно ви благодаря.

КАПИТАНЪТ

Бог да бъде с вас.

(Излиза.)

РОЗЕНКРАНЦ

Ще искате ли да си тръгнем, принце?

ХАМЛЕТ

Аз ида подир вас. Вървете вий.

(Излизат всички без Хамлет.)

Как всеки случай ме вини и шибя
за моята ленива мъст! Какво е
човекът, ако първото му благо
и дело е да спи и да яде?
Скот, нищо друго! Да, тоз, който в нас
назад или напред, не ни е дал той
способност и богоподобен разум,
за да заглъхват те напусто. И
дали у мене туй е скотска тъпост
или пък нерешително съмнение
във размисли за точния изход
на работата — мисъл, на която
едната четвърт мъдрост е, а трите
останали са подлост! Но не зная
защо живея с празни думи: „Трябва
да се извърши туй!“, макар че имам
причина, средства, имам мощ и воля
да го извърша... Примери, корави
като земята, ми напомнят туй:
така и туй огромно войнство,

предвождано от нежен, бледен принц.
Но неговият дух жадней за слава
и хвърля се към неизвестен край,
като излага всичко смъртно свое
пред всеки жребий, гибел и опасност,
и то — за лешник! Истински велик
ще бъдеш само и при важен повод;
но трябва и за сламка да се бориш,
ако в това стои честта ти. Как
тогаз стоя спокоен, щом баща ми е
убит, а майка ми в позор — за моя
ум и мойта кръв такъв смел повод?
Да, за мой срам виждам гибелта
възвишена на двайсет хиляди
мъже, които за една прищявка
и жад за слава лягат волно в гроба
като в леглото; бият се за някаква
незнайна нива, във която няма
дори и място за самия бой,
която не би имала ни пръст,
ни гробове за тез, които паднат!
От тозчас, мисли мои, бъдете в кръв облени
или проклятие над цял свят и над мене!

(Излиза.)

ПЕТА СЦЕНА

Елсинор. Стая в двореца.

Кралицата и Хорацио.

КРАЛИЦАТА

Не, аз, не искам да говоря с нея.

ХОРАЦИО

Тя настоява, тя е извън себе си.
И заслужава милост.

КРАЛИЦАТА

Но що иска?

ХОРАЦИО

Говори много за баща си, казва, че светът е злобен; стене, бий гърдите си; ядосва се от нищо и говори неща с неясен смисъл. Думите ѝ сами не значат нищо, ала тонът им кара тоз, който ги слуша, сам да ги свърже и да схване смисъл в тях. И тия думи тя изказва с жестове, с гримаси тъй, че всеки би помислил: „Наистина, в тях има мисъл“... Може би не тъй ясна, но във всеки случай — печална, безутешна. По-добре е да се говори с нея: иначе тя би събудила опасни мисли у зле настроените духове.

КРАЛИЦАТА

Пуснете я да влезе.

(Излиза Хорацио.)

Душата ми от грях и мъка болна
от всяка шушка се бои неволно;
грехът е пълен с безразсъден страх
и без да ще, издава, че е грях.

(Връща се Хорацио с Офелия.)

ОФЕЛИЯ

Де е прелестната кралица на Дания?

КРАЛИЦАТА

Как си, Офелия?

ОФЕЛИЯ (*нее*)

Твоята любов от друга
как бих разпознала?
Шапката му — в раковини,
с меч и със сандали^[1].

КРАЛИЦАТА

Уви, девойко мила, що значи тази песен?

ОФЕЛИЯ

Какво казвате? Не, моля ви се, чуйте!

(*Пее.*)

Той умря, изчезна, мила,
той умря, изчезна,
при глава му — зеленика,
при нозете — камък.
О!

КРАЛИЦАТА

Ала, Офелия...

ОФЕЛИЯ

Моля ви се, чуйте.

(Пее.)

Бял като сняг бе плащът негов...

(Влиза кралят.)

КРАЛИЦАТА

Уви! Виж тук, мой мили.

ОФЕЛИЯ *(пее)*

И покрит с цветя,
оросени с топли сълзи,
сълзите на любовта.

КРАЛЯТ

Как сте, нежна госпожице?

ОФЕЛИЯ

Добре — Божа воля! Казват, че кукумявката била хлебарска дъщеря^[2]. Ах, Господи, ний знаем какво сме, но не знаем какво трябва да бъдем. Бог да ви благослови трапезата!

КРАЛЯТ

Намек за баща й.

ОФЕЛИЯ

Моля ви се, нека да не говорим за това. Но ако ви питат какво значи това, кажете:

(Пее.)

Утре е ден на свети Валентин^[3],
ти ще ме чакаш самин
и под прозореца — млада мома, аз
твоя ще съм, Валентин.
Той ѝ отвори — в най-нова премяна
влезе тя вътре сама.
Пусна мома той да влезе при него
но не излезе мома.

КРАЛЯТ

Нежна Офелия!

ОФЕЛИЯ

Вярвайте, ха! Без да се заричам, но ще довърша.

(Пее.)

Дево света и света Катерино!
В срам ме сърцето боли!
Всеки млад момък тъй също би сторил —
боже, ах, колко са зли!
Казва тя: „Ти преди туй обеща ми
да се ожениш за мен“.
Той отговаря ѝ:
„Вярвай, оженил се бих — да не беше
влязла ти вече при мен.“

КРАЛЯТ

И откога е тя все тъй?

ОФЕЛИЯ

Надявам се, че всичко ще бъде добре. Трябва само да бъдем
търпеливи. Но аз не мога да не плача, като помисля, че са го сложили в

студена пръст. Трябва да се каже на брат ми за това. И така, благодаря ви за добрия съвет. Тук, кочияш! Лека нощ, госпожи. Лека нощ, мили госпожи, лека нощ! Лека нощ!

(Излиза.)

КРАЛЯТ *(към Хорацио)*

Вървете подир нея. И пазете я, моля ви се.

(Излиза Хорацио.)

О, това е страшната
отрова на дълбока скръб, която
извира само от внезапната
смърт на баща й. О, Гертруда! Знай,
когато идат скърбите, не идат
те поотделно, дебнешком, а вкупом,
на цели пълчища. Баща й — мъртъв,
а след това — и твоят син изчезнал,
сам той безумен, буен причинител
на своето заслужено изгнание;
народът във смущение, изпълнен
от мрачни, зловни мисли за смъртта
на скъпия Полоний! И сами ний
постъпихме неумно, като го
погребахме набързо и потайно.
А ето и злочестата Офелия,
откъсната от себе си и своя
прекрасен ум, без който ние сме само
едни картини или безсловесни
животни. И най-последно туй, което е
най-важното от всичко — нейният
брат тайно е дошъл от Франция,
бълнува чудеса, скрит в облаци,
а пък не липсват и клюкари,
които тровят неговия слух

с измислици най-мръсни за смъртта на
баща му... Да, и знай: при сгоден случай,
макар против самата истина,
мълвата не ще закъснее да
похули нашта чест. О, мила ми
Гертрудо! Всичко туй с безброй стрели
отвред над мене сипе смърт, която
е незаслужена.

(Шум зад сцената.)

КРАЛИЦАТА

О, боже мой!
Какъв е тоя шум?

КРАЛЯТ

Къде са моите
швейцарци?^[4] Нека здраво да пазят входа!

(Влиза един благородник.)

Какво е това там?

БЛАГОРОДНИКЪТ

О, господарю,
спасявайте се! Нито океанът,
прелял из своите брегове, поглъща
полята с по-безумна бързина —
тъй както в тоя час Лаерт, застанал
начело на една бунтовна сбирщина,
сломява вашите слуги. Тълпата
го прогласява крал. И сякаш че
не е било, като че не е имало,
от днес започва свят, като че нищо
тук, никакви обичаи — обичаи,
които са едничката подпора

на всяка власт, — тълпата вика вѳн:
„Да изберем Лаерт за крал, Лаерт!“
Рѳце, езици, шапки възхваляват
го чак до небеса: „Лаерт да бѳде крал!
Крал, крал — Лаерт!“

КРАЛИЦАТА

Как весело крещи
тълпата в свойто заслепление!
Това е бунт, о вий, неверни псета!

(Шум отвѳн.)

КРАЛЯТ

Вратите са разбити.

(Влиза Лаерт, вѳорѳжен: след него датчани.)

ЛАЕРТ

Кѳде е кралят?... Стойте вий отвѳн!

ДАТЧАНИТЕ

Не, не! Да влезем!

ЛАЕРТ

Оставете ме
самичѳк тук.

ДАТЧАНИТЕ

Добре, добре.

ЛАЕРТ

Така,
благодаря ви! Стойте на вратата!
О, подѳл крал! Вѳрни баща ми!

КРАЛИЦАТА

Лаерте, тихо...

ЛАЕРТ

Тази тиха капка
във моята кръв — о, тя ме прогласява
за незаконен син, баща ми пък —
за рогоносец, и жигосва моята
любима майка като блудница,
тук — между целомъдрените й
невинни вежди.^[5]

КРАЛЯТ

Но какво, Лаерте,
повдига в твоята душа такъв
огромен бунт? Гертруда, остави го,
не бой се ти за мен, о, не! Защото
една божественост закриля краля,
така че всякаква измяна,
с каквато и да бъде цел, не може
да му стори нищо.
Кажи, Лаерте, от какво си тъй
сърдит и разгневен? Пусни го ти
Гертруда. Говори, човече.

ЛАЕРТ

Де е
баща ми?

КРАЛЯТ

Мъртъв.

КРАЛИЦАТА

Но не от смъртта си.

КРАЛЯТ

Не, нека пита сам.

ЛАЕРТ

А как е той
умрял? Не искам да се гаврят с мене!
Мри в ада, вярност! Клетва — дявол взел те!
Благоволение и съвест — вий
в най-черни преизподни потънете!
Не се боя от грях! Тук аз стоя,
презрение над двата свята хвърлям —
да става щото ще! Едно аз искам:
да отмъстя, да отмъстя докрай за
баща си!

КРАЛЯТ

Нима някой би те спрял?

ЛАЕРТ

Не, нито целий свят пред мойта воля!
С моите средства, здраво съчетани,
ще зная с малкото да сторя много.

КРАЛЯТ

Добри Лаерте, ако искаш ти
да знаеш истината за смъртта
на твоя скъп баща — дали си вписал
под твойто отмъщение смъртта
на всеки враг или другар, бил той
печелец или губец?

ЛАЕРТ

О, не: само
смъртта на враговете му.

КРАЛЯТ

А знаеш ли
кои са те?

ЛАЕРТ

Приятелите си
посрещнал бих с отворени обятия
и като пеликана, който сам
се жертва, аз бих им дал кръвта си.^[6]

КРАЛЯТ

Така, сега говориш като верен
син и достоен благородник, да.
Че аз не съм виновен за смъртта на
баща ти и че жаля най-дълбоко
за нея — туй ще блесне като ден
пред твоя поглед.

ДАТЧАНИТЕ *(отвън)*

Нека влезе вътре!
Пуснете я!

ЛАЕРТ

Какъв е тоя шум?

(Влиза Офелия окичена с фантастични цветя и венци.)

О, жар, сърце ми изсуши ти! Сълзи
горчиви, седем пъти прегорете
вий силата на моите очи!
Кълна се! Ще платя за
твойта лудост аз, докле везните
към мен се наклонят... О, майска розо!
Девойко скъпа! Мила сестро! Нежна
Офелийо! О, небеса! Възможно

ли е ума на младата девица
да е тъй смъртен, както и живота

на стария баща? Природата
е нежна в любовта и в своята нежност
тя плаща скъпоценна жертва за
любимото.

ОФЕЛИЯ (*nee*)

Положиха го в смъртен саркофаг,
ой-нон — нони — нони — ой-нони!
И сълзите обляха гробний праг...
Прощавай, гълъб мой!

ЛАЕРТ

Да беше с ум и нам за мъст да беше
напомнила, не би било тъй силно.

ОФЕЛИЯ

Вий трябва да пейте: Надолу! Надолу!
А вий го изпращате долу...
О, как приглася чекръкът! Лъжлив пазител е този,
който остави да грабнат дъщерята на господаря му.

ЛАЕРТ

Туй нищо значи повече от нещо.

ОФЕЛИЯ

Ето розмарин^[7], който е за спомен — моля ти се, мили, помни
ме! А ето теменугите са за вярност.

ЛАЕРТ

Една мъдрост в лудостта: спомен и вярност съединени.

ОФЕЛИЯ

Ето ви копър и гълъбовка... Ето пък звъника за вас, а тук малко
за мене. Вий бихте могли да я наречете трева на благодатта на света
Неделя. О, вий бихте могли да носите вашата звъника не тъй, както аз.
Ето тук маргаритки. Искрах да ви дам и теменуги, но те всички
увехнаха, откакто е умрял баща ми. Казват, че умрял спокойно...

(Пее.)

Ах, моят любезен е моята радост.

ЛАЕРТ

Печал и спомен, страст и болна мъка
огряват образа ѝ с дивна прелест.

ОФЕЛИЯ (*пее*)

Той няма ли да дойде пак?
Той няма ли да дойде пак?
Не, не! Той мъртъв е, уви!
И ти към своя край върви.
Той няма да се върне пак.
Брадата му бе бяла като сняг
и като лен му бе косата;
изчезна той, изчезна,
и всяка скръб е безполезна.
Бог нека му спаси душата!
И душите на всички християни.
Моля Бога за това.
Бог да бъде с вас!

(Излиза.)

ЛАЕРТ

Ти виждаш ли това, о Господи?

КРАЛЯТ

Лаерте, трябва да докосна твойта
печал. Недей отхвърля туй ми право.
Ала върви и избери от своите
приятели най-мъдрите и нека
те бъдат съдници между нас двамата.
Намерят ли ме те виновен в нещо —

далечно или близко, — аз ти давам
живот, корона, царство, давам всичко,
което аз наричам мое, в твое
наследство. Ала ако не — бъди
доволен и ме остави спокоен.
Сдружен със твоята душа, аз вярвам,
че ще ѝ дам утеха.

ЛАЕРТ

Тъй да бъде!
Безвестната му смърт — погребан скришом,
без меч, без герб, без знаци върху гроба,
без литургия и без почести —
о, всичко туй е вик гърмящ между
небето и земята, който вика
към мене, че аз дължен съм да питам.

КРАЛЯТ

О, да, разбира се. И над виновната глава
съдийската секира ще падне след това.
Ела със мен.

(Излизат.)

---

[1] „Шапката му — в раковини, с меч и със сандали“. — Облекло на поклонник от Средните векове. ↑

[2] „... кукумявката била хлебарска дъщеря“. — Според една английска народна легенда Господ превърнал хлебарската дъщеря в кукумявка заради коравосърдечието ѝ. ↑

[3] Ден на Свети Валентин — 14 февруари, английски народен празник на любовта. ↑

[4] „Къде са моите швейцарци?“ — През Възраждането много крале са използвали за телохранители наемни швейцарци. ↑

[5] „... между целомъдрените ѝ невинни вежди“. — Уличните жени са били дамгосвани на челото с нажежено желязо. ↑

[6] „... като пеликана, който сам се жертва, аз бих им дал кръвта си“. — Имало поверие, че пеликанът храни малките си със

собственото си тяло и кръв. ↑

[7] „Ето розмарин...“ — Всяко цвете и трева са имали особено значение. Розмаринът се давал за спомен, теменугата — за вярност, копърът означавал ревнивост и т.н. ↑

ШЕСТА СЦЕНА

Друга стая в двореца.

Хорацио и един слуга.

ХОРАЦИО

Какви са тези, що искат да ме видят?

СЛУГАТА

Моряци, господарю. Казват, че писма до вас те носят.

ХОРАЦИО

Нека влязат.

(Слугата излиза.)

Не знам от кой край на света получил бих аз привет, ако не от принц Хамлет.

(Влизат моряци.)

ПЪРВИ МОРЯК

Дал ви Бог добро, господине.

ХОРАЦИО

И на тебе също.

ВТОРИ МОРЯК

Ако му е воля, господине. Носим едно писмо за вас, господине. То е от пратеника, който отиваше за Англия... ако вий сте Хорацио наистина, както ми разправяха.

ХОРАЦИО (*чете*)

„Хорацио, когато прочетеш настоящето, помогни на тези хора да се явят пред краля; те носят писма за него. Едвам бяхме прекарали два дена сред морето, когато един пират със силно въоръжение ни нападна. Тъй като ний не можехме да плуваме твърде бързо, трябваше да се сдобием с необходимата храброст. В борбата аз се прехвърлих в техния кораб, но в същия миг те опразниха нашия и аз останах като едничък техен пленник. Те се отнесоха с мене като милосърдни разбойници; но те знаеха какво вършат — аз трябваше да им доставя добра полза. Погрижи се да получи кралят писмата, които пращам; и ела при мене с такава бързина, с каквата би бягал от смъртта. Имам да ти пошушна думи на ухото, от които ти би онемял, но и те са твърде леки спрямо тежестта на работата. Тези добри приятели ще те доведат тук, където съм аз. Розенкранц и Гилденщерн продължават пътя си за Англия: имам много да ти разправам за тях. Прощавай!

Твой, както знаеш, Хамлет“

Елате, аз ще ви препратя с вашите писма където трябва; но по-скоро, защото след това ще отведете и мен при този, който ви е пратил.

(Излизат.)

СЕДМА СЦЕНА

Друга стая в двореца.

Кралят и Лаерт.

КРАЛЯТ

Да, твойта съвест трябва да признае
невинността ми; и като приятел
в сърцето си ти трябва да ме сложиш.
Защото — чу ти сам, че този, който
уби достойний ти баща — той готви и мойта
смърт.

ЛАЕРТ

Това е явно. Но
кажете ми: защо не взехте мерки
вий против тия грозни злодеяния,
тъй както ви заставя вашта мъдрост
и вашта безопасност като крал?

КРАЛЯТ

По две причини главно. Може би
за тебе те да са без важност, но
за мене са всесилни. Майка му,
кralицата, живее почти само
от неговия поглед, а за мене —
било по моя слабост или щастие —
тя е тъй сляна с моята душа
и със живота ми, че както всяка
звезда се движи в своята сфера само,
така и аз не мога да живея
без нея. Втората причина за
това, че пазя тайна, е огромната любов,
която храни днес тълпата към него!

Във своя сляп възторг поглъща
тя всичките му грешки — и тъй както
превръща извора дървото в камък,
така и тя превръща всички негови
пороци в най-блестящи добродетели.
А моите стрели са твърде леки
срещу такъв луд вятър и възвили
се биха те назад към мене вместо
към този, към когото ги изпращам.

ЛАЕРТ

И ето че загубих моя скъп
баща, потънала във отчаяние
сестра ми — тя, чиято добродетел,
ако са позволени днес похвали,
бе на върха на всички векове,
без равна ней... О, отмъщение
жадувам аз!

КРАЛЯТ

Напразно не смущавай
спокойния си сън! Недей да мислиш,
че съм създаден аз от хладно и
лениво вещество, та бих допуснал
нещастieto под носа си чак,
че седнал бих да си играя с него.
Ще чуеш скоро повече: обичах
баща ти аз, обичахме се двама —
туй, вярвам, ще те убеди, че аз...

(Влиза вестносец.)

Що има? Какви новини ми носиш?

ВЕСТОНОСЕЦ

Писма от Хамлета, кралю. Това

за вас, това пък за кралицата.

КРАЛЯТ

От Хамлета? А кой ги е донесъл?

ВЕСТОНОСЕЦ

Моряци, господарю, казват. Сам аз не ги видях. Писмата Клавдио ми даде — той получил ги от тях.

КРАЛЯТ

Лаерте, стой да чуеш какво пише.

(Към вестносеца.)

Иди си.

(Излиза вестносецът.)

„Висший и Всевластния! Трябва да ви съобщя, че стоя гол във вашето царство. Утре ще искам позволение да се явя пред вашите кралски очи. Тогава, след като ви помоля за извинение, ще ви разкажа на какво се дължи моето внезапно и тъй чудновато завръщане.

Хамлет.“

Що значи туй? Те всички ли се връщат? Или това е някаква измама?

ЛАЕРТ

Познавате ли почерка?

КРАЛЯТ

На Хамлета. „Гол“... и в една добавка

тук пише „сам“ — Какво ще кажеш ти?

ЛАЕРТ

Кралю, аз не разбирам нищо... Нека обаче дойде! Туй ще стопли мойто замръзнало сърце. Ще му извикам аз под носа: „Убиецът си ти!“

КРАЛЯТ

Но щом е тъй, Лаерте... нима би могло да бъде иначе? Желаш ли да ме послушаш?

ЛАЕРТ

Да, кралю; ако не ще ме уговаряте за мир...

КРАЛЯТ

За твоя собствен мир. Ако се върне той и откаже да замине пак, ще му устроя аз една игра, която съм намислил и в която той без друго ще пропадне. И ни лъх от съмнение за неговата смърт ще повей над нас. Дори и майка му не ще съзре в туй никаква измама, а ще си мисли, че е само проста случайност — нищо повече.

ЛАЕРТ

Готов съм, господарю. И особено ако направите така, че аз да съм оръдието.

КРАЛЯТ

Тъкмо тъй.
Откакто си заминал, тук за теб се

говори много — и говори се
пред Хамлета — за една твоя дарба,
една способност, във която, казват,
си бил непостижим. Дори и всичките
ти други дарби вкупом не събуждат
в душата му такава завист, както
едничка само тази — според мене
обаче най-неважната.

ЛАЕРТ

Каква
е тази дарба, господарю?

КРАЛЯТ

Само
нищожна лента върху шапката
на младостта. Обаче твърде нужна,
защото на младежите прилича
небрежна, лека дреха не по-зле,
отколкото самурената шуба
на старостта доставя чест и здраве.
Преди два месеца бе тук един
нормандски рицар. Виждах съм и зная
добре французите, когато с тях
се бихме — зная ги, че са способни
в езда на кон. Но тоз галантен мъж
бе просто чародеец — сякаш сраснал
бе със седлото и в такива чудни
игри премяташе той своя кон,
че рекъл би човек, че той е слян
със своя дивен кон. Тъй порази
той мисълта ми, че едва ли бих
измислил някои игри и скачки,
които да надминат тез, които
видях от него.

ЛАЕРТ

Той е бил нормандец?

КРАЛЯТ

Нормандец, да!

ЛАЕРТ

Заклевам се — Ламорд!

КРАЛЯТ

Той същия.

ЛАЕРТ

Познавам го добре.

О, да, наистина, той е украса
и бисер на народа си.

КРАЛЯТ

И той

разправяше за тебе тук с такива
блестящи комплименти и похвали,
за твоето изкуство и умелост
в оръжието, главно в шпагата,
че сам извика: „О, наистина,
ще бъде дивна гледка, ако някой
излязъл би да мери сили с него!“
Той се кълнеше, че във тяхната
страна не се намирал фехтовач
да устои пред тебе по замах,
по удар, ловкост или пък отбрана.
Таз негова похвала, драги мой,
отрови Хамлета с такава завист,
че той желаше от все сърце
по-скоро да се върнеш, за да може
да се опита с теб. Но все едно...

ЛАЕРТ

Но как тъй все едно, кралю?

КРАЛЯТ

Лаерте,
баща ти скъп ли е за теб? Или
скръбта е само нарисувана
върху лицето ти, без да я носиш
в сърцето си?

ЛАЕРТ

Защо е тоз въпрос?

КРАЛЯТ

Не искам аз да кажа, че не си
обичал ти баща си. Но аз зная,
че всяка обич е до време. Зная
от опит аз, че времето охлажда
искрите и жарта на любовта.
В самата жар на любовта се крие
един вид пепел, от която тя
сама гасне — няма нищо трайно
във своята доброта. Че добротата,
разцъфнала докрай, сама умира
от своята безпределност. И това,
което ний желаем да направим,
би трябвало да го направим бързо
и тутакси — защото туй „желаем“
е променливо и непостоянно
и може да се измени или
забави толкоз много, колкото
ръце, езици и случайности
са в тоя свят възможни всеки миг;
а нашто „трябва“ е една безплодна
въздишка със безплодно облекчение...
Но да се върнем пак на нашта болка.
Хамлет ще дойде; и тогаз какво
би предприел, за да покажеш ти,
че си достоен за баща си син —

ала на дело, не на думи само?

ЛАЕРТ

Бих го заклал, и в черквата дори!

КРАЛЯТ

Наистина убийството не знае
свещено място; отмъщението
не трябва да стои обвързано.
Но, драги ми Лаерте, ако ти
желаеш да направиш туй — веднага
се затвори във стаята си. Щом
пристигне Хамлет, ще му кажем ний,
че ти си тук; ще наредим да хвалят
пред него твойта бляскава способност,
със блясък двойно по-голям,
отколкото описваше я тук французина;
най-сетне ще ви срещнем един с друг
за състезание. Понеже той е
небрежен, благороден, доверчив,
не ще избира много сабите,
а ти ще можеш лесно, с пипане
или с опитване, да си намериш
една по-остра шпага — и с един
решителен замах да отмъстиш за баща си.

ЛАЕРТ

Да, ще го направя! Само
че за да бъда по-сигурен, аз
ще взема да намажа мойта шпага.
Бях купил преди време от един
евреин смес — тъй смъртоносна,
че ако само се допре кръвта
до нож, намазан с тая смес — не могат
ни редки балсами, ни лековити
трави, варени под луната, да
спасят от смърт тогова, който е

макар одраскан само. Ще наквася
аз мойто острие със тази течност,
така че, ако само го докосна,
смъртта да бъде сигурна за него.

КРАЛЯТ

За туй ще видим после; ще размислим
с какви възможности от време и
от средства ще достигнем нашта цел.
Но не успее ли, или пък
ако по наше невнимание
се схване нашта цел — тогава по-добре
да не се мъчим повече. Затуй пък,
за всеки случай, нашият план трябва
да има втора част — та ако първата
пропадне като опит, втората
без друго да успее. Тихо! Чакай
да видя... Ний ще дойдем там тържествено
на вашия двубой, тържествен оброк
ще сложа аз за вашто състезание...
Да, ето:
щом от борбата се разгорещите
и ожаднейте (а затуй бъди
ти по-жив и по-буен), той ще иска
да пие нещо и за тоя случай
ще му приготвя една чаша, от
която, ако близне само — в случай,
че би избягнал твоя удар, — в миг
постигната ще бъде нашта цел.
Но тихо! Що за шум?

(Влиза кралицата.)

Какво, кралице?

КРАЛИЦАТА

Едно нещастие по стъпките
на другото — как бързо се редят!
Сестра ви е удавена, Лаерте!

ЛАЕРТ

Удавена? Къде?

КРАЛИЦАТА

Върба се свежда над потока там,
огледала в прозрачните вълни
листата си печално-сиви. Там
дошла тя със венци от маргаритки,
иглика, крин и кукувича прежда
— която волни пастири зоват
тъй грубо, ала скромните моми
й казват „мъртви пръсти“. Там като
се покачила тя, за да накичи
венците си по сведените клони —
една лъжовна вейка се откъртва
и нейните цветя изпадали
ведно със нея във потока плачуц.
Широко над водата разпрострели
се дрехите й и понесли я
като сирена. А тя пеела
мелодии от стари песни, сякаш
не схващала нещастияето си
или пък е била наистина
родена за това... Но не за дълго —
натегналите от водата дрехи
увличат я, нещастната, надолу
от нейното вълшебно, звучно ложе
дълбоко в тинестата смърт.

ЛАЕРТ

И що,
уви! Удавена е, значи, тя?

КРАЛИЦАТА

Удавена, удавена!

ЛАЕРТ

Ти имаш,
о, горка ми Офелия, тъй много
вода — затуй задържам моите сълзи.
И все пак — ах, така ни е създала
природата и здраво тя държи
обичая си. Нека да говори
срамът каквото ще — изчезнат ли
сълзите — ще изчезне и жената.
Аз имам огнени слова, които
се биха развилнели в буйни пламъци,
ако не би ги угасило туй
безумие.

(Излиза.)

КРАЛЯТ

Да го последваме,
Гертруда! С колко мъка утложих
гнева му аз! Но страх ме е, че пак,
той ще разбие своите прегради.
Затуй — да го последваме.

(Излизат.)

ПЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Гробища.

Влизат двама гробари с лопати и копачи.

ПЪРВИ ГРОБАР

А дали тя ще бъде погребана по християнски, тъй като навярно тя е дирила сама своето спасение във водата?

ВТОРИ ГРОБАР

Казвам ти — така ще бъде. Затова копай по-скоро гроба ѝ. Следователят я гледа и реши да се погребе по християнски.

ПЪРВИ ГРОБАР

Как може да бъде това, ако тя не се е удавила за своя защита?

ВТОРИ ГРОБАР

Да, и така именно е решено.

ПЪРВИ ГРОБАР

Но това трябва да стане *se offendendo*^[1]. Не може и да бъде другояче. Защото — тук е възелът; ако аз съзнателно се удавя, това означава едно действие. А едно действие има три части: да действаш, да вършиш и да правиш. Значи, тя е удавила съзнателно сама себе си.

ВТОРИ ГРОБАР

Ах, но слушай, добри гробокопачо...

ПЪРВИ ГРОБАР

Имай търпение! Ето — тук е водата. Добре. Ако сега човекът иде към тази вода и се удави, това значи иска, не иска — но отива. Виждаш ли? Но ако водата иде при него и го удави, той не се е удавил сам. Тъй че, значи — който не е виновен сам за своята собствена смърт, не скъсява сам своя собствен живот.

ВТОРИ ГРОБАР

Но общ закон ли е това?

ПЪРВИ ГРОБАР

Да, да! Така е по закона на гробарския следовател.

ВТОРИ ГРОБАР

Искаш ли ти да знаеш истината в тази работа? Ако тя не беше някаква благородница, нямаше да я погребат по християнски.

ПЪРВИ ГРОБАР

Да, прав си. И жалкото е, че големците биват по този начин повече насърчавани да се давят и да се бесят тук, на този свят, отколкото техните прости събрата християни. Чакай, лопатата ми! Няма обаче по-стари благородници от градинарите и гробарите: те поддържат вярата Адамова.

ВТОРИ ГРОБАР

Та благородник ли е бил той?

ПЪРВИ ГРОБАР

Той е бил първият, който е носил оръдие и сечива.

ВТОРИ ГРОБАР

Не, той е бил без сечива.

ПЪРВИ ГРОБАР

Какво! Ти езичник ли си? Как схващаш ти писанието! Писанието казва: „Адам изкопа.“ Е, можеше ли той да копае без сечива? Но искаш ли да ти задам друг въпрос? Ако не ми отговориш направо, признай, че...

ВТОРИ ГРОБАР

Казвай де!

ПЪРВИ ГРОБАР

Кой е този, който гради по-здраво от зидаря, корабостроителя или дърводелеца?

ВТОРИ ГРОБАР

Строителят на бесилки — защото неговата постройка преживява хиляди хора.

ПЪРВИ ГРОБАР

Харесвам твоето остроумие, да — повярвай ми! Бесилката прави добро, но какво добро прави тя? Тя прави добро на онези, които правят зло. А ето че ти правиш зло, като казваш, че бесилката е по-здраво построена от черквата. Тъй че, значи — бесилката би ти направила добро. Но да почнем отначало. Хайде!

ВТОРИ ГРОБАР

Кой строи по-здраво от зидаря, корабостроителя или дърводелеца?

ПЪРВИ ГРОБАР

Да, кажи ми това и ще си поотдъхнеш.

ВТОРИ ГРОБАР

А-ха... ето, сега знам да ти кажа...

ПЪРВИ ГРОБАР

Хайде!

ВТОРИ ГРОБАР

Дявол го взел! Не знам.

(Влизат Хамлет и Хорацио, малко отдалечени.)

ПЪРВИ ГРОБАР

Недей си би повече главата с това, тъй като твойто глупаво магаре няма да тръгне по-бързо, колкото и да го биеш. И ако някой ти зададе този въпрос друг път, кажи: гробарят! Домовете, които прави

той, траят чак до второто пришествие: Хайде, върви при кръчмаря, донеси ми малко ракия.

(Излиза вторият гробар.)

ПЪРВИ ГРОБАР *(копае и пее)*

На младост, ах, кога любих,
любих с безмерна сладост;
и времето си пръснал бих
за всяка малка радост.

ХАМЛЕТ

Няма ли този приятел чувство за работата, която върши, та се е разпял тук, макар че копае гроб?

ХОРАЦИО

Навикът е направил това за него нещо обикновено.

ХАМЛЕТ

Така е. Чиято ръка малко работи, е нежна и с тънко чувство.

ПЪРВИ ГРОБАР *(пее)*

Но старост дебнешком влезна
и в тоя дом нападна,
из мойто царство ме изгони
и днес съм сянка хладна.

(Изравя един череп.)

ХАМЛЕТ

Този череп е имал някога език и е можел да пее. А как го захвърли онзи негодник по земята, сякаш е челюстта на Каина, който пръв на света е убил! Това може да е главата на някой политик, който е искал да излъже Господа, а ето че това магаре го надхитри, нали?

ХОРАЦИО

Възможно е, принце.

ХАМЛЕТ

Или пък някой дворянин, който би могъл да каже: „Добро утро, скъпи принце! Как е работата, мили принце?“ Тук сигурно един господин еди-кой си, който е хвалил коня на господина еди-кой си, когато е искал да му го подарят. Нали?

ХОРАЦИО

Да, принце.

ХАМЛЕТ

Да, да, разбира се. А ето след това госпожа Червейка на работа; и днес е той оголен и удрян по главата от лопатата на един гробар. Виж ти какво хубаво превращение! Да имахме само възможност да го проследим. Нима трябваше да се хранят тези кости само за да можем да играем сега кегел с тях? И моите дори ме заболяват, като си помисля това.

ПЪРВИ ГРОБАР (nee)

Един ковчег и кръст, и кръст,
и бяла плащаница,
и ров един, и шепа пръст
ме чакат — гост в тъмница...

(Изхвърля още един череп.)

ХАМЛЕТ

Ето още един. Защо пък да не бъде той черепът на някой съдия? Де са сега неговите дела, неговите пререкания, неговите случаи, неговите защиты, неговите отводи? Защо търпи той в този миг този груб негодник да го удря по черепната кухня с една кална лопата и не му заявява, че би се обжалвал за това? Хм! Този приятел пък трябва да е бил на времето си някакъв голям прекупвач на земя; и ето го днес с всички негови ипотеки, сделки, даждия, с неговите двойни лихви, неговите крепостни и изпълнителни актове, че без изпълнителен акт е

оставил да изпълнят неговия изпразнен череп с една безобразна кал? И няма ли да му издължат неговите длъжности нещо повече от своите дългове — освен един трап, голям колкото дължината и широчината на два разтворени договора? Дори и крепостните му актове само едва ли биха се сместили в тоя сандък — а защо пък самият земевладелец да не владее малко повече земя от тази тук?

ХОРАЦИО

Нито педа повече, принце.

ХАМЛЕТ

Нали пергаментът се прави от овчи кожи?

ХОРАЦИО

Да, принце, а също и от телешки.

ХАМЛЕТ

Овци и телета са тези, които дирят сигурност в един пергамент... Но нека да заговорим с този приятел. Чий гроб е този, приятелю?

ПЪРВИ ГРОБАР

Мой е, господине.

(пее)

И ров един, и шепа пръст
ме чакат — гост в тъмница.

ХАМЛЕТ

Да, наистина, вярвам, че е твой, понеже си легнал в него.

ПЪРВИ ГРОБАР

Вий стоите вън от него, господине, и затова той не е ваш. А колкото за мене пък — аз не лежа в него, но той е мой.

ХАМЛЕТ

Ти лъжеш в него, защото си в него и казваш, че е твой. Той е обаче за мъртвите, а не за живите. Значи, ти не лежиш, но лъжеш.

ПЪРВИ ГРОБАР

Да, жива лъжа, господине, която отива от мене до вас.

ХАМЛЕТ

За кой мъж го копаеш ти?

ПЪРВИ ГРОБАР

За никакъв мъж.

ХАМЛЕТ

За каква жена тогава?

ПЪРВИ ГРОБАР

Нито пък за жена.

ХАМЛЕТ

Но кой ще бъде погребан в него?

ПЪРВИ ГРОБАР

Една бивша жена, господине. Но — мир на душата ѝ — тя е вече мъртва.

ХАМЛЕТ

Я го гледай какъв е остроумец! С него трябва да се говори със закрити карти или той би ни уморил от двусмислици. Наистина, Хорацио, от три години насам забелязвам това нещо: всички са станали тъй остроумни и пръстите на селяните вървят тъй близо до петите на дворянина, че му настъпват мазола... *(Към гробаря.)* Колко време си бил ти гробар?

ПЪРВИ ГРОБАР

През всичките годишни дни. Аз станах гробар тъкмо в оня ден, когато бившият наш крал Хамлет победи Фортинбраса.

ХАМЛЕТ

Колко време има оттогава?

ПЪРВИ ГРОБАР

Та нима не знаете? Всеки глупец може да ви го каже: то беше тъкмо в деня, в който се роди младият Хамлет. А сега той е полудял и е изпратен в Англия.

ХАМЛЕТ

А-ха! Защо е изпратен той в Англия!

ПЪРВИ ГРОБАР

Защо ли? Че защото е полудял. Там той щял да намери ума си. Пък ако не го намери — няма нищо от това.

ХАМЛЕТ

Защо?

ПЪРВИ ГРОБАР

Няма кой да му забележи това — всички са толкова луди, колкото и той.

ХАМЛЕТ

Как е полудял той?

ПЪРВИ ГРОБАР

Съвършено чудно, казват.

ХАМЛЕТ

Но как тъй чудно?

ПЪРВИ ГРОБАР

Ей Богу, тъкмо тъй, че си е изгубил ума.

ХАМЛЕТ

Но каква е била почвата за това?

ПЪРВИ ГРОБАР

Ами че, разбира се — датчанска, на датчанска земя. Аз съм тук от тридесет години гробар^[2], още като момък и до днес — на старини.

ХАМЛЕТ

Колко трябва да лежи човек в земята, докато изгние?

ПЪРВИ ГРОБАР

Вярвайте ми, ако той не е загнил още преди да умре — тъй като в днешно време често ни падат готови разплути трупове, които едвам утрайват до заравянето, — тогава той ще ви принуди да го чакате с някакви осем-девет години. Кожарят — девет години.

ХАМЛЕТ

Защо той повече от другите?

ПЪРВИ ГРОБАР

Защо ли? Ами че, господине, неговата кожа е тъй ощавена приживе, че задържа по-дълго водата. А пък водата, знаете, е такъв един злобен разрушител на развратното мъртво тяло!... Ето още един череп. Този череп ви е чакал в земята двадесет и три години.

ХАМЛЕТ

Чий е той?

ПЪРВИ ГРОБАР

На един глупав негодник. Чий мислите да е той?

ХАМЛЕТ

Не зная.

ПЪРВИ ГРОБАР

Чума да го вземе, този луд нехранимайко! Веднъж той ми изля цяло шише рейнско вино на главата. Същият този череп, господине, е черепът на Йорик, кралския шут.

ХАМЛЕТ

Този ли?

ПЪРВИ ГРОБАР Тъкмо този.

ХАМЛЕТ

Дай да го видя. *(Взема черепа.)* Уви, бедният Йорик! Аз го помня, Хорацио. Един веселяк с безпределна шеговитост и чудесна изобретателност. Той ме е носил хиляди пъти на гърба си. А сега — как е поразено въображението ми, задушavam се пред вида му! Ето, тук са стояли устните, които съм целувал кой знае колко пъти. О, де са днес твоите закачки? Твоите игри? Твоите песни? Твоите светкавици от духовитост, които караха цялата трапеза да избухва в смях? И няма нито един днес, който да се хили на твоя ухилен череп! Всичко е изчезнало! Иди сега в стаята на почтена някоя красавица и кажи й, че и един пръст белило да си тури, все пак в края на краищата тя ще бъде ето такъв един образ — и, виж, дано я разсмееш с това!... Моля ти се, Хорацио, кажи ми едно само.

ХОРАЦИО

Какво, принце?

ХАМЛЕТ

Вярваш ли, че в земята и Александър^[3] е имал такъв също вид?

ХОРАЦИО

Тъкмо такъв.

ХАМЛЕТ

И тъй ли е вонял той? Пфу!

(Хвърля черепа.)

ХОРАЦИО

Тъкмо тъй, принце.

ХАМЛЕТ

До какъв отвратителен край трябва да достигнем ний, Хорацио! Защо да не проследи въображението благородния прах на Александра, додето го видим, че послужи за замазване на някаква бъчва?

ХОРАЦИО

Да се разглеждат нещата тъй, ще рече да се разглеждат извънредно подробно.

ХАМЛЕТ

Не, драги мой, ни най-малко. Ето — следвай разумно все в тази посока, като имаш пред очи възможното. Например: Александър умира, Александър беше погребан, Александър се е превърнал в прах, прахът е пръст, от пръстта се прави кал. И защо сега да не се залепи с тази кал, в каквата се е превърнал той, една бъчва например?

Великий Цезар, под пръстта изтлял, превърнат е сега на пръст и кал. О, тази пръст — страх нявга за света — лепи стени пробити от дъжда. Но тихо, тихо! Настрана — тук иде кралят.

(Влиза погребално шествие — свещеници и пр. с тялото на Офелия; Лаерт и опечалени следват; кралят, кралицата, тяхната свита и др.)

ХАМЛЕТ

Кралицата, придворни... де отиват?
Кого изпращат те с такава скромност?
Това показва, че той е посегнал
с отчаяна ръка на собствения си
живот. Но той е от дворянски род.
Ела тук да се скрием и внимавай.

(Оттеглят се с Хорацио.)

ЛАЕРТ

Какви обреди още?

ХАМЛЕТ

Този е Лаерт,

един достоен юноша — внимавай!

ЛАЕРТ

Какви обреди още!

СВЕЩЕНИКЪТ

Опелото ѝ ний извършихме, доколкото
е позволено туй: смъртта ѝ е
съмнителна и ако да не бе
с върховен указ изменен редът ни,
тя трябваше в неосветена пръст да
лежи до Страшния съд чак. Вместо
упокоителни молитви трябваше
прах, камъни и пясък да затрупат
ковчега ѝ. Но тя пак ще получи
девически венец и прелестни
цветя над гроба, погребален звон
и погребение.

ЛАЕРТ

Но няма ли
освен туй нищо друго?

СВЕЩЕНИКЪТ

Нищо друго.
Ще оскверним надгробните обреди,
ако изпеем „упокой“ и „с миром“
над нея, както над души, спокойно

починали.

ЛАЕРТ

Спуснете я в земята!
От дивната ѝ, непорочна плът
ще цъфнат теменуги! Знай ти, о
суров свещениче: върховен ангел
ще бъде моята сестра, а ти
ще виеш в ада.

ХАМЛЕТ

Как! Офелия?

КРАЛИЦАТА

На прелестната — прелести. Прощавай!

(Посипват цветя над гроба.)

Надявах се, че Хамлету съпруга
ще бъдеш; мислех брачното ти ложе,
девойко нежна, а не твоя гроб
с цветя да украся.

ЛАЕРТ

О, тройна скръб!

Ти десет пъти тройна, порази
проклетата глава на този, който
със своето злодеяние отне ти
спокойний ум. Недейте хвърля пръст —
аз искам сетен път да я прегърна.

(Скача в гроба.)

Засипвайте сега с пръст мъртвата
и живия — додето се издигне
връх по-висок от древний Пелион и
небесний лоб на синия Олимп!^[4]

ХАМЛЕТ *(приближава)*

Кой е този тук,
чиято скръб е тъй велеречива?
Чиято жална реч заклина и
възпира в техний път блудящите
звезди, сразени от учудване гръмовно?
Аз, Хамлет съм, принц датски.

(Скача в гроба.)

ЛАЕРТ

Сатана

душата ти да вземе!

(Борят се двамата.)

ХАМЛЕТ

Зле се молиш ти.

О, чуй, ръцете си махни от мене!

Защото аз, макар и да не съм
тъй як и жилав — ала нося нещо
опасно в себе си. Бъде разумен
и се пази от мен! Назад ръцете!

КРАЛЯТ

Но разтървете ги!

КРАЛИЦАТА

О, Хамлет! Хамлет!

ВСИЧКИ

Но, господа!

ХОРАЦИО

Стойте мирно, принце.

(Някои от свитата ги разтърват и те излизат от гроба.)

ХАМЛЕТ

Как! С него за това се бих сражавал,
додето моите клепки се затворят.

КРАЛИЦАТА

О, сине! За какво?

ХАМЛЕТ

Аз любех жарко
Офелия. Четиридесет хиляди
такива братя с тяхната любов
не ще достигнат моята. Какво
би сторил ти за нея?

КРАЛЯТ

Той е луд, Лаерте!

КРАЛИЦАТА

За Бога — остави го!

ХАМЛЕТ

Дявол взел те!
Кажи, какво би сторил ти? Би плакал?
Би се сражавал? Би постил? Би се разкъсал?
Изпил би злъчка? Ял би крокодили?
Аз също! Тук дошъл си да пициш ли?
За да ме дразниш, скачаш в нейний гроб! —
Заровят ли те с нея жив — аз също!
И щом за планини бърбориш — нека
да хвърлят милиони камъни върху ни,
додето техний връх докосне
със чело слънцето и Оса^[5] бъде
пред него като зърно! Да, щом знаеш
ти пицни думи — аз ги зная също!

КРАЛИЦАТА

Това е само лудост. Но припадъкът
му трае само малко; след това
е тих и кротък като гълъбица,
излюпила дечицата си златни —
и тишина крила над него спуща.

ХАМЛЕТ

Но чуйте, господине мой! Защо се
отнасяте така с мен? Аз съм ви
обичал винаги... но все едно...
О, нека Херкулес да прави туй, що знай —
ще мяука котката, а кучето ще лай.

(Излиза.)

КРАЛЯТ

Аз моля ви, добри Хорацио,
вървете подир него.

(Излиза Хорацио.

Към Лаерт.)

Да закрепне
в търпение това, което снощи
говорихме; веднага ще започнем.
Гертрудо, мила, бди над своя син.
Жив паметник над този гроб ще дигнем.
Ще видим скоро ний спокоен час —
търпение и тайна дотогаз.

(Излизат.)

---

[1] *Se offendendo* — гробарят, в желанието си да блесне с юридическите си знания, бърка *offendendo* с *defendendo*. Латинският израз „*se defendendo*“ означава „убийство при самозащита“. ↑

[2] „Аз съм тук от тридесет години гробар...“ — Думите на гробаря определят възрастта на Хамлет. Но от други места на пиесата се разбира, че принцът е по-млад. Някои тълкуватели смятат, че за Шекспир не е бил важен биологическият, а общественно-философският и поетически облик на Хамлет, който е по-млад в чувствата си и по-

зрял по интелект: струва ни се, че Хамлет е едновременно и двадесет, и тридесетгодишен. ↑

[3] Александър — Александър Македонски, прославен пълководец и завоевател в древността (четвърти век пр.н.е.). ↑

[4] Пелион, Олимп — високи планини в Гърция. ↑

[5] Оса — планина в Гърция. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Зала в двореца.

Влизат Хамлет и Хорацио.

ХАМЛЕТ

Затуй, мой драги — толкова; сега
ще видиш друго — спомняш ли си всичко?

ХОРАЦИО

Как, принце? Да си спомням!

ХАМЛЕТ

В гърди ми вреше някаква борба,
която не ми даваше покой;
и мислех, че съм по-зле от разбойник
в окови. Бързо — и затуй аз славя
днес бързината — да, понякога
и неразумността помага доста,
ако пропадне умният ни план.
А туй ни казва, че незнаен промисъл
ни води към един незнаен край,
макар че ние го желаем не такъв.

ХОРАЦИО

Безспорно.

ХАМЛЕТ

Излязъл от кабината си тихо,
загърнат в морския си плащ, сред мрака
към тях тръгнах аз пипнешком, намерих
ги, грабнах техния вързоп и после
отдръпнах се в кабината си пак.

И смело (моят страх забрави всяка
традиция) разчупих в миг печата
на кралското писмо. И що, Хорацио?
О, височайша подлост!... Просто заповед,
окичена с безброй причини и
съображения — все за доброто
на Дания, а също и на Англия,
ха-ха, и със заплашвания също, —
в миг, без да се отлага, не, дори без
да чакат, за да се наточи ножа:
да ми отнемат там главата.

ХОРАЦИО

Как! Нима е
възможно?

ХАМЛЕТ

Ето ти заповедта;
чети я в друг, свободен час. Обаче
желал ли би да знаеш как постъпих?

ХОРАЦИО

Да, моля ви се.

ХАМЛЕТ

Ограден така
с разбойници — преди да се обърна
към своя ум, той беше почнал вече, —
аз седнах и съставих ново писмо,
написано красиво. Нявга мислех
и аз като мнозина големци,
че е просташко и неблагородно
да имаш хубав почерк и залягах
да го забравя. Но сега, мой драги,
той ми оказа майсторска услуга.
А искаш ли да знаеш що написах?

ХОРАЦИО

Да, мили принце.

ХАМЛЕТ

Неотменна, строга
присъда от страна на краля:
ако е вярна Англия към него
и ако трябва всявга между тях да
цъфти любов; ако мирът, с венец
от житни класове, окичен, трябва
да свързва в неизменна дружба двете
страни — и още много все такива
„ако“, все важни и ненарушими, —
то, щом разтворят настоящето,
без много размишления, веднага,
да отведат на бърза смърт онези,
които носят туй писмо — без време
за изповед дори!

ХОРАЦИО

Ами печата?

ХАМЛЕТ

Ха — и за туй се бе погрижил Господ.
При мене бе печата на баща ми,
първообраз на днешния печат.
И Също тъй аз сгънах пак писмото,
надписах го, ударих му печата
и сложих го на мястото му, без
да знае някой за размяната.
На другия ден беше вече боя
и що се случи — знаеш го добре.

ХОРАЦИО

Но Гилденщерн и Розенкранц нима
на смърт отиват?

ХАМЛЕТ

Ха, друже, те сами
стремяха се към туй и никак не
тежат на съвестта ми; гибелта
им произтича от самото тяхно
вмешателство. Как жалко е, когато
нищожното попадне между бесния
звънтеж на два враждебни силни меча.

ХОРАЦИО

Та крал ли е това? Така ли мислиш?

ХАМЛЕТ

О, знам какво ме чака. Този, който
уби баща ми, краля, и направи
развратница от мойта майка; който
ограби щастието ми и моите
надежди; който над живота ми
така коварно хвърли своите мрежи —
не казва ли умът, че с него трябва
да се разправя с меча? И не е ли
грях, че тъй дълго ний търпим
тоз рак да се забива в нашто тяло?

ХОРАЦИО

От Англия веднага ще му известят
как е изпълнена заповедта му.

ХАМЛЕТ

Веднага, да.
Но дотогава времето е мое.
Животът на един е додето кажеш
„едно“. Но жал ми е, Хорацио,
че сбърках пред Лаерта, защото виждам
в неговото дело част от мойто.
Ценя достойнствата му аз. Но, да —
гръмливостта на неговата скръб

ме разгневи ужасно.

ХОРАЦИО

Тихо! Някой иде!

(Влиза Озрик.)

ОЗРИК

Поздравявам Ваше Височество с възвръщането му в Дания.

ХАМЛЕТ

Благодаря ви покорно, господине.

(Настрана, към Хорацио.)

Познаваш ли този бръмбар?

ХОРАЦИО

Не, добрий ми принце.

ХАМЛЕТ

Толкоз по-добре за тебе, защото порок е да го знаеш. Той владее много плодородна земя: щом като едно говедо е крал на говеда, неговата ясла ще бъде наред с кралската трапеза. Това е цяла сврака, но както ти казах, с обширни владения на крал.

ОЗРИК

Възлюблений принце, ако Ваше Височество има свободно време, бих искал да ви съобщя нещо от Негово Величество.

ХАМЛЕТ

Готов съм да го чуя, господине, с всичкото внимание на духа си. Но турете си шапката на мястото ѝ — тя е направена за главата.

ОЗРИК

Благодаря, Ваше Височество — твърде е горещо.

ХАМЛЕТ

Не, уверявам ви, напротив — твърде е студено. Духа вятър от север.

ОЗРИК

Наистина, господарю, студеничко е.

ХАМЛЕТ

Но струва ми се, че е твърде задушно и горещо според мойто разположение...

ОЗРИК

Извънредно много, принце — твърде задушно. Тъй да се каже... просто не може да се каже... Но... Негово Величество кралят ми поръча да ви известя, че той е сложил голям облог за вас. Работата е...

ХАМЛЕТ

Но, моля ви се, не забравяйте.

(Принуждава го да си тури шапката.)

ОЗРИК

Не, любезни ми принце, тъй ми е по-удобно, вярвайте. Ваше Височество, неотдавна пристигна при двора Лаерт. Повярвайте ми, същински джентълмен, с много забележителни качества, с твърде нежно държане в обществото и с великолепна външност. Наистина — ако искаме да говорим разумно за него — той е образец и журнал на благородство, защото в него ще намерите същността на всичко, което един кавалер би желал да притежава.

ХАМЛЕТ

Почтений мой, във вашата уста не се губи нищо от пълното изчисление на неговите дарби, макар да зная, че сметководната сила на паметта би се уморила, ако се залови да състави инвентар на неговите

достойнства; и все пак този инвентар ще бъде винаги непълнен, като се вземе пред вид неговият крилат напредък в тази посока. Но истината в хвалбите е, че аз го смятам за един голям дух; а неговите вътрешни способности са така скъпоценни и редки, че за да се изразим съвсем точно: само неговото отражение е негово подобие; а който иска да ни го изобрази, ще изобрази само сянката му, нищо повече.

ОЗРИК

Ваше Височество, говорите съвършено безпогрешно за него.

ХАМЛЕТ

Но какъв е собствено въпросът? Защо да докосваме този изящен кавалер с грубия дъх на нашите думи?

ОЗРИК

Принце?

ХОРАЦИО

Не разбирате ли такъв език? Вий разбирате, господине, сигурно!

ХАМЛЕТ

Сиреч: какво означава това, че споменаваме името на този благороден момък?

ОЗРИК

На Лаерта ли?

ХОРАЦИО

Неговата кесия се изпразни: изчерпаха се всичките му златни думи.

ХАМЛЕТ

За него, почтений мой.

ОЗРИК

Зная, че вий не сте неосведомен...

ХАМЛЕТ

Бих желал дано да знаете това; но и така да е, вярвайте, то не ще ме вълнува твърде. Е, добре, господине.

ОЗРИК

Вий не сте неосведомен върху съвършенството на Лаерта...

ХАМЛЕТ

Аз не бих могъл да призная това, за да не би да се помисли, че се сравнявам с него по съвършенство. Но да познаваш някого както трябва, значи да познаваш самия себе си.

ОЗРИК

Думата ми е, принце, за неговото изкуство в оръжието. Според мнението, което имат всички за него, той е неподражаем...

ХАМЛЕТ

Какво оръжие владее той?

ОЗРИК

Шпага и кинжал.

ХАМЛЕТ

Това са две от оръжията му. Е, добре?

ОЗРИК

Кралят, Ваше Височество, се е обзаложил с него на шест арабски жребци, срещу които той е заложил както се научавам, шест френски шпаги и кинжали заедно с принадлежностите като например: колан, закопчалки и прочие; три от принадлежностите наистина са твърде изящни на вид, твърде подходящи за ножницата, много тънко изработени принадлежности и с красива форма.

ХАМЛЕТ

Какво разбирате вий под принадлежности?

ХОРАЦИО

Аз знаех, че ще трябва да изслушате и неговите коментарии, преди той да се изкаже.

ОЗРИК

Принадлежностите — то са закопчалките, господарю.

ХАМЛЕТ

Този израз би подходдал повече за работата, ако бихме носили топове със себе си; но дотогава — нека да си бъдат закопчалки. Но да видим: шест арабски жребци срещу шест френски меча, техните принадлежности и три тънко изработени закопчалки. Един френски залог срещу датчанския. Защо е всичко това зложено, както казвате вий?

ОЗРИК

Кралят, Ваше Височество, се зарича, че от дванадесет удара, разменени между вас и Лаерта, той ще има най-много три повече от вас. Той се обзалага за дванадесет срещу девет. И би трябвало веднага да се направи проба, ако Ваше Височество бихте се отзовали благосклонно към това.

ХАМЛЕТ

Но ако кажа „не“?

ОЗРИК

Искам да зная, Ваше Височество, гледището, което ще заеме вашата личност спрямо тази проба.

ХАМЛЕТ

Господине, аз ще се разхождам тук из салона. Ако обича Негово Величество — нека знае, че в този час на деня аз искам да дишам чист въздух. Нека донесат рапирите. И щом благородният кавалер е съгласен и кралят държи обещанието си — бих се постарал да спечеля неговия залог, ако мога. Ако ли не — ще трябва да понеса само срама и ненужните удари.

ОЗРИК

Мога ли да съобщя това?

ХАМЛЕТ

В този смисъл, почтений господине; с украшения, каквито отговарят на вашия вкус.

ОЗРИК

Имам чест да представя своята покорност на Ваше Височество.

(Излиза.)

ХАМЛЕТ

Вам предан. *(Към Хорацио.)* Добре прави той, че сам представя своята покорност: иначе едва ли някой чужд език би бил на негово разположение.

ХОРАЦИО

Този синигер изхвъркна с черупка на главата си.^[1]

ХАМЛЕТ

Той и от майка си не е сукал току-така без комплименти. Защото той — и много още от същата порода, в които зная, че е влюбен тоя суетен век — е схванал само тона на времето и външната премяна на разговора: един вид въздушна лека смес, с която се надуват, за да прехвъркнат успешно именно през най-глупавите и най-празните хорски мнения. Но духни ги само за опит — и сапунените мехури ще се пукнат.

(Влиза един придворен.)

ПРИДВОРЕН

Ваше Височество, господарят ви се представи чрез младия Озрик, който му донесе обратно вашия отговор, че вий желаете да го чакате в този салон. Той праща да узнае дали вашата охота да се състезавате с Лаерта продължава, или пък желаете да отложите това за по-сетне.

ХАМЛЕТ

Аз стоя на моето обещание, нека се направи, каквото желае кралят. Ако той е свободен, готов съм сега и винаги, като предполагаме, че и сега съм такъв, какъвто бих бил и после.

ПРИДВОРЕН

Кралят и кралицата, и всички други ще дойдат тук.

ХАМЛЕТ

Тъкмо навреме.

ПРИДВОРЕН

Кралицата желае, щото вий да кажете няколко любезни думи на Лаерта, преди да започнете вашата фехтовка.

ХАМЛЕТ

Тя добре ме съветва.

(Придворният излиза.)

ХОРАЦИО

Вий ще загубите този облог, принце.

ХАМЛЕТ

Съвсем не мисля тъй. Откакто е заминал той за Франция, аз постоянно съм се упражнявал. Аз ще спечеля въпреки неравенството. Ала ти знаеш колко тежко ми е на душата. Но туй няма никакво значение.

ХОРАЦИО

Не, скъпи принце...

ХАМЛЕТ

Това е просто глупост. Но то е такова едно настроение, което би изплашило може би една жена.

ХОРАЦИО

Ако нещо е противно на душата ви, слушайте я. Аз ще преваря тяхното идване и ще кажа, че не сте разположен.

ХАМЛЕТ

Ни най-малко — аз съм враг на всякакви предчувствия. Има едно особено провидение, което бди над съдбата на едно врабче дори. Ако бъде сега — няма да бъде после; ако няма да бъде после — ще бъде сега; ако няма да бъде сега — ще бъде после. Важното е да бъдеш готов. Никой не знае какво ще загуби. Какво, ако го загуби по-рано? Да бъде тъй.

(Влизат кралят, кралицата, Лаерт, велможии, Озрик и свита; донасят шпаги и пр.)

КРАЛЯТ

Ела, ела тук, Хамлете, вземи от мене таз ръка.

(Кралят поставя ръката на Лаерт в Хамлетовата.)

ХАМЛЕТ (към Лаерт)

Почтений мой,
аз искам от вас прошка,
но прошката на вашто благородство.
Тук всички знаят
и трябва също да сте чули как се
измъчвам аз от тежка раздвоеност.
Туй, що извърших, като грубо с него
възбуждам ваший гняв и чест, и доблест,
признавам откровено: то бе лудост.
Нима Лаерта Хамлет е обидил?
Не, нивга Хамлет! Щом сам Хамлет е
от себе си откъснат, раздвоен —
не е обидил той Лаерта; да,
не е виновен, значи, Хамлет, той
отрича туй. Но кой тогава? Лудостта му.

А щом е тъй — пострадал е той сам.
Да, лудостта е Хамлетовий враг.
Пред всички тук аз нека
откажа смело, че съм мислил зло;
и казвам го пред вашта горда доблест,
че без да зная, хвърлих аз стрела
и тя прониза моя брат.

ЛАЕРТ

Това е
достатъчно за моя дух — макар
че трябваше да диря мъст. Но верен
на своята мъжка чест, оставам твърд;
и примирен ще бъда чак, когато
мъже по-стари и с достойна чест
съвет и мъдрост ми дадат за мир —
но с чест за моя герб. А дотогаз
приемам любовта ви за любов —
да, за да бъде справедлив към нея.

ХАМЛЕТ

Приятно ми е туй и доблестно
ще се държа аз в тоя братски облог.
Тук шпагите!

ЛАЕРТ

Да, и една за мене.

ХАМЛЕТ

Лаерте, аз съм нищо зарад вас.
Над моето невежество ще блесне
като звезда сред тъмнината вашето
изкуство.

ЛАЕРТ

Вий се подигравате...

ХАМЛЕТ

О, не, в ръката си кълна се.

КРАЛЯТ

Дайте
им шпагите вий, Озрик.
Сине Хамлете, вий
знаете за нашия облог — да?

ХАМЛЕТ

Отлично, господарю. Вашта милост
е сложила надмощието към
по-слабата страна.

КРАЛЯТ

Не се страхувам.
Видял съм ви и двамата: додето
се учеше той — ти беше готов.

ЛАЕРТ *(като взема една шпага в ръката си)*

Таз ми е тежка. Нека видя друга.

ХАМЛЕТ

Таз ми приляга. Равно ли са дълги?

ОЗРИК

Да, господарю.

(Те се готвят да започнат.)

КРАЛЯТ

Сложете ми шише със вино тук,
на масата. Щом Хамлет пръв и втори
удар сполучи и възвърне трети,
кажете всички топове да гръмнат:

за Хамлетово здраве аз ще пия
и в чашата ще пусна бисер скъп —
по-скъп от този, който вече четири
крале са носили един след друг
на датската корона. Дайте
ми чашата. Тръбата нека екне
към барабана, барабанът пък
към топа, топът към небето, а
небето към земята: „Кралят пий
днес зарад Хамлета!“ Да почнем вече.
А вие, съдниците, бдете зорко.

ХАМЛЕТ

Да почнем, драги мой.

ЛАЕРТ

Да почнем, принце.

(Бият се.)

ХАМЛЕТ

Едно.

ЛАЕРТ

Не.

ХАМЛЕТ

Нека кажат.

ОЗРИК

Удар, явно — докоснат!

ЛАЕРТ

Нищо. Пак!

КРАЛЯТ

Спри! Вино дайте!...
Този бисер, Хамлете, е твой.^[2] Наздраве!
Подайте му да пие.

(Тръби и топовен гръм зад сцената.)

ХАМЛЕТ

Ще изкарам
и този път; почакайте — след малко.
Да почнем.

(Бият се.)

Втори удар! Що?

ЛАЕРТ

Признавам.
Докоснат, да, докоснат.

КРАЛЯТ

Нашият син
ще победи.

КРАЛИЦАТА

Той е така разгорещен
и се задъхва. Хамлете, вземи —
таз моя кърпа, избърши си челото...
За твое щастие, мой Хамлете!

ХАМЛЕТ

О, мила майко!

КРАЛЯТ

Не, не пий, Гертруда!

КРАЛИЦАТА

Ще пия, мъжо. Моля, остави ме.

КРАЛЯТ *(настрана)*

В таз чаша бе отровата, но — късно!

ХАМЛЕТ

Не трябва, майко аз да пия още. След малко.

КРАЛИЦАТА

Дай да ти избърша челото.

ЛАЕРТ

Кралю, тоз път ще го ударя вече.

КРАЛЯТ Не вярвам...

ЛАЕРТ *(на себе си)*

И почти се аз разкайвам...

ХАМЛЕТ

Да почнем трети път, Лаерте — вий обаче си играете! О, моля, бъдете с пълна сила. Аз боя се, че вий ме смятате за маловажен.

ЛАЕРТ

Така ли казвате? Добре!

(Бият се.)

ОЗРИК

От двете
страни — без удар.

ЛАЕРТ

Този път — пази се!

(Лаерт ранява Хамлета, после в своята разпаленост те разменят шпагите си и Хамлет ранява Лаерта.)

КРАЛЯТ

О, спрете ги! Те се разгорещиха.

ХАМЛЕТ

Не, още, пак...

(Кралицата пада.)

ОЗРИК

Кралицата — о, вижте!

ХОРАЦИО

И двамата са в кръв... Какво е туй?

ОЗРИК

Какво е туй, Лаерте?

ЛАЕРТ

Да, глухар,
попаднал в собствената своя мрежа, Озрик.
От мойта собствена измяна падам.

ХАМЛЕТ

Какво е на кралицата?

КРАЛЯТ

Припадък —
понеже вижда кръв.

КРАЛИЦАТА

Не, не — туй вино!
Туй вино — мили Хамлете! Туй вино!...
Туй вино, вино! Чашата с отрова...

(Умира.)

ХАМЛЕТ

Злодейство!? О!... Пазете там вратите.
Измяна! Де е тя?

(Лаерт пада.)

ЛАЕРТ

Тук, Хамлете.
Ти сам убит си, Хамлете, и няма
в тоз свят лекарство, чрез което би се
спасил. Не ще живееш нито час.
Злодейското оръжие е в твоята
ръка — отровено, непритъпено.
Измяната ми падна върху мене.
Виж, тук лежа и няма вече да стана.
Отровена е майка ти... Не мога
аз вече... Кралят, кралят е виновен!

ХАМЛЕТ

Върхът отровен също!... Довърши тогаз,
отрова, свойто дело!

(Пронизва краля.)

ВСИЧКИ

Измяна! Измяна!

КРАЛЯТ.

О, помогнете! Аз ранен съм само.

ХАМЛЕТ *(като дава на краля да доизпие отровата)*

Кръвосмесител и убиец! Скверний

датчанино! На, пий, изпий таз чаша!
Тук ли е бисерът?... След мойта майка
върви!

(Кралят умира.)

ЛАЕРТ

Въздава му се правда! Тази
отрова е приготвена от него.
Да се простим взаимно, Хамлете!
На татка ми и мойта смърт не ще ти
тежат, ни твоята — на мене!

(Умира.)

ХАМЛЕТ

Небето нека ти прости! Аз ида,
след тебе. Чуй, Хорацио — умирам.
Кралице клета, сбогом! Вий, които
сте неми зрители на таз развързка,
да имах време, но смъртта,
тоз злобен стражар, тъй бързо той залавя!
О, разказал бих ви... но така да бъде!
Хорацио, умирам... Ти живееш —
пред всички разкажи ти истината.

ХОРАЦИО

Не вярвай нивга. Аз съм повече
стар римлянин, отколкото датчанин.
Остава още вино тук...

ХАМЛЕТ

Ти, скъпи
о, дай ми чашата, о, не, за Бога!
Слушай, дай я! Боже! О, Хорацио,
какво ужасно име ще остане

след мене, щом остава всичко тъмно?
Ако в сърце си носил си ме нявга,
от вечното блаженство откажи се
и остани в тоз мрачен свят да дишаш
в томление, но разкажи съдбата ми.

(Тропот надалеч и гърмежи зад сцената.)

Какъв е този буен шум?

ОЗРИК

От Полша
завръща се победно Фортинбрас;
към пратениците от Англия
изпраща войнствен привет.

ХАМЛЕТ

Умирам,
Хорацио! Могъщата отрова
обгръща в мрак духа ми! Жив не ще съм
да чуя вестите от Англия,
но аз предричам — изборът ще блесне
над Фортинбраса: моя глас му давам
пред гроба си. Кажи му всичко ти,
за всички ужаси и злодеяния...
Останалото е мълчание.

(Умира.)

ХОРАЦИО

Едно възвишено сърце се пръсва.
Спи, лека нощ, мой мили принце!
Рой ангели ще те приспят в покой!...
Защо се приближава барабанът?

(Тропот отвън.

Влизат Фортинбрас, английските пратеници и други.)

ФОРТИНБРАС

Къде е зрелището тук?

ХОРАЦИО

Какво

желаете да видите? Било

то ужас или чудо — тук е всичко.

ФОРТИНБРАС

Тълпата вика: сеч! О, горда смърт!

Какъв огромен празник ти устройваш

във своя вечен дом, та толкова

князе с един-едничък удар само

заграбваш, кървава?

АНГЛИЙСКИ ПРАТЕНИК

О, страшен вид!

И късно ний пристигаме от Англия —

безчувствени са днес ушите, що

би трябвало да чуят нашта вест, че е

изпълнена заповедта и мъртви

са Розенкранц и Гилденщерн. Кой

ще ни благодари сега?

ХОРАЦИО

Не той,

ако бе жив, би вам благодарил;

той никога не е издавал заповед за

смъртта им. Но щом така ненадейно

пристигате във тоя кървав час

— от Полша вий, а вий от Англия, —

кажете да се изнесат отвън

тез трупове, върху една трибуна,

пред погледа на всички. След това

пред цял свят ще разправа всичко аз,
за да го знаят всички. И ще чуете
тогава за свирепи, кървави
и неестествени дела, за бързо
издадени присъди, за случайни
убийства, за коварна смърт, наложена
без право, и за тъмни замисли,
при тоя страшен край, които се
стоварват на главата на тоз, който
ги е измислил... Всичко туй аз зная
най-истинно и точно да разправа.

ФОРТИНБРАС

По-скоро нека чуем туй и нека
се свикат всички благородни тук.
А аз със скръб посрещам своето щастие;
аз имам старо право над туй царство
и него случаят ми днес отдава.

ХОРАЦИО

За туй аз също имам да говоря —
с устата на тогова, чийто глас
увлякъл би мнозина. Ала нека
да го покажем незабавно въвн,
защото духовете са безумни,
та да не би и друго по-голямо
нещастие от лоши замисли
и смут на туй отгоре да се случи.

ФОРТИНБРАС

Четирима капитани нека вземат
и възнесат до трона Хамлета
като войник. Велик и царствен щеше
да бъде той, ако би стигнал там!
И нека при туй шествие гръмовно
боева музика да отдаде
военна чест на него.

Вземете мъртвите тела. Такава
картина е за бойното поле,
но тук тя ужасява.
Вървете, заповядайте да стрелят.

(Погребален марш. Излизат всички, като изнасят телата, след което се раздава топовен салют.)

---

[1] „Този синигер изхвърква с черупка на главата си.“ — Хорацио се присмива на шапката на Озрик, оприличава Озрик на птица, която още с излюпването си излита от гнездото с черупка на главата. ↑

[2] „Този бисер, Хамлете, е твой“. — Клавдий пуска в чашата бисер, потопен в отрова. За да вземе бисера, Хамлет трябва да пресуши чашата. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.